

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТУРИЗМУ

СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та студентів
(17–18 лютого 2012 р.)

У п'яти томах

Том 4. Міжнародна
інвестиційно-інноваційна діяльність

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2012

УДК 336
ББК 65.01
С 83

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Поляков М. В. – ректор ДНУ ім. О. Гончара, д.ф-м.н., професор.

Члени організаційного комітету:

Сазонець І. Л. – декан ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, д.е.н., професор;

Мешко Н. П. – в.о. зав. кафедрою менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, д.е.н., професор;

Джусов О. А. – професор кафедри менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к.е.н.;

Чабаненко Ж. М. – доцент кафедри менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к.е.н.;

Пирог О. В. – Голова Ради молодих учених ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к.е.н.;

Нямешук А. В. – доцент кафедри менеджменту та туризму, заступник декана з наукової роботи ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к.е.н.

С 83 Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації : *матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів, 17-18 лют. 2012 р.* : У 5 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012.

ISBN 978-617-645-027-6

Т. 4 : Міжнародна інвестиційно-інноваційна діяльність. – 2012. – 126 с.

ISBN 978-617-645-031-3

У збірнику надруковано матеріали науково-практичної конференції молодих учених та студентів, яка відбулася 17–18 лютого 2012 року в Палаці студентів ім. Ю.Гагаріна Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-027-6
ISBN 978-617-645-031-3 (Т.4)

© Авторський колектив, 2012

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ

Zakharova K.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

UKRAINE'S COOPERATION WITH VARIOUS COUNTRIES IN THE AVIATION FIELD

Innovations can be described as the end result of human intellectual activity, his imagination, the creative process, discoveries, inventions and rationalization, which provides a qualitative increase in the efficiency of processes or products demanded by the market.

International innovation and technology transfer is realized in practice in various forms and through multiple channels.

Here are several ways of transferring technology.

On a commercial basis:

- Specialist literature, computer databases, directories;
- Conferences, exhibitions, symposia, seminars, overseas training, training, practice;
- International migration of scientists and specialists, including the "brain drain".

Sharing technology on a non-commercial basis include: scientific and technical publications, computer databases, technical standards, directories, exhibitions, fairs, symposia, exchange of delegations and meetings between scientists, training of undergraduate and graduate students, the activities of international organizations for cooperation in the science and technology field, etc.

An innovative collaboration between countries is essential in today's economy, since it implies a mutually beneficial exchange of knowledge and technology. This article reveals the level of cooperation of Ukraine with other countries in the field of aviation.

Cooperation between Ukraine and Russia

Russian-Ukrainian cooperation is successfully developing in the industrial production of AN-140. According to draft, a new type of engine for the AN-140 is created by the cooperation of JSC "Motor Sich" and the Russian plant named after V.J. Klimov.

Zaporozhye engine manufacturers are also actively involved in Russian helicopter industry, providing a supply of the VK-2500 engines for a new combat helicopter Mi-28N "Night Hunter" on the enterprise "Rostvertol" in Rostov-on-Don.

"Motor Sich" is now working with more than 125 Russian enterprises, producing parts and components for engines, which are then installed on the Russian aircraft and helicopters.

Moreover, Zaporozhye Holding expands its presence in Russia and is building a new plant, called "Dubna engines", near Moscow.

In addition, in 2010, "Motor Sich" signed a contract on improving Russian helicopters "Ansat" during the year. New engine is planned to be installed on four new helicopters.

Prospects for the Russian-Ukrainian cooperation in the field of aeronautics are significant and very real. And most importantly – it is beneficial for both countries.

Cooperation between Ukraine and South Africa

Today, the two countries are negotiating on cooperation in space industry and aviation.

At the moment, a project of a center for maintenance and repair of aircrafts, as well as for the supply of Ukrainian airliners, in South Africa is being implemented by an aerospace enterprise "Antonov" jointly with Pamodzi Ivestment and Denel Aviation. The Ukrainian company and the South African side are negotiating to build a training center, which is aimed to train South African experts.

Cooperation between Ukraine and China

China currently cooperates with "Antonov" enterprise, and is developing a number of joint programs: design of a regional jet ARJ 21, the modernization of the transport Y8. Beijing is showing interest in building an aircraft An-148 and AN-158, as well as mending already available in China. Two years ago enterprise "Antonov" and Chinese government signed a "Memorandum for assistance in the development of China's heavy military transport planes."

There was build a large wind tunnel to blow the heavy military transport planes with the help of Ukrainian professionals. This will be the biggest aerodynamic laboratory in China.

Ukraine has a program of cooperation with China in order to create a new Chinese combat aircraft L-15. Under the contract, in 2011-2012, Kiev will deliver the first batch of China's Ukrainian production of AI-222-25F for the combat aircraft L-15.

So, the points mentioned above show that Ukraine has a developed system of promising connections in aviation sphere.

The list of references:

1. Electronic resource. – Mode of access: <http://dc-summit.info/temy/vneshnjaja-politika/1618-kiev-moskva-kosmicheskaja-kooperacija.html>
2. Electronic resource. – Mode of access: <http://www.wing.com.ua/content/blogcategory/24/38/20/420/>
3. Electronic resource. – Mode of access: <http://topwar.ru/5080-ukraina-i-kitay-osnovnye-napravleniya-voenno-tehnicheskogo-sotrudnichestva.html>
4. Popsuevich S. Addition to AN-148 Family // Russia's National Aerospace Magazine "Take-off". – 2010. – July 2010. – P. 46-48.

К.е.н. Арутюнян С.С., к.е.н. Арутюнян Р.Р.
Одеський національний економічний університет, Україна
ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ
У ПРОМИСЛОВО-РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ТА В УКРАЇНІ

Світова економічна та фінансова криза глибоко та масштабно зачепила майже всі галузі економіки України, десятки тисяч підприємств, мільйон громадян. В умовах, коли джерела швидкого зростання докризових років вичерпано, єдиний шлях виходу країни на траєкторію сталого розвитку – це перехід до нової моделі економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом прискореного інноваційного розвитку, повноцінного використання потенціалу науки під час технологічної модернізації. Інноваційний шлях потребує значних фінансових ресурсів і ця проблема особливої актуальності набуває в Україні. Для її вирішення доцільно звернутися до досвіду розвинутих країн, які протягом багатьох років створювали методи та фінансові-кредитні інструменти для підтримки інноваційної сфери і забезпечення конкурентоспроможності своїх економік.

Питаннями інноваційного розвитку держави і відповідно ефективного фінансування інновацій займалися багато вітчизняних вчених, зокрема: В.М.Геєць, А.Гальчинський, В.Семиноженко, А.Пересада, С.Лютий, М.Гаман, Т.Товт, Л.Федулова, А.Попович та інші [2, 6, 8]. В цих дослідженнях розглядаються питання сутності інноваційного розвитку, визначаються системи управління й особливості фінансування інноваційної діяльності українських підприємств, у тому числі шляхом залучення іноземних інвестицій.

Метою статті є визначення методів й інструментів достатнього фінансування інноваційної сфери України на підставі узагальнення досвіду розвинутих країн світу у здійсненні інноваційних процесів.

Програма економічних реформ 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» констатувала, що ключові проблеми інвестиційно-інноваційної сфери полягають у наступному: темпи розвитку й структура цієї сфери не відповідають попиту на передові технології з боку економіки; пропоновані наукові результати світового рівня не знаходять застосування в економіці через низьку сприятливість підприємницького сектору до інновацій; в інноваційній сфері триває втрата кадрів і скорочення матеріально-технічних засобів [4, с. 47]. Додамо, що не менш значущою є проблема фінансування інновацій та її джерел.

У розвинених країнах одним з таких джерел виступають прямі державні витрати на наукові інноваційні проекти, які становлять 1,6 – 3,7% від ВВП: Швеція – 3,7%, Японія – 3,06%, США – 2,84%, Німеччина – 2,29%, Франція – 2,18% [6, с. 285]. Рада Європи ще кілька років тому прийняла рішення про необхідність збільшення частки інвестицій у сферу досліджень до 3% ВВП (державні – 1/3, у приватні інвестицій – 2/3). Це потрібно європейським країнам для того, щоб мати необхідні фінансові умови і наздогнати США і Японію. В Україні державні

кошти (як джерело) коливаються в обсязі 10% інвестицій в основний капітал, найбільшу питому вагу становлять власні кошти підприємств (55-60%) та кредити банків (16,5%). При цьому важливішим постає питання про інноваційні витрати з загального обсягу інвестицій, що і свідчить про зміни у моделі економічного зростання. На жаль, згадана вище «Програма економічних реформ на 2010-2014 рр.» констатує постійне скорочення фінансування науково-технічної та інноваційної сфери. Загальний обсяг видатків на дослідження й розроблення у ВВП (наукоємність ВВП) протягом 2000-2009рр. в Україні зменшився з 1,16% до 0,95% (а зокрема, з держбюджету – 0,41%) [4, с. 47]. Додамо, що близько 80% українських промислових підприємств зовсім не займаються інноваційною діяльністю.

Промислово-розвинені країни протягом багатьох років створювали певні методи й фінансові-кредитні інструменти підтримки інноваційної сфери, які мають і загальноекономічне визначення, і національні особливості. Отже звернемося до деяких з них. По-перше, це банківське кредитування, поширене у всіх розвинених країнах і яке займає провідні позиції як механізм залучення коштів у здійснення інноваційних проектів. При цьому воно супроводжується гарантуванням позик державою і наданням пільг при кредитуванні інноваційного підприємництва (пільгові відсотки, пільгові умови і терміни повернення кредиту тощо). Такі механізми використовуються у Канаді, Франції, Японії, Великої Британії тощо. По-друге, це податкові пільги щодо стимулювання НДДКР, податкові списання (зменшення оподаткованого доходу), податковий кредит (зменшення суми податкового зобов'язання). Такі інструменти поширено в Австрії, Бельгії, Італії, Іспанії, США, Канаді, Ізраїлі. По-третє, підтримка державою інноваційних процесів полягає у інвестуванні коштів в розвиток інноваційної інфраструктури (техно-парки, бізнес-інкубатори тощо) та використанні програмно-цільових методів у розподілі бюджетних коштів. Такої стратегії інноваційного розвитку дотримується Фінляндія, яка посідає перше місце у рейтингу індексів конкурентоспроможності економіки [6, с.286].

Отож, у кожній країні існують власні механізми державного регулювання підтримки інновацій, які передбачають різні преференції та пільги суб'єктам інноваційної діяльності, у той же час держава стимулює здійснення фірмами приватних витрат на дослідження та розробки.

Достатньо велику роль у фінансуванні цих витрат відіграє венчурний капітал, який створюється за рахунок інвестиційних ресурсів великих корпорацій, банків, страхових компаній, пенсійних та інших фондів, і вкладається у розвиток інноваційних фірм, які мають значний потенціал зростання і здійснюють інноваційні проекти з високим рівнем ризиків [1, с.254]. Таке інвестування передбачає участь інвестора в управлінні інноваційною діяльністю і отримання прибутку у разі вдалої реалізації проекту. Як свідчить досвід країн, які мають високий рівень використання венчурного капіталу, у 15% випадків капітал, вкладений у проект, цілком втрачається; 25% венчурних фірм несуть збитки протягом більш тривалого

часу, ніж передбачалося; 30% – дають невеликий прибуток; і тільки 30% багаторазово перебивають прибутком усі вкладені кошти [6, с. 287].

Ще одне джерело фінансування інноваційних проектів у розвинутих країнах – через мережу інноваційних фондів та венчурних інноваційних фірм. Ефективність такого фінансування демонструє досвід США: де використовуються достатньо прості форми інвестування: від безпосереднього перерахування коштів від інвестора до засновників інноваційної фірми до створення інвесторами спільного венчурного фонду (на кооперативних засадах у статусі обмеженого фінансового партнерства), за рахунок якого здійснюються ризикові інвестиції. За різними оцінками в США діють до 800 венчурних фондів, інвесторами яких є корпорації, страхові компанії, пенсійні фонди, окремі громадяни, іноземні учасники [7, с. 80].

До речі, на частку іноземних інвесторів припадає 18% всіх коштів, вкладених у ризикові фонди, і вони займають друге місце серед приватних джерел венчурного капіталу в США.

Це пояснюється, у першу чергу, бажанням отримати доступ до новітніх наукових розробок та технологій, що забезпечується умовами венчурного фінансування.

На відміну від ПРК, де 85-90% приросту ВВП припадає на виробництво наукоємної та високотехнологічної продукції, українська економіка розвивається без істотного використання наукових досліджень, наразі не самостійно зроблених, а хоча б запозичених у технологічно розвинутих країн. І наука, і існуючі новітні технології, які можна запозичити (як це робить половина людства), залишаються в Україні незадіяними, а механізми реалізації інноваційного розвитку, як вказують більшість дослідників цього процесу, відсутні. Україна не використала майже десятирічний період зростання ВВП і обумовлені цим фінансові ресурси для реалізації стратегії структурної перебудови відходу від експортно-орієнтованої моделі традиційних галузей індустріального суспільства і розвитку науково-технічної та інноваційної сфери. Протягом низки років за позитивної цінової кон'юнктури світових товарних ринків істотних структурних змін і заходів із модернізації в галузях майже не проводилось. Досвід 2000-х років свідчить, що основною проблемою економіки України є відсутність і у держави, і у підприємств реальної інноваційної стратегії розвитку (хоча б через стратегію запозичень технологій), яка забезпечувала б необхідний рівень оновлення. Ще одне джерело фінансування інноваційних проектів у розвинутих країнах – через мережу інноваційних фондів та венчурних інноваційних фірм. Ефективність такого фінансування демонструє досвід США, де використовуються достатньо прості форми інвестування: від безпосереднього перерахування коштів від інвестора до засновників інноваційної фірми до створення інвесторами спільного венчурного фонду (на кооперативних засадах у статусі обмеженого фінансового партнерства), за рахунок якого здійснюються ризикові інвестиції. За різними оцінками в США діють до 800 венчурних фондів, інвесторами яких є корпорації, страхові компанії, пенсійні фонди, окремі громадяни, іноземні учасники [7, с. 80].

До речі, на частку іноземних інвесторів припадає 18% всіх коштів, вкладених у ризикові фонди, і вони займають друге місце серед приватних джерел венчурного капіталу в США. Це пояснюється, у першу чергу, бажанням отримати доступ до новітніх наукових розробок та технологій, що забезпечується умовами венчурного фінансування. На відмінну, від ПРК, де 85-90% приросту ВВП припадає на виробництво наукоємної та високотехнологічної продукції, українська економіка розвивається без істотного використання наукових досліджень, наразі самостійно зроблених, а запозичених у технологічно розвинутих країн. І наука, і існуючі новітні технології, які можна запозичити (як це робить половина людства), залишаються в Україні незадіяними, а механізми реалізації інноваційного розвитку, як вказують більшість цього процесу, відсутні. Україна не використала майже десятирічний період зростання ВВП і обумовлені цим фінансові ресурси для реалізації стратегії структурної перебудови, відходу від експортно-орієнтованої моделі традиційних галузей індустріального суспільства і розвитку науково-технічної та інноваційної сфери. Протягом низки років за позитивної цінової кон'юнктури світових товарів ринків істотних структурних змін і заходів із модернізації в галузях майже не проводилось. Досвід, 2000-х років свідчить, що основною проблемою економіки України є відсутність і у держави, і у підприємств реальної інноваційної стратегії розвитку (хоча б через стратегію запозичень технологій), яка забезпечувала б необхідний рівень оновлення, модернізації та підвищення конкурентоспроможності виробництва [67, с. 82]. Саме не конкурентоспроможності виробництва – як за собівартістю виробничої продукції, так і за її якістю й асортиментом – у періоді різкого зменшення попиту на ринках та обвалу цін опиняються поза ринком.

Функціонування національного виробництва відбувається в Україні на тлі значних викривлень фінансової системи, диспропорцій розподілу фінансових ресурсів та їх явної нестачі для фінансування інновацій, гострих суперечностей та обмежених можливостей грошово-кредитного ринку. Закономірністю стають пріоритети інвестування у фінансові інститути та інструменти, а не капіталовкладення у реальне виробництво. Отже, виникає питання, які джерела фінансування забезпечення в Україні інвестиційно-інноваційну активність і чи доцільно використовувати досвід розвинених країн?

Перша складова питання – хоча перехід до ринку и ринкові перетворення передбачають зменшення ролі держави в інноваціях, в Україні залишається необхідність значної участі держави і державної підтримки пріоритетних напрямків дослідницьких та інженерних розробок. Окремі напрямки та складові інноваційні моделі представлені у проекті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів» [5] із врахуванням ключових положень, закладених у проекті «Стратегії розвитку України на 2009-2018 рр. та на період до 2039 року» Ця стратегія є комплексною моделлю інноваційного розвитку з

чітко визначеними пріоритетами та ключовими заходами, і передбачає підвищення обсягів та ефективності бюджетного фінансування наукової сфери, підвищення наукоємності ВВП з 0,95 до 1,5% [5].

Друга складова питання про доцільність використання методів та фінансово-кредитних інструментів розвинених країн, не викликає сумнівів, однак заходи, що застосовуються в цих країнах, мають бути пристосовані до економіко правових умов України. Серед таких заходів: встановлення спеціальних режимів амортизації, податкові пільги, застосування пільгового кредитування з надавання державних гарантій, формування реальних венчурних фондів та фондів науко-технічного розвитку, створення за державної підтримки технологічних парків, стимулювання державою дієвої співпраці дослідних інститутів, університетів і промисловості, створення привабливих умов для творців інновацій и взагалі системи управління інноваційним розвитком. Особливої актуальності набувають питання залучення зовнішніх інвестицій, які у поєднанні з внутрішніми прискорять інноваційний розвиток України.

1. На сучасному етапі, інноваційна сфера України характеризується низьким рівнем активності і дефіцитом фінансових ресурсів. Необхідно створення єдиної цілісної системи державного управління інноваційними процесами з вибором пріоритетів, які б забезпечили високий рівень ефективності інновацій.

2. Це зумовлює потребу здійснення таких заходів:

- включення в інноваційний процес як державних, так і приватних ресурсів, використовуючи розкриті методи та фінансово-кредитні інструменти стимулювання інвестицій, включаючи заощадження домашніх господарств;
- звуження напрямків інвестування і запровадження пріоритетних проектів науково-технічного та інноваційного спрямування;
- створення нових організаційних форм інтеграції фінансового і промислового потенціалу і використання останнього на інноваційні проекти;
- залучення іноземного капіталу до реалізації інновацій і створення інноваційної інфраструктури;
- розроблення і запровадження регіональних програм інновацій з залученням до них наукових регіональних комплексів; [1,с257]
- доповнення існуючої законодавчої бази і розроблення нової, яка передбачить пільги для інвесторів, які вкладатиме кошти в розвиток наукомістких галузей і НДДКР.

3. «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів» повинна бути впроваджена у визначені терміни, що дозволить підвищити конкурентоспроможності української економіки і стати на сталий шлях розвитку інновацій.

Подальших досліджень потребує вивчення регіональних можливостей здійснення інновацій і створення програми розвитку регіональних науко-технічних комплексів, адже саме інноваційна діяльність регіонів є основою інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Арутюнян С.С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С.С. Арутюнян, Р.Р. Арутюнян // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 253–257.
2. Гальчинський А. Світова грошова криза: витоки, логіка трансформацій / А. Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2008. – № 42. – С. 8.
3. Державне агентство України з інвестицій та інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>
4. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Програма економічних реформ на 2010-2014 роки. Комітет з економічних реформ при Президентові України. – 2010.
5. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pir.dp.ua/uploads/StrategiyaInnovRazvitiyaUkr.doc>
6. Саталкіна Л.О. Особливості фінансування інноваційної сфери у розвинених країнах світу / Л.О. Саталкіна, В.В. Лакіна. – Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 285.
7. Уманців Ю.М. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід та українські реалії / Ю.М. Уманців // Фінанси України. – 2009 – № 1. – С.73-85.
8. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика: монографія / Л.І. Федулова. – К.: Основа, 2005. – 552 с.

Бак Г.О.

Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, м. Київ

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Розробка радикальних інновацій, а також створення дослідних зразків на їх основі вимагають напруженої праці численних колективів і значної матеріально-технічної бази. Тільки організації, що володіють достатньою кількістю фінансових ресурсів можуть довести розробку інновацій до кінця. Концентрація зусиль важлива коли кілька ідей повинні бути об'єднані в одне життєздатне нововведення або коли освоєння інноваційної продукції вимагає значних коштів. Тому, транснаціональні корпорації посідають особливе місце серед інших суб'єктів інноваційної діяльності.

Перевагою здійснення наукових досліджень у міжнародних компаніях є багатоцільові дослідження. Наукові лабораторії корпорацій об'єднують вчених різних галузей з метою консолідації зусиль над виконанням основного завдання.

Світовий досвід функціонування ТНК, створення ними технологій на основі НДДКР та ринкове освоєння інновацій знайшли своє відображення в наукових публікаціях таких дослідників – А. Аріньо, Б. Гаррета, Б. Гомес-Кассереса, Р. Гулаті, Д. Данінга, П. Дюссожа, Ф. Кагліна, Б. Мільнера, С. Монтгомері, Р. Нарула, Б. Нотебоома, К. Прахалада, Дж. Роєра, К. Харррігана.

Проте, компанії змушені переглядати цілі та методи організації інноваційної діяльності під впливом динамічних змін середовища функціонування ТНК та

стрімкого науково-технічного прогресу. Мета даної роботи полягає у визначенні мотивації міжнародних корпорацій щодо інтернаціоналізації інноваційної діяльності.

Науково-технічні розробки є найменш інтернаціональним сегментом в створенні ланцюга цінностей міжнародних корпорацій. Так, виробництво, маркетинг та інші функції пересуваються за кордон більш швидко ніж НДДКР. Згідно даним ЮНКТАД за 2009 р. функціями ТНК, що найважче перенести в інші країни є управління, фінанси та інтелектуальна праця. Два десятиліття тому майже всі науково-дослідні роботи проводилися в країні базування. Починаючи з 2000 р. Простежується позитивна динаміка росту частки наукових розробок міжнародних корпорацій, здійснюваних за межами країни розташування. Частка іноземних НДДКР японських корпорацій у 2009 р. становила 38%, в порівнянні з 6% у 1998 р. Менш динамічний ріст інтернаціоналізації інноваційної діяльності простежується в американських компаніях. Відсоток закордонних науково-дослідних робіт у 1998 р. становив 13%, а у 2009 р. лише 14% [1].

Мета проведення НДДКР за межами країни розміщення материнської компанії, за рахунок створення наукових підрозділів та центрів, полягає, в першу чергу, у досягненні цілей при реалізації інноваційної політики міжнародних корпорацій. Відповідно, короткострокові цілі досягають шляхом створення центрів підтримки, які відповідають за вдосконалення вже існуючих успішних технологій, а також за шляхи адаптації нових технологій до відповідних джерел та сировинних матеріалів, які доступні в регіоні функціонування відповідного центру.

Середньострокові інноваційні цілі ТНК реалізують в локальних комплексних центрах. Їх завдання полягають у тому, щоб підтримати інновації та впровадження нових технологій такими функціями як маркетинг, управління.

Довгострокові інноваційні цілі компанії реалізують шляхом створення міжнародних взаємозалежних центрів, які не ставлять за мету досягнення комерційного успіху. Вони здійснюють лише наукові дослідження у вузькоспеціалізованій сфері. Часто вдається досягнути значних наукових проривів шляхом поєднання одержаних результатів кількох міжнародних взаємозалежних центрів.

Мотивація проведення інноваційної діяльності за межами країни базування японськими, американськими та європейськими компаніями може бути різною. Це пояснюється не тільки прагненням досягнення мети, пріоритетами економічної політики, а й ментальністю країни базування материнської компанії.

Японські корпорації традиційно виявляються більш закритими і консервативними. Проведення дослідницької діяльності зазвичай відбувалося в центрах, що знаходяться на території Японії. Наукові лабораторії поза межами країни компанії використовують лише на кінцевих стадіях комерціалізації нововведень – для адаптації готового продукту або технології до місцевих стандартів, їх доопрацювання з урахуванням особливостей місцевого ринку. Однак, стрімкий інноваційний розвиток азіатських країн, наявність в них високоосвічених фахівців спри-

чинили ріст частки наукових досліджень японських корпорацій за кордоном протягом останнього десятиліття.

Європейські корпорації, користуючись вигодами законодавчої бази Євросоюзу, розміщують свої наукові лабораторії в тій країні Європи, де сконцентровані висококваліфіковані кадри. Наприклад, в результаті злиття компаній “Asea” (Швеція) і “Brown-Boveri” (Швейцарія), що спеціалізуються в галузі електротехніки, виникла компанія “ABB”, яка створила новий дослідний центр в Німеччині, де сконцентрована найбільша кількість фахівців [2].

Підхід американських корпорацій при розташуванні своїх науково-дослідних підрозділів є досить прагматичний. Дослідницький центр розміщується на тій території, де це є економічно вигідно материнській компанії. В США існують найбільш сприятливі умови для проведення інноваційної діяльності – ліберальне законодавство, пільгове оподаткування НДДКР, зосереджені значні обсяги венчурного капіталу, налагоджені механізми комерціалізації нововведень, доступні висококваліфіковані кадри. Проте, для багатьох американських корпорацій характерним є створення дослідницьких підрозділів в Європі та окремих країнах Азії. Таке перенесення наукових підрозділів за кордон полягає, перш за все, у швидкій реакції корпорацій на можливості входження на ринок з інноваційною продукцією.

Іншим методом інтернаціоналізації інноваційної діяльності міжнародних корпорацій є створення стратегічних альянсів з метою науково-технологічного обміну. Переваги компаній полягають в отриманні зарубіжного досвіду, економії часу та коштів на проведення НДДКР. Особливо, науково-технічна кооперація характерна для високотехнологічних галузей, де простежується стрімка динаміка створення інновацій та короткий життєвий цикл нововведень.

Постійно нарощуючи власні активи, великі корпорації здатні поглинати менші за розміром компанії, в тому числі, з метою отримання переваг у сфері створення інновацій. Придбання нових технологій та інноваційних продуктів у такий спосіб є найбільш поширеним у сфері виробництва програмного забезпечення, електронних засобів зв'язку, а також обробки інформації.

Отже, на сучасному етапі формування світогосподарської системи ТНК здійснюють значний вплив на науково-технологічний розвиток за рахунок контролю над переміщенням основних компонентів: висококваліфікованих кадрів, фінансових ресурсів, нових ідей та розробок. Мотивацією міжнародних компаній щодо інтернаціоналізації інноваційної діяльності виступають розвиток підприємницького інноваційного середовища інших країн, економічні стимули проведення НДДКР, можливості виходу на ринок. Під впливом науково-технічного прогресу прагнення корпорацій досягнути високі економічні показники стимулюють їх до постійного вдосконалення існуючих та створення нових напрямків інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Transnational corporatoin jornal [Електронний ресурс]. – 2009. – August. – Vol. 18. – № 2. – Режим доступу: <http://www.unctad.org>

2. R&D fuels innovation at ABB [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.abb.com/sawp/abbzh252/b434095700ab7545c1256ae700494de1.aspx>
3. Чинчикаев В. Організація та управління інноваційною діяльністю корпорації / В. Чинчикаев // Наука та інновації. – 2005. – № 1 – С. 34-60.

Билий А.И., Галицына А.П.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Украина

МОРСКОЙ СТАРТ — ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ УЧАСТИЯ ГОСУДАРСТВА В НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОМ ОБМЕНЕ

Одним из главных видов коммерческих научно-технических связей в Международном масштабе считаются Крупные международные научно-технические программы, через которые реализуются новейшие научно-технические идеи. Участие Украины в таких программах — важный шаг на пути к интеграции в Мировое хозяйство.

Наиболее успешным достижением Украины можно считать участие Конструкторского бюро (КБ) "Южное" в Международном проекте "Sea Launch" ("Морской старт"). Международный проект "Sea Launch" было создано в 1995 году для производства и эксплуатации ракетно-космического комплекса морского базирования. Начальная стоимость проекта составляла \$3,5 млрд. Состав совместного предприятия и распределенные обязанности представлены в табл. 1.

Таблица 1. Партнеры компании "Sea Launch"

Страна	Предприятие	Акции	Обязанности
Америка	Компания "Boeing Commercial Space Company"	40% акций	Общее руководство, маркетинг, строительство и эксплуатация Базового порта, интеграция блока полезного груза
Россия	Ракетно-космическая корпорация (РКК) им. С.П. Королева	25% акций	Производство третьей ступени ракеты космического назначения (РКН) "Зенит-3SL" разгонного блока ДМ-SL
Норвегия	Судостроительная компания "Aker Kværner"	20% акций	Производство стартовой платформы "Odyssey" и сборочно-командное судно "Sea Launch Commander"
Украина	КБ "Южное" им. М.К.Янгеля и "Производственное объединение Южный машиностроительный завод им. А.М.Макарова" (ЮЖМАШ)	15% акций	Производство первых двух ступеней РКН "Зенит-3SL" – ракету-носитель "Зенит-2S"

В ракетно-космический комплекс "Sea Launch" входит: сборно-командное судно, стартовая платформа, базовый порт. Сборно-командное судно предназначено для доставки ракетносителя и космического аппарата на стартовую

платформу. За основу стартовой платформы взят одна из буровых платформ, безопасность которых для окружающей среды и работающих на них людей доказано многолетней эксплуатацией. Смысл "Sea Launch" заключается в том, что у экватора ракеты могут нести на 30% больший груз, чем в умеренных широтах. Данная идея была использована в 1964-1988 годах в морском космодроме «Сан-Марко», представлявшем собой неподвижную платформу вблизи экватора в кенийских территориальных водах. Следует отметить, что украинский ракетоноситель "Зенит" официально признан в мире самым лучшим экологически чистым носителем с полностью автоматизированным стартом.

22 июня 2009 года компания Sea Launch объявила о банкротстве через реорганизацию. Соответствующее заявление было подано в суд по делам о банкротстве в соответствии с главой 11 кодекса США о банкротстве.

Согласно заявлению компании ее активы на тот момент составляли \$100-500 млн, а долги — \$0,5-1 млрд.

"Хотим заверить наших заказчиков, сотрудников, поставщиков и партнеров, что "Морской старт" после подачи заявления намерен продолжить операционную деятельность. Реорганизация согласно главе 11 дает нам возможность продолжить деятельность и сфокусироваться на разработке наших дальнейших планов", — заявил президент и генеральный менеджер "Морского старта" Кьелл Карлсен.

27 октября 2010 года компания Sea Launch успешно вышла из процедуры реорганизации. В настоящее время ведущую роль в проекте играет российская РКК "Энергия", которая управляет проектом через свои дочерние структуры — Energia Overseas Ltd. (Москва, Россия) и Energia Logistics Ltd. (Long Beach, CA, USA).

Участники проекта "Морской Старт" и их основные роли после реорганизации:

Sea Launch AG (центральный офис в г. Берне, Швейцария) — продажи и маркетинг, договорная работа с заказчиками космического аппарата.

Energia Logistics Ltd. [United States] (ELUS) — пусковые услуги, включая заказ и оплату всей полетной материальной части, страхование миссии.

Energia Logistics Russian Federation (ELRF) — агент по приобретению и продаже разгонного блока DM-SL и PH "Зенит-2S" между ELUS и контрагентами. Обеспечивает регулярный мониторинг работы контрагентов и их субподрядчиков, платежи между ELUS, контрагентами и субподрядчиками и их мониторинг. Контракты по транспортировке материальной части в Базовый порт.

Boeing Commercial Space Company (BCSC) — полезная нагрузка и ее системная интеграция, аналитическая поддержка для ELUS в части полезной нагрузки, анализа миссии, планирование пусков на верхнем уровне, услуги перевода, поддержка заказчиков пусковых услуг.

РКК "Энергия" — изготовление и сборка разгонного блока DM-SL, мониторинг своих субподрядчиков, техническая поддержка для ELRF.

ПО "ЮЖМАШ"/ГКБ "ЮЖНОЕ" — изготовление и сборка РН "Зенит-2S", мониторинг своих субподрядчиков, инженерная поддержка в части РН "Зенит-2S".

Следующий запуск по программе "Морской старт" (Intelsat 19) планируется весной 2012 года.

Білій А.І., Калиниченко Н.С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН – ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

Сьогодні успіху досягає той, хто володіє кращою технологією. Проте науково-технічний прогрес у сучасній економіці має одну парадоксальну особливість: більшу частину наукових і дослідно-конструкторських робіт виконують одні фірми, а найзначніші результати використовують інші. Отже, доцільним стає міжнародний науково-технологічний обмін (МНТО), як запорука швидкого розвитку великих компаній у всьому світі. Підвищення Україною власної конкурентоспроможності неможливе без політики співробітництва вітчизняних підприємств із зарубіжними партнерами в галузі нових знань і технологій.

Сьогодні актуальною залишається дискусія з приводу можливих шляхів включення українських компаній у глобальну систему науково-технологічного обміну. Не сформовано єдиної універсальної стратегії високотехнологічного розвитку вітчизняних підприємств та їхньої співпраці з транснаціональними корпораціями (ТНК) в умовах глобалізації.

Сьогодні Україна як самостійна і незалежна держава живе у взаємопов'язаному і взаємозалежному світі. Отже, доречним буде залучення іноземного досвіду в рамках співробітництва зі світовими компаніями-лідерами, якими на сьогодні виступають транснаціональні корпорації. Основою цієї співпраці стане міжнародний науково-технологічний обмін.

МНТО – це передача знань і технологій, що стосуються певних виробничих процесів, в межах світового господарства. Науково-технологічний обмін має дві форми: комерційну (охоплює передачу технологій (або технологічний трансфер), інжиніринг, управлінські контракти, технологічну допомогу, поставки машинного обладнання, науково-технічне кооперування) і некомерційну (виставки та ярмарки, конференції, наукові публікації, діяльність міжнародних організацій з приводу міграції спеціалістів).

В Україні міжнародний науково-технологічний обмін обумовлений багатьма факторами:

1. Відсталість в економічному розвитку. Україна належить до держав із перехідною економікою. Прискорення процесів влиття у світову ринкову систему неможливе без залучення досвіду з-за кордону.

2. Нестача деяких матеріальних ресурсів для діяльності в сфері науково-дослідних, дослідницько-конструкторських робіт (НДДКР).

3. Страх перед фінансовим ризиком. Розробка інновацій вимагає значних грошових витрат й не гарантує кінцевого результату.

4. Недостатня кількість кваліфікованих наукових кадрів деяких напрямків.

5. Відсутність розвинутої інфраструктури інноваційної сфери в Україні.

Продукція машинобудівного та металургійного комплексів не відповідає вимогам світового ринку. Всі ці причини призводять до імпорту технологій.

Вищеназвані чинники підштовхують вітчизняні підприємства шукати допомоги у зарубіжних партнерів і вливатись у глобальний механізм транснаціоналізації. Така інтеграція сприяє залученню високотехнологічних товарів, останніх винаходів науки і техніки, найякіснішої продукції.

Не дивлячись на всі економічні складнощі перехідного періоду, Україна зберегла потужну науково-технічну базу. Про це свідчать такі галузі промисловості, як: авіакосмічна, енергетична, машинобудівна та галузь космічних послуг по виведенню об'єктів на навколоземну орбіту.

На сьогоднішній день існує більше півтисячі наукових та дослідних структур, в яких зайняті близько 65 тисяч науковців. Наша країна посідає сьоме місце у світі за кількістю сертифікованих програмістів (після США, Росії, Індії, Китаю, Ірландії та Ізраїлю). Україна залишається серед розвинутих країн Європи за показниками насиченості економіки вченими і науковцями. Наша держава входить у вісімку країн світу, які володіють достатнім науково-технічним потенціалом для виробництва найсучаснішої авіаційної техніки.

Тож доречним стане приєднання українських компаній до глобальної мережі науково-технологічного обміну через такі організаційно-економічні утворення, як: технополіси, науково-промислові комплекси, технопарки, стратегічні альянси, національні інноваційні інституції. Метою функціонування таких установ є виконання науково-технологічних планів і програм.

Нанотехнології – майбутнє економіки ХХІ століття. Вони дають поштовх до розвитку нових підходів підвищення якості життя постіндустріального суспільства. Але в Україні нанотехнологіям поки не приділяють достатньої уваги. Це загрожує втратою конкурентної позиції на глобальному ринку. І навпаки, створення сприятливого бізнес-середовища для залучення інвестицій в галузь нанотехнологічних досліджень і розробок відкриють нові можливості українських компаній для досягнення прогресу в своєму розвитку.

Розвиток сектору високих технологій в Україні вимагає запровадження нової стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку держави. Центральною складовою цієї стратегії стануть нанотехнологічні дослідження. Державна політика повинна включати наступне:

- забезпечення ефективної державної підтримки інноваційної діяльності;
- запровадження системи субсидування високотехнологічних підприємств;

- збільшення державного фінансування науково-дослідних, дослідницько-конструкторських робіт;
- залучення державних та недержавних інвестицій у сферу новітніх технологій;
- зменшення оподаткування у секторах, де створюються нові технології;
- запровадження системи підтримки високотехнологічного експорту;
- заходи спрощення і прискорення процедур експортного контролю.

Окрім вищезазначеного, державі слід звернути увагу на стимулювання таких пріоритетних галузей української економіки, як: авіаційна і космічна промисловість, комп'ютерна техніка, фармацевтичне виробництво.

Білій А.І., Мальцев І.С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВ УЧАСНИЦЬ СНД НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ, БІЛОРУСІ ТА КАЗАХСТАНУ

В даний час на гігантському світовому ринку інноваційної продукції (світовий супермаркет) виділилися три групи країн – постачальники інноваційної продукції – «європейський блок» – країни Євросоюзу, «блок СНД» – держави – учасники СНД і «азіатський блок» – країни Південно-східної Азії.

В другій половині 90-х рр. уряди майже усіх європейських держав прийняли програми стимулювання інноваційної діяльності, спрямовані, перш за все на поширення інновацій. Наразі ЄС переходить до нової стратегії розвитку і впровадження інновацій, яка передбачає створення єдиного наукового і інноваційного загальноєвропейського простору, підсилення регіональної інноваційної політики.

На відміну від держав ЄС, структура економік держав СНД, яка була утворена ще при СРСР, з переважним зосередженням виробничого потенціалу на початкових стадіях технологічного циклу в наш час не відповідає умовам стійкого розвитку. Деяка макроекономічна стабілізація в розвитку держав Співдружності в кінці 90-х років сприяла активізації діяльності державних органів в цьому напрямі. Зокрема, в таких країнах як Україна, Білорусь, Казахстан, що володіють найбільш великим науково-технічним і виробничим потенціалами на державному рівні було визнано, що інноваційна дорога є стратегічним орієнтиром розвитку їх економік. В цих державах було розроблено і прийнято декілька програмних і нормативних документів, що закріплюють таку дорогу (табл. 1).

Використовуючи досвід західних країн в державах Співдружності широко упроваджується технопарки. В даний час в Україні налічуються 8 технопарків. Деякі з них створені на базах інститутів і науково-технічних концернів (наприклад, це технопарки на базі харківського науково-технічного концерну «Інститут монокристалів», інституту «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка»).

Технопарк на базі інституту електрозварювання ім. Е. О. Патона є одним з потужніших українських технопарків. Його інноваційна продукція користується попитом не тільки в Україні, а й за її межами. Це сучасні машини для контактного зварювання, обладнання для напівавтоматичного зварювання конструкційних матеріалів в різних середовищах, високоефективні вітрові турбіни потужністю 600 кВт з використанням зварних опорних веж, сучасні високопродуктивні зернозбиральні комбайни підвищеної ефективності та багато іншого.

Таблиця 1. Основні документи прийняті в Україні, Білорусі і Казахстані в області інноваційної діяльності

Україна	Республіка Білорусь	Республіка Казахстан
1. Розпорядження Президента «Питання створення технопарків і інноваційних структур інших типів» (1996 р.). 2. Концепція науково-технічного і інноваційного розвитку (1999 р.). 3. Закон про пріоритетні напрями інноваційної діяльності України (2003 р.). 4. Закон про створення в Україні інноваційної структури на 2009–2013 роки (2009 р.)	1. Програма розвитку науково-інноваційної діяльності (1996 р.). 2. Концепція і Програма розвитку промислового комплексу РБ на 1998-2015 рр. (1998 р.). 3. Перелік державних науково-технічних програм за рішенням найбільш значимих народногосподарських, екологічних і соціальних проблем по пріоритетних напрямках науково-технічної діяльності на 2001-2005 рр. (2001 р.)	1. Програма інноваційного розвитку Республіки Казахстан (2001 р.). 2. Закон про інноваційну діяльність Республіки Казахстан. (2002 р.). 3. Стратегія індустріально-інноваційного розвитку РК на 2003-2015 рр. (2003 р.)

Одним з перших масштабних інноваційних установ в Україні можна вважати технопарк «Явори» (Львівська обл.). На території технопарку зареєстровано 83 підприємства. Продукція підприємств технопарку найрізноманітніша: сучасні вікна і двері, металочерепиця, телефони, пакувальні матеріали, продукти харчування, побутові освітлювальні прилади, харчові добавки, дезінфікуючі засоби.

В даний час технопарки по суті є єдиним механізмом реалізації інноваційної політики держави, що діє. Проте їх порядок діяльності потребує вдосконалення. Сьогодні вони функціонують в тепличних умовах, які створюються за рахунок надмірної опіки з боку державних органів.

У Білорусі вперше проект науково-технологічного парку був реалізований в 1993 р., в м. Могильові. Інший технопарк, що успішно діє, створений на базі Білоруського національного технічного університету. У технопарку активно розробляються і освоюються ресурсозберігаючі і екологічно чисті процеси, устаткування в області металургії, зварки, ливарного виробництва, обробки матеріалів тиском, порошкової металургії, термічної і хімічної дії на метали. Всього, на сьогоднішній день в Республіці Білорусь діють 5 технопарків.

В даний час в Республіці Казахстан діють 15 технопарків. В основній своїй масі вони створені як комунальні підприємства при місцевих органах державного управління. Основною метою створення даних структур є спроба заванта-

жити порожні виробничі площі і збільшити зайнятість працездатного населення. Так, наприклад, відповідно до статуту ВАТ «Астана-технопарк» з п'ятнадцяти видів діяльності суспільства лише три відносяться до інноваційної сфери.

Важливим недоліком при формуванні моделі інноваційного розвитку економіки в державах – учасниках СНД є також копіювання досвіду промислово розвинених країн, без врахування національних особливостей і міри завершеності ринкових реформ.

Таким чином, основними інноваційними структурами в державах СНД є технопарки. Технопарки сьогодні об'єднують науково-дослідні, технологічні і виробничі підприємства, забезпечують швидке впровадження результатів науково-дослідних і пошукових робіт, винаходів в промисловість і бізнес.

Голей Ю.Н., Кириченко Е.В.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Украина

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Научно-техническое сотрудничество играет важную роль для развития науки, техники и экономики в целом стран – участниц Европейского Союза. Так как, одной из целей функционирования ЕС является укрепление научной и технологической базы европейской промышленности, повышение конкурентоспособности выпускаемой продукции и в целом создание общей конкурентоспособной инновационной экономики, как было отмечено при принятии Лиссабонской стратегии развития Европейского Союза в 2000 году. Сотрудничество принимает различные формы и наиболее широко применяемыми является создание совместных научно-исследовательских центров, институтов, бюро, лабораторий для инновационной деятельности, проведения маркетинговых исследований, технико-экономических расчетов. Между странами – участницами проводятся совместные эксперименты в области совершенствования имеющейся техники и технологий. Поэтому важное значение приобретает именно подготовка высококвалифицированного исследовательского персонала, соответственно особое внимание в странах ЕС уделяется вопросам образования.

Следует заметить, что совместная научно-техническая политика сообщества начала развиваться лишь в 80-х годах XX века, как ответная реакция на отставание западноевропейских стран от США и Японии, и выборе Японией политики страны-инноватора, что могло привести к потере лидирующих позиций стран старого света в мировой экономике и соответственно существенному отставанию в технологиях и науке. То есть в 80-е годы в научно-технической политике ЕС наблюдались следующие тенденции: рост конкурентоспособности западноевропейской промышленности, осуществление такой инновационной деятельности, которая бы максимально отвечала бы реальным потребностям частных компаний и

привлечение их к научно-техническому сотрудничеству. Инструментами реализации поставленных целей становятся четырехлетние рамочные программы, большая часть средств которых была направлена на финансирование развития телекоммуникаций (программа RASE, JESSI), экономических исследований (SPES).

В 90-е годы основным направлением научно-технической политики ЕС становится признание инновационной роли малых и средних предприятий, концепция «национальная инновационная система» и создание «Зеленой книги ЕС по инновациям» [1].

В настоящее время ЕС планирует создание единого научного и инновационного общеевропейского пространства, увеличение расходов на НИОКР с 1,9 до 3,0% ВВП, углубление вертикальной и горизонтальной кооперации между предприятиями как внутри ЕС, так и с других стран. Что свидетельствует о желании стран европейского союза к интенсивному обмену знаниями, опытом, технологиями для развития собственных отраслей экономики. Например, 7-я рамочная программа на 2007-2013 года (бюджет 54 млрд. евро) направлена на то, чтобы, во-первых, максимально рационально и эффективно использовать научный потенциал и материальные ресурсы стран ЕС с целью усиления инновационной деятельности, а во-вторых, выделяются 6 регионов, в том числе и Восточно-Европейский для развития научно-технического сотрудничества. В феврале 2010 г. стартовала программа развития сотрудничества в научно-исследовательской деятельности ЕС-Индия (NEW INDIGO) в области биотехнологий и здравоохранения, ее основной целью является создание совместной инфраструктуры для проведения исследований в выбранных отраслях, а также между ЕС и Египтом (2007г.), ЕС и Китаем (2009г.) [2]. В 2011 особое внимание уделялось развитию совместной инновационной политике со странами Латинской Америки и Карибского бассейна в рамках проекта РП7, на основе соглашений подписанных в 2004 году в Гвадалахаре [3].

Для Украины, провозгласившей вектор европейской интеграции, такая политика Европейского Союза по отношению единого общеевропейского научного пространства дает много возможностей, например, использования опыта стран ЕС для формирования и использования его в разработке и оптимизации политики Украины касательно инновационной деятельности, но с другой стороны напрямую указывает на великое множество проблем существующих внутри страны («утечка мозгов», недостаточность финансирования, отсутствие необходимого современного оборудования для проведения экспериментов в лабораториях). На сегодня можно утверждать, что имея значительный потенциал в данной отрасли, Украина использует его не эффективно, отдавая свои конкурентные преимущества другим странам.

На современном этапе можно говорить, что политика ЕС в сфере науки и техники определяется общемировыми тенденциями в данной отрасли, является гибкой с постоянной корректировкой подходов, что позволяет незамедлительно реагировать на вызовы времени, отличается системным подходом, то есть направ-

лена на взаємодіє науки і практики, фундаментальних і прикладних знань. Україні ж для інтеграції в європейське научне суспільство необхідно розробити програми фінансування (системи грантів) научної діяльності, ґрунтовані на європейських стандартах, які були б стимулами для колективів учених і просто дослідників к інноваціям, це стосується і к молоді, студентству для того щоб взагалі припинити або хоча б скоротити « утечку мозгів » з країни і таким чином забезпечити розвиток науки і економіки України в цілому. Також немаловажним є створення спеціальної структури, яка б відслідковувала зміни в сфері науки і технологій в світі, в тому числі і в Європейському Союзі, і надавала б українському уряду аналітичні оцінки проведення політики інновацій в інших країнах і всередині України, які дозволяли б її вдосконалювати "[3].

Список использованных источников:

1. Європейський Союз: факти і коментарії / під. ред. Борко Ю.А., Буториної О.В., Журкіна В.В., Потемкіної О.Ю. – 2009. – Вип. 57.
2. Європейський Союз: факти і коментарії / під. ред. Борко Ю.А., Буториної О.В., Журкіна В.В., Потемкіної О.Ю. – 2010. – Вип. 59, 61.
3. Коваль Г.І. Науково-технічна політика ЄС [Електронний ресурс] / Г.І. Коваль. – Режим доступу: http://vnu-mi.blogspot.com/2011/05/blog-post_7441.html

К.є.н. Головні О.М.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ У СИСТЕМІ ЧИННИКІВ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ

Забезпечення стабілізації економіки – питання багатогранне, особливо коли йде мова про країни, які мають бажання вийти з тривалого періоду кризових явищ. При цьому необхідно забезпечити стійке зростання, а тому важливо виключити прийняття рішень, які призводять до короткострокових ефектів. Стабілізація економіки має супроводжуватися інноваційними структурними зрушеннями з врахуванням соціальних пріоритетів.

Відсутність позитивних зрушень в покращенні якості економічного розвитку України свідчить про неефективність вибраного механізму перетворень і про необхідність створення нової моделі розвитку. Концепція державного регулювання економічного розвитку має враховувати як національні особливості та інтереси, так і тенденції світової економіки. Важливо забезпечити стабілізацію економіки шляхом визначення пріоритетів і поєднання факторів економічної модернізації. Основним орієнтиром розвитку має бути побудова суспільства, яке задає кращі стандарти життя, надає рівні можливості для реалізації талантів та умінь людей. Це розвиток економіки інноваційного типу, яке передбачає радикальне підвищення ефективності. Політика, що проводиться нашою державою в цій сфері поки що фрагментарна і безсистемна, цілісна нормативно-правова база

інноваційної діяльності не сформована, роль держави в цих процесах недостатня, механізми впливу держави на підприємницький сектор з метою стимулювання інноваційної діяльності малоефективні. Підприємницькі структури в нашій державі не досягли належної науково-інноваційної культури і не вважають завдання вкладення грошових ресурсів в науково-дослідні роботи своєю важливою функцією.

Для України основним направленням розвитку, що розкривають довгострокові перспективи, є виробництво наукомісткої продукції, виробництво якої вимагає висококваліфікованої праці та інновацій. Стратегічною метою державної політики соціально-економічного розвитку має стати створення сучасних галузей, які базуються на використанні інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Забезпечення властивостей конкурентоспроможності економіки має стати основною задачею держави і реалізовуватися на основі державної стратегічної комплексної програми.

Серед основних причин низької інноваційної активності економіки можна назвати наступні: низьку якість управління на макро- та мікрорівні; недостатній рівень наукового забезпечення управління; індиферентність підприємницького сектора до науки та інновацій, відсутність культури бізнесу, орієнтованої на отримання максимального прибутку в короткостроковому періоді; відсутність системного інноваційного законодавства; відсутність ефективних механізмів державного регулювання фінансових потоків підприємств та організацій; мала результативність наукової та науково-технічної діяльності; відсутність активного ринкового попиту на результати інтелектуальної діяльності; дефіцит кваліфікованих кадрів внаслідок диспропорцій в розвитку системи професійної освіти по рівню знань і галузевій структурі; висока вартість нововведень та економічний ризик.

Діюче нормативно-правове забезпечення і відповідний йому організаційно-економічний механізм формування і реалізації державної інноваційної політики не в повній мірі забезпечує реалізацію інноваційного циклу „фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – розробки – освоєння та тиражування інноваційної продукції”. Розрив в цьому ланцюгу не дозволяє забезпечити ефективний трансфер наукових результатів в сфері науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок і доведення науково-технічної продукції до її комерційного використання [3, с. 26]. Розрив між наукою, освітою і виробництвом останнім часом виріс до критичної межі: вони є організаційно і економічно розмежовані. Без інтеграції науки, освіти і виробництва, об’єднання національної інноваційної стратегії економіка розвиватися не може. Навіть в державному секторі наука організаційно розмежована по різних структурах (державним академіям наук, міністерствах, відомствах, державним корпораціям), які в науковому та інноваційному плані слабо взаємодіють між собою, що також сповільнює науково-технічний та інноваційний розвиток, призводить до неефективних витрат державного бюджету.

Усвідомлення передовими країнами і великими корпораціями ключового значення науки та технологій у забезпеченні економічного лідерства привело їх до

розуміння необхідності формування і реалізації науково-технічної і інноваційної політики, спрямованої на закріплення провідних позицій [1, с. 14].

Серед можливих раціональних напрямлень стабілізації економіки шляхом інноваційного розвитку слід виділити: оптимізацію товарно-технологічної структури економіки на основі маркетингового вивчення структури виробництва потреб; стимулювання розвитку національного виробництва в реальному секторі економіки в напрямленні випуску конкурентоздатної наукомісткої продукції; створення інноваційно-інвестиційного клімату; забезпечення гарантованого державного попиту на інноваційну продукцію, доступу інноваційних підприємств до пільгових кредитних ресурсів; задоволення внутрішніх потреб за рахунок товарів та послуг українських виробників, захисту внутрішнього ринку; укріплення національної безпеки [3, с. 28]. В сучасних умовах стійке зростання економіки можливе лише на основі концентрації ресурсів для формування нового технологічного укладу, детінізації ринкового середовища та забезпечення конкурентного середовища, багатократного підвищення інноваційної та інвестиційної активності, покращення якості державного регулювання, радикальні зміни в самій ідеології економічних перетворень.

Список використаних джерел:

1. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку : [монографія] / П.Т. Бубенко. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 295 с.
2. Кучуков Р. Модернизация экономики: проблемы, задачи / Р. Кучуков // Экономист. – 2010. – №1. – С. 20-29.
3. Тодосийчук А. Условия перехода к инновационной экономике / А. Тодосийчук // Экономист. – 2010. – №2. – С. 25-38.

К.е.н. Іващенко О.А.^{*}, Воропаєва А.Д.^{}**

^{}Національна академія статистики, обліку і аудиту, Україна;*

*^{**}Інститут міжнародних відносин Київського національного університету
імені Т. Шевченка, Україна*

ТЕОРЕТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Важливою детермінантою економічного зростання, згідно з позиціями багатьох вчених, є впровадження інновацій (нових або поліпшених продуктів чи процесів) підприємствами, що працюють за рахунок коштів, наданих їм фінансовими ринками. Однак емпіричні зв'язки між фінансами, входженням на ринок та інноваційною діяльністю так і не знайдено.

В. Коен, Р.-К. Левін і Д.-К. Моверіта [1], А.-О. Ільїна і Р.-М. Саманієго [2] знайшли сталі розбіжності в інтенсивності НДДКР по різних галузях промисловості, а П. Агійон, Т. Фаллі і С. Скарпетта [3] продемонстрували чутливість обсягів входження до галузі промисловості від заходів фінансового розвитку. Якщо

фінансовий розвиток дозволяє підприємцям проводити дорогі інновації, доцільно було б очікувати фінансову недорозвиненість, пов'язану, в першу чергу, зі скороченням входження на ринок в наукомістких галузях промисловості. Більш того, якщо фінансові ринки поліпшують розподіл ресурсів між фірмами, направляючи капітал до інноваційних підприємств, можна було б також очікувати непропорційне зниження обсягів виходу з таких галузей.

Ранні обговорення економічної ролі підприємців можуть бути простежені у працях Ф.-Х. Найта і Й. Шумпетера. Ф.-Х. Найт розглядав підприємців як таких, що мають власне фінансування, вводячи паралельно розгляд проблем асиметрії інформації, пов'язаної з фінансовими операціями [4]. З іншого боку, Й. Шумпетер вважав, що банківський сектор буде адекватно спрямовувати кошти від тих, хто їх має, до підприємців, які могли б відчувати їхню нестачу [5]. Таким чином, шумпетеріанська точка зору інтерпретує потреби фінансово розвиненого середовища, в той час як найтівська – є виправданою для країн з нерозвиненим фінансовим середовищем. Більше того, різниця у фінансовому розвитку виявляється пов'язаною з різницею в області захисту прав інтелектуальної власності.

Дж. Браун, Р. Фаззарі і С.-Б. Петерсен дослідили бум НДДКР у 1990-х роках на наявність причинно-наслідкового зв'язку між фінансами та витратами на НДДКР і знайшли значний вплив наявності фінансування та руху грошових коштів на НДДКР в молодих (але не в зрілих) фірмах. Вчені виявили, що права власності (включаючи права інтелектуальної власності) виявляються важливою інституціональною основою для фінансового розвитку, посилюючи зростання за рахунок вдосконалення розподілу ресурсів [6].

Дослідники П. Агійон, Т. Фаллі і С. Скарпетта поставили питання про чутливість до фінансового розвитку процесів входження на ринок у галузях, де фірми більшою мірою залежать від зовнішнього фінансування. Попри те, що залежність від зовнішніх фінансів та інтенсивність досліджень позитивно пов'язані між собою, фінансова залежність частково обумовлена необхідністю збору коштів на дослідження і тим, що наукомісткі галузі промисловості не тільки мають велику потребу в зовнішньому фінансуванні, а й нижчу здатність його залучати в країнах з нерозвиненим фінансовим середовищем [3].

Виглядає сумнівним твердження про те, що підприємці в найменш фінансово розвинених країнах здатні створювати та запроваджувати найновіші в світі інновації. В.-М. Коен і Д.-А. Левинталь стверджують, що значна функція НДДКР – це впровадження інновацій, розроблених в інших фірмах [7], а колектив авторів на чолі Л.-Дж. Бранстетером знайшли докази того, що транснаціональні корпорації збільшують передачу технологій у відповідь на реформи в галузі прав інтелектуальної власності [8]. Таким чином, результати показують, що захист прав інтелектуальної власності стимулює фінансування НДДКР для впровадження інновацій, незалежно від того, чи є вони найновішими в світі, чи вони походять з інших держав.

Дж. Антон і Д.-А. Яо представили декілька робіт на тему привласнення ренти

в середовищах зі слабкими правами інтелектуальної власності [9]. Вчені запропонували модель, в якій розробник інновації знає більше про її якість, ніж потенційні покупці: ця проблема асиметричності інформації може бути подолана шляхом розкриття ідеї покупцю, але за відсутності прав інтелектуальної власності покупець міг би потім реалізувати ідею, не заплативши, адже розкриття інформації призводить до експропріації. Вони з'ясували, що навіть за відсутності прав інтелектуальної власності, продавець може привласнити деяку частину рентних платежів за інновації, вірогідно, через загрозу створення дуополії, наприклад, погрожуючи продати ідею іншому потенційному покупцю. Дж. Антон і Д.-А. Яо розширили цю модель, дозволивши продавцю розкрити тільки окрему «частину» β їх ідеї, над якою вони мають щільний контроль за допомогою добре визначених прав інтелектуальної власності. Вони показують, що послідовна гра, в якій спочатку розкривається частина β , а залишок потім стає предметом торгів, є кращою для розробника, ніж стратегія продажу всієї ідеї відразу. Більше того – хоча автори не підкреслили це – віддача від β збільшується для розробника. Якщо ми розглянемо, що β визначається захистом прав інтелектуальної власності, і якщо ми розглядаємо продавця як того, хто може увійти на ринок, а права на ідею продати як спосіб залучення коштів для її реалізації, то ми бачимо, що більше коштів може бути залучено (і привласнено) інноваційним «новачком» на ринку при наявності сильного захисту прав інтелектуальної власності. Один зі способів міркування про взаємодію НДДКР і фінансування в контексті роботи Дж. Антона і Д.-А. Яо – це вважати, що наукомісткі галузі промисловості виробляють (і непропорційно покладаються на) нематеріальні активи, які легше експропріювати, ніж їх матеріальні аналоги. Таким чином, більша β може непропорційно допомогти передачі технологій в наукомістких галузях промисловості.

Згідно з положеннями Б. Біасі і Е. Перотті, підприємці потребують оцінки різних складових їхніх проектів так званими «експертами». Сама оцінка передбачає розкриття ідеї експерту, що підвищує ризик крадіжки інтелектуальної власності, як і в теорії Дж. Антона і Д.-А. Яо. Хоча особистість експертів не є важливою для їх моделі, існують принаймні два аспекти, за якими необхідно оцінювати більшість проектів: (а) наукова або інженерна обґрунтованість основних інновацій і (б) фінансова життєздатність проекту [10]. Р. Нанда знайшов докази того, що проекти, фінансовані із зовнішніх джерел, мають тенденцію бути більш вигідними, ніж внутрішньо фінансовані проекти, вказуючи на те, що фінансисти можуть самі розглядатися як «експерти», чиї фінансові ноу-хау мають вирішальне значення для оцінки життєздатності інновації. Таким чином, слід розглядати два виміри, за якими підприємець потребує «зелене світло», – це «наука» і «фінанси» [11].

Головне те, що проекти не можуть бути реалізовані в рівновазі, оскільки експерти можуть мати сильну спокусу вкрасти ідею – це нагадує «слабкий захист прав інтелектуальної власності». Якщо наукомісткі галузі економіки – це ті, в яких

експертна оцінка є найбільш важливою (наприклад, такі галузі, в яких реалізація проектів залежить від схвальних відгуків та рекомендацій зі сторони науки), то прогнозуванням в моделі Біасі-Перотті є те, що входження до ринку буде стримуватись слабким захистом прав інтелектуальної власності [10]. Наслідком слабого захисту прав інтелектуальної власності буде нестача зовнішнього фінансування проектів, а отже, менш обґрунтоване кредитування, що буде призводити до того, що провідні стандартні показники фінансового розвитку, такі як відношення кредиту до ВВП або відношення ринкової капіталізації до ВВП, в кінцевому рахунку, перетворюються на посередників показника ступеню захисту прав інтелектуальної власності.

Нарешті, К. Франтцескакіс і М. Уеда розробили модель, яка явно відрізняє вже зайнятих на ринку від фірм, які намагаються до нього увійти. Вони розробили модель з транзакційними витратами на передачу знання, які можливо було б вважати витратами, пов'язаними зі станом неефективного захисту прав інтелектуальної власності. Нові фірми генерують ідеї і потім з'ясовують, чи можуть вони в подальшому успішно їх реалізувати, чи ні, що також стає сигналом про їх перспективи на майбутнє. Таким чином, входження до ринку є формою експерименту, в якому існуючі фірми вже знають, які ідеї вони здатні реалізувати, і, в такий спосіб, вони можуть придбати ідеї нових компаній, які менш підходять для реалізації останніх. Вчені з'ясували, що за низьких транзакційних витрат на ринку інтелектуальної власності, вже існуючі компанії генерують менше інновацій у порівнянні з новими фірмами, але впроваджують (наприклад, купують) більше інновацій в порівнянні з ними [12]. Пояснюється це тим, що вартість передачі ідеї від невдалої нової компанії до вже існуючої є нижчою.

В середовищі з сильними ПІВ, в якому дешевше передавати інтелектуальну власність, нові компанії мають як більше можливостей впроваджувати інновації самостійно, так і більше можливостей входити до ринку і продавати інновації вже існуючим фірмам. Це узгоджується з позицією, що в менш фінансово розвинених країнах підприємці більш схильні визнавати домінування вже діючих компаній як перешкоду на шляху інновацій (те ж саме стосується і легкості пошуку партнерів для інноваційної діяльності). В той же час, за умови, що захист прав інтелектуальної власності стимулює входження до ринку (а НДДКР необхідні для вступу), слід було б очікувати більшу глибину фінансового ринку в такій економіці.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що проаналізовані моделі розглядають лише входження до ринку, одночасно абстрагуючись від виходу з нього, хоча останній має велике значення як для встановлення загальної рівноваги, так і для інтерпретації концепції творчого руйнування. Результати дослідження показують, що моделювання загальної рівноваги взаємодії НДДКР і фінансів шляхом правозастосування ПІВ залишається плідним напрямком для майбутніх досліджень.

Список використаних джерел:

1. Cohen W. Firm Size and R&D Intensity: A Re-Examination [Електронний ресурс] / W.Cohen, R.-C.Levin, D.-C.Mowery. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/pss/2098587>
2. Ilyina A.-O. A Multi-sector Model of Growth with Financing Constraints [Електронний ресурс] / A.-O.Ilyina, R.-M. Samaniego. – Режим доступу: <http://ideas.repec.org/p/imf/imfwpa/09-119.html>
3. Aghion P. Credit constraints as a Barrier to the Entry and Post-entry Growth of Firms [Електронний ресурс] / P. Aghion, T. Fally, S. Scarpetta. – Режим доступу: <http://www.public.asu.edu>
4. Knight F.-H. Risk, Uncertainty and Profit [Електронний ресурс] / F.-H.Knight. – Режим доступу: <https://www.msu.edu/~emmettr/fhk/rup.htm>
5. Schumpeter J.-A. The Theory of Economic Development / J.-A.Schumpeter // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sciencedirect.com>
6. Brown J.R. Financing Innovation and Growth: Cash Flow, External Equity and the 1990s R&D Boom [Електронний ресурс] / J.R.Brown, S.Fazzari, B.Petersen. – Режим доступу: <http://www.bundesbank.de>
7. Cohen W. Absorptive Capacity: A New Perspective on Learning and Innovation [Електронний ресурс] / W.Cohen, D.-A.Levinthal. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/pss/2393553>
8. Branstetter L.-G. Do Stronger Intellectual Property Rights Increase International Technology Transfer? Empirical Evidence from U.S.Firm-Level Panel Data [Електронний ресурс] / L.-G.Branstetter, R.Fisman, F.Foley. – Режим доступу: <http://www.mendeley.com>
9. James J. Anton. Markets for Partially Contractible Knowledge: Bootstrapping versus Bundling [Електронний ресурс] / J.Anton, D.A.Yao. – Режим доступу: <http://onlinelibrary.wiley.com>
10. Biasi B. Entrepreneur sand new ideas [Електронний ресурс] / B.Biasi, E.Perotti. – Режим доступу: <http://mpira.ub.uni-muenchen.de>
11. Nanda R. Entrepreneurship and the Discipline of External Finance [Електронний ресурс] / R. Nanda. – Режим доступу: <http://www.hbs.edu>
12. Frantzeskakis K. R&D and Markets for New Knowledge over Firms' Life-cycles [Електронний ресурс] / K. Frantzeskakis., M. Ueda. – Режим доступу: <http://www.masakoueda.com>

К.е.н. Князь С.В., Богів Я.С., Залуцький В.П.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ТЕХНОЛОГІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ОСНОВІ СТАНДАРТУ ЮНІДО

Бізнес-план – це метод менеджменту, який використовується керівниками підприємств для обґрунтування економічної доцільності реалізації певної ідеї на основі часової і просторової конкретизації найкращого з альтернативних варіанту умов її реалізації. Розрізняють такі види бізнес-планів: за видом проекту: кредитний бізнес-план, інвестиційний бізнес-план; за тривалістю здійснення: короткостроковий бізнес-план, довгостроковий бізнес-план; за рівнем новизни проектів: бізнес-план традиційного проекту, бізнес-план проекту, який передбачає впровадження продуктів або технологій, які є інновацією для підприємства, бізнес-план проекту, який передбачає впровадження продуктів або технологій, які є інновацією для ринку; за характером: бізнес-план створення або реорганізації підприємства, бізнес-план фінансового оздоровлення підприємства, бізнес-план диверсифікації видів діяльності підприємства, бізнес-план диверсифікації продук-

ції підприємства; за масштабами реалізації: бізнес-план, який охоплює все підприємство, бізнес-план, який охоплює окремий структурний підрозділ підприємства; за складністю побудови: простий бізнес-план, складний бізнес-план. Бізнес-планування поширюється виключно на ті ідеї, які безпосередньо пов'язані із отриманням підприємством певних економічних вигод. Враховуючи це, планування реалізації ідей, які мають виключно затратний характер лежить поза площиною бізнес-планування. У результаті проведених досліджень виявлено, що бізнес-плани можуть формуватись на основі різних технологій (табл. 1). Технологія бізнес-планування – це сукупність послідовно реалізовуваних операцій щодо складання бізнес-плану реалізації певної підприємницької або управлінської ідеї. Існує досить велика кількість альтернативних технологій бізнес-планування.

Таблиця 1. Технології бізнес-планування

Класифікаційні ознаки	Види технологій бізнес-планування
За змістом	Загальна технологія; локальні технології (технологія концептуалізації бізнесової ідеї; технологія аргументації сприятливості умов для реалізації бізнесової ідеї; технологія бюджетування)
За характером планування	Технологія бізнес-планування фінансового оздоровлення підприємства; технологія бізнес-планування реорганізації підприємства; технологія бізнес-планування диверсифікації видів діяльності підприємства; технологія бізнес-планування диверсифікації продукції підприємства
За видами діяльності	Технологія бізнес-планування традиційних проектів; технологія бізнес-планування проектів, які є інноваційними для підприємства; технологія бізнес-планування проектів, які є інноваційними для ринку
За структурою	Технологія бізнес-планування, яка базується на структурі UNIDO; технологія бізнес-планування, яка базується на структурі EBRD; технологія бізнес-планування, яка базується на структурі BFM Group; технологія бізнес-планування, яка базується на структурі KPMG; технологія бізнес-планування, яка базується на структурі MasterPlans тощо

Аналізування технологій бізнес-планування на промислових підприємствах показало, що найбільш поширеною є технологія, яка базується на стандарті ЮНІДО (рис. 1) [1]. Масове розповсюдження стандарту ЮНІДО відбулося у 1991 р. після опублікування ЮНІДО методичних вказівок з підготовки промислових техніко-економічних досліджень [2]. Незважаючи на те, що ця технологія бізнес-планування може бути використаною для реалізації інноваційних проектів її недоліками є: під час реалізації інноваційних проектів неможливо скористатись ретроспективними даними, особливо коли йдеться про продукт чи технологію, яка є інновацією для ринку, а не для підприємства; оскільки інноваційні продукти не мають аналогів, то ймовірність точності оцінювання місткості ринку і рівня попиту є надзвичайно низькою. Головною причиною цього є відсутність джерел отримання інформації про те, як можуть відреагувати споживачі на інноваційний продукт; існуючі технології бізнес-планування не враховують того, що передумовою успішності реалізації

інноваційних проектів є захист прав інтелектуальної власності на продукт або технологію, адекватність механізму фінансування проекту, а також розподілу прибутків або збитків від його реалізації.

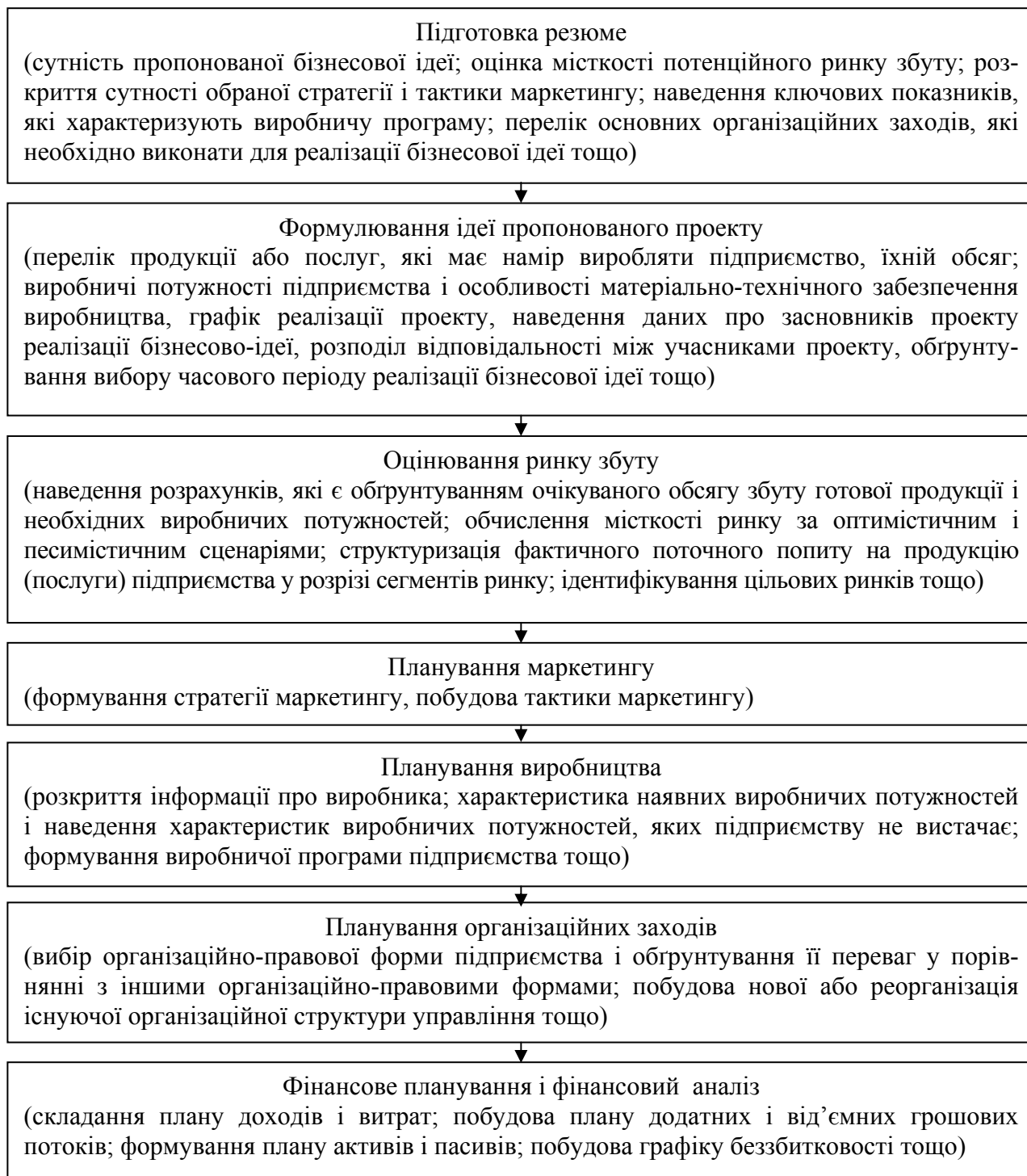

Рис. 1. Технологія бізнес-планування у відповідності до стандарту ЮНІДО

На підставі урахування цих недоліків необхідною є розроблення такої технології бізнес-планування інноваційних проектів, яка б забезпечувала поінформованість реалізаторів проекту про ймовірність його прибутковості, безпечність виконання, адаптивність до змін ринкової кон'юнктури.

Список використаних джерел:

1. Стандарты бизнес-планов ЮНИДО [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.probp.ru/publish/standard1.php>
2. Руководство по подготовке промышленных технико-экономических исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bfm-ua.com/index/0-23>

К.с.-х.н. Косенко Т.Г., Иванов С., Михайличенко Е.

Донской государственный аграрный университет, Российская Федерация

ФАКТОРЫ УСТОЙЧИВОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

В последнее время проблема устойчивого развития сельского хозяйства становится все более актуальной. Устойчивость характеризуется темпами экономического роста и улучшения качества продукции. Финансовая устойчивость предприятия предопределяется влиянием совокупности внутренних и внешних факторов.

Внешние факторы почти не зависят от предприятия, к ним относятся трудно прогнозируемые изменения экономической политики правительства, инфляцию, разбалансированность рынка, политическую нестабильность.

Факторы прямого воздействия непосредственно влияют на деятельность сельскохозяйственных товаропроизводителей и испытывают на себе влияние их деятельности. Факторы косвенного воздействия играют роль фоновых факторов, увеличивающих или уменьшающих устойчивость сельскохозяйственного производства. К ним сельскохозяйственные формирования вынуждены максимально приспособливать свои цели, задачи, структуру, технологию, персонал.

Внутренние факторы являются зависимыми, и потому предприятия посредством влияния на эти факторы могут корректировать свою финансовую устойчивость.

Одни из них образуют организационно-управленческие факторы, которые определяют цели, стратегию развития предприятия: совершенствование организационной структуры и структуры управления; оптимизация состава работников предприятия по количеству и профессионализму; эффективное использование труда работников, повышение производительности труда; совершенствование уровня менеджмента; повышение культуры предприятия и его репутации; совершенствование маркетинга.

Вторая группа внутренних факторов повышает финансовую устойчивость предприятия, включает объем, ассортимент, структуру, качество продукции, себестоимость, обеспеченность основными и оборотными средствами и уровень их использования, наличие и степень инфраструктуры, экологию производства.

Выдвинуты такие важные факторы, как организация производства, размещение и отраслевая структура сельского хозяйства. В практике для качества оценки размещения посевов сельскохозяйственных культур используется метод совокуп-

ного балла, в основе которого отношение индекса урожайности к индексу себестоимости продукции культуры. В результате оценки определяются группы условий: неудовлетворительные ($C < 50$ баллов), удовлетворительные ($C = 51 \dots 99$), хорошие ($C = 100 \dots 150$), отличные ($C > 150$ баллов).

Немаловажным фактором, определяющим устойчивость развития, являются возможность и условия реализации продукции. Сельскохозяйственные производители при реализации продукции зачастую испытывают трудности, которые возникают из-за отсутствия надлежащей системы заготовительных организаций, низких закупочных цен, всевозрастающей импортной экспансии на продовольственный рынок.

В результате этого сельскохозяйственные предприятия получают убытки, которые с каждым годом все труднее покрыть. В этой связи возникает необходимость учитывать фактор развития производственно-экономических связей и взаимоотношений между субъектами хозяйствования, который оказывает существенное влияние на эффективность и устойчивость развития сельского хозяйства.

Важное значение имеет определение оптимального размера необходимых оборотных средств, так как данный показатель непосредственно влияет на конечные результаты деятельности. В агропромышленном секторе имеются особенности формирования оборотных средств, связанные с продолжительностью производственного цикла.

Так, в растениеводстве, например, озимые культуры закладываются в одном отчетном году, а результат от их реализации можно получить не ранее середины следующего. В животноводстве, получение продукции свиноводства занимает период от 10 до 14 месяцев, а полный цикл выращивания крупного рогатого скота для получения молока занимает не менее двух лет.

Эти особенности обуславливают несколько иной порядок определения нормируемых оборотных средств и источников их приобретения и возобновления. Имеется в виду более широкое привлечение кредитов банков и бюджетных ссуд.

Третью группу факторов, направленных на повышение финансовой устойчивости предприятий, образуют финансово-экономические факторы. Повышение финансовой устойчивости предприятий в рамках данной группы возможно по следующим направлениям: постоянный финансовый анализ деятельности предприятия; повышение платежеспособности; оптимальная структура имущества и источников его формирования; оптимизация соотношения собственных и заемных средств; повышение прибыльности и рентабельности.

Рост прибыльности предприятия способствует осуществлению расширенного воспроизводства, возможности отвечать по своим обязательствам, росту уровня рентабельности, что повышает финансовую устойчивость предприятия.

Таким образом, воздействуя на внутренние факторы, предприятия смогут повысить свою финансовую устойчивость и, следовательно, обеспечить достойное место на рынке.

Список использованных источников:

1. Романова Л.Е. Экономический анализ : учеб. пособ. / Л.Е. Романова. – СПб.: Питер, 2011.
2. Маркарьян Э.А. Экономический анализ хозяйственной деятельности : учеб. пособ. / Э.А. Маркарьян, Г.П. Герасименко, С.Э.Маркарьян. – М.: КНОРУС, 2010.

К.е.н. Красностанова Н.Е., Ткаченко Я.Ю.

Одеський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ

В результаті перетворення економічних процесів, які виникають в умовах розвитку світової економіки та глобалізації, все в більшій мірі зростає роль розробки таких механізмів управління підприємством, які б сприяли їх сталому розвитку.

Глобалізація представляє собою такий процес, який не є зворотним, та враховується як основний фактор розробки стратегії сталого розвитку підприємства. В результаті виникає необхідність оцінки ступеню сталого розвитку, а також відстеження впливу внутрішніх факторів розвитку підприємства на його місце в зовнішньому середовищі, визначення конкурентоспроможності. Все це, в свою чергу, показує рівень розвитку не тільки самого підприємства, але й держави як системи – елементами, якої являються організації, підприємства, фірми, – в якому вони функціонують, її положення на світовому ринку та взаємовідносини з іншими країнами. Адже чим краще внутрішнє становище держави, тим більше можливостей відкривається перед нею в міжнародному просторі [4].

Підвищення ефективної діяльності підприємства потребує виділення базисного фактору та розробки комплексної системи управління процесом сталого розвитку на основі даного фактору. Саме таким базисним фактором і виступають інновації (нововведення).

По даним статистичних досліджень можна виділити той факт, що інновації значно впливають не лише на розвиток підприємств, але на економічний розвиток країн, і Україна – не є виключенням із цих правил [2].

Концепція управління сталим розвитком на основі інноваційної активності базується на таких принципах:

- стратегічної відповідності (відповідність стратегічним цілям розвитку підприємства);
- збалансованості (баланс між інтересами розвитку та інтересами поточної діяльності);
- динамічності (необхідність врахування інтенсивності змін характеристик діяльності в інноваційних процесах);
- комплексності (всі напрямки діяльності інноваційної активності повинні бути інтегровані в єдиний комплекс);

- адаптивності (своєчасне реагування системи на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища).

На рис. 1 представлено модель сталого розвитку на основі інноваційної активності [3].

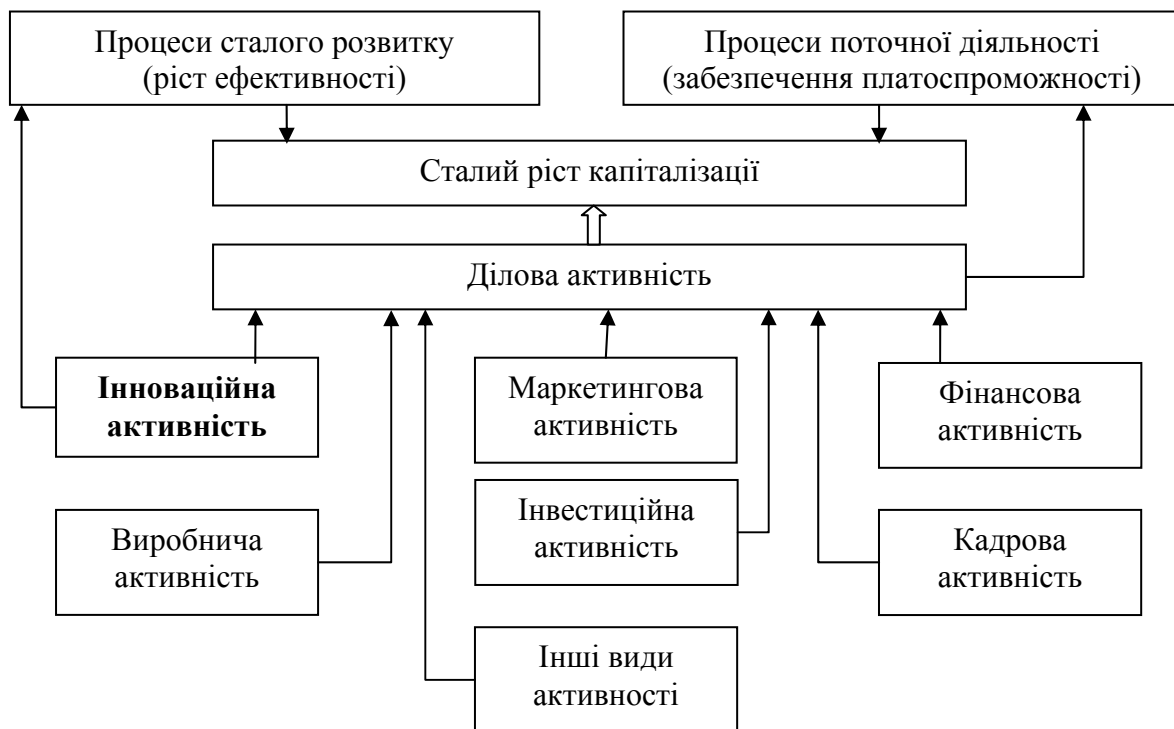

Рис. 1. Сталий розвиток на основі інноваційної активності

Фактори, які обумовлюють інноваційні процеси:

- фактори розвитку інноваційних процесів: науково-технічні, організаційні, фінансово-економічні, управлінські, кадрові;
- фактори розвитку організаційно-технічного потенціалу підприємства, які охоплюють основне виробництво, забезпечуючі структури, обслуговуючі підрозділи;
- фактори оновлення продукції, які забезпечують підвищення рівня готовності виробництва до випуску нової продукції, підвищення рівня організації реалізації інноваційних проектів [1].

Отже, враховуючи тенденції розвитку сучасних економічних реалій, передбачається одночасне впровадження інновацій, причому різних видів та в різних фазах їх здійснення, що означає підвищення ступеню складності проблеми, тому що задачі по забезпеченню балансу між процесами розвитку та поточної діяльності трансформуються в складну задачу з відповідною кількістю змінних, пропорційних широті здійснюваних інновацій. Виходом із даної проблеми може стати використання динамічної моделі управління нововведеннями, тобто розробка системи комплексного управління інноваційними процесами з визначенням кількісної залежності між сталістю підприємства та ступенем здійснення інновацій.

Список використаних джерел:

1. Водачек Л. Стратегия управления инновациями на предприятии / Л. Водачек, О. Водачко-ва. – М.: Экономика, 1989.
2. Нечепуренко М.Н. Управление устойчивым развитием на основании инновационной активности / М.Н. Нечепуренко // Проблемы экономики. – 2006. – №1(8).
3. Управление корпоративными изменениями по критерию устойчивости: монография / [Анискин Ю.П. и др.]; под. ред. Ю.П. Анискина; Московский гос. ин-т электрон. Техники. – М.: Омега-Л, 2009. – 404с.: ил. – (Деловая активность).
4. Формирование механизма устойчивого развития предприятий машиностроительного комплекса в условиях глобализации экономических процессов. – Управление персоналом. – 2008. – №6.

Д.с.н. Мешко Н.П., Гловацька Н.Р.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

В умовах міжнародних економічних трансформацій та науково-технічного розвитку управління інноваційною діяльністю є одним з стратегічних завдань з підвищення конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і держави в цілому. Основним об'єктом інноваційного менеджменту є інноваційний проект, тому все більшого значення набуває пошук ефективних шляхів впровадження інноваційних проектів в контексті визначення інвестиційних джерел їх впровадження, сфер застосування нових технологій, маркетингових стратегій розширення ринків збуту інноваційної продукції.

Для підтримки інноваційного розвитку Дніпропетровської, Запорізької та Кіровоградської областей Міністерством науки, молоді та спорту України а також НАН України було створено Придніпровський науковий центр (ПНЦ). Діяльність центру зосереджена на вирішенні актуальних регіональних проблем в рамках пріоритетних напрямів: організація та проведення наукової та науково-технічної експертизи інноваційних пропозицій; здійснення просвітницької діяльності в інноваційній сфері, сприяння підготовці наукових кадрів у регіоні; сприяння розробці та здійсненню заходів щодо поліпшення екологічного стану техногенно-навантажених районів Придніпров'я, вивчення антропогенного впливу на зміну клімату тощо [1].

Для вирішення актуальних проблем Придніпровського регіону ПНЦ були розроблені методичні рекомендації щодо формування інноваційних пропозицій та розробки інноваційних проектів, згідно з якими для реалізації проекту необхідно виконання 3 умов – підбір наукової розробки (інноваційної пропозиції), виконавця проекту та інвестора проекту (джерело фінансування). Таким чином, ПНЦ виступає сполучною ланкою між науковцями та суб'єктами фінансування інноваційної діяльності, завдяки чому стає можливим сформувати інфраструктуру підтримки інноваційної діяльності в регіоні (табл. 1).

Таблиця 1. Реалізація функцій ПНЦ з управління інноваційними проектами

Головні учасники проекту та складові частини проекту	Функції учасників	Функції ПНЦ на етапі формування інноваційного проекту
Науковці, розробники інноваційної пропозиції	Формування інноваційної ідеї, проведення науково-дослідницької роботи, проведення лабораторних випробувань, визначення переліку необхідного обладнання та розробка технічного завдання на його виготовлення	Визначення та оптимізація технологічних параметрів, розробка інноваційної пропозиції, дослідження ринку, формування стратегії та шляхів просування продукції
Виконавець проекту	Надання приміщення для виробництва продукції за метою проекту, надання необхідних виробничих та технічних потужностей, створення сприятливих умов для діяльності проектних груп працівників	Пошук і вибір виробничих приміщень, формування бізнес-плану проекту, патентування та державна реєстрація прав інтелектуальної власності
Інвестор	Фінансування проекту за вибраною схемою з урахуванням особливостей кожного проекту	Розробка схеми фінансування проекту, реєстрація венчурного фонду та підприємства, проведення переговорів і підписання документів про наміри з потенційними партнерами проекту

Проведений аналіз інноваційної діяльності ПНЦ свідчить, що на сучасному етапі центр має 6 активно діючих проектів та 44 інноваційні пропозиції, більшість яких за галузевою ознакою відносяться до машинобудування та містять нові технології з охорони зовнішнього середовища і переробки відходів. 82 відсотки інноваційних пропозицій планується у реалізувати на основі створення нових підприємств, що свідчить про високий рівень науково-технічних досягнень, які пропонують розробники інноваційних пропозицій Придніпровського регіону. Кожна така інноваційна пропозиція містить відомості за наступними розділами: відомості про розробника; назва інноваційної пропозиції, основні інноваційні характеристики; короткий опис технічної сутності інноваційного пропозиції; оцінка науково-технічного рівня інноваційної пропозиції; технічні та організаційні умови для реалізації інноваційної пропозиції; оцінка термінів реалізації інноваційної пропозиції; результати маркетингових досліджень ринку реалізації інноваційного продукту; оцінка підприємницьких ризиків при реалізації пропозиції; прогнози техніко-економічні показники створення виробництва на основі інноваційної пропозиції [1].

Більшість інноваційних пропозицій Придніпровського регіону мають середню категорію інноваційності, тобто можуть певною мірою розвиватися за рахунок комерційних інвестицій, тому рівень державної підтримки надається частково.

Об'єм необхідного комерційного інвестування більшості інноваційних пропозицій, які містяться у інформаційній базі ПНЦ, за попередньою оцінкою становить від 1 до 10 млн. грн. за різноманітними схемами фінансування та строком реалізації

від 6 до 12 місяців. Інноваційні пропозиції мають високу економічну ефективність завдяки створенню інноваційних продуктів, які не мають аналогів на вітчизняних ринках, про що свідчать більшість маркетингових досліджень ринку, ініційованих ПНЦ у пріоритетних галузях промисловості (машинобудування, чорна та кольорова металургія).

Проведений аналіз управління інноваційними проектами в регіоні показує, що діяльність ПНЦ є важливою складовою регіональної інноваційної інфраструктури і потребує подальшого дослідження з метою узагальнення позитивного досвіду центру та розробки системи заходів щодо посилення маркетингової стратегії центру в контексті просування інноваційних технологій та товарів, як на внутрішній, так і зовнішні ринки.

Список використаних джерел:

1. Сайт Придніпровського наукового центру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psc.nas.gov.ua>
2. Беляков В.Н. Классификация инновационных проектов / В.Н. Беляков, Н.Н. Шевченко // Геотехнічна механіка: міжвід. зб. наук. праць.; Ін-т геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України. – Дніпропетровськ, 2005. – Вип. 58.

Д.є.н. Мешко Н.П., П'ятістова А.Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна,

L'université du Maine, France

ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Метою тез є розгляд напрямків інноваційної діяльності фірм в Україні, аспектів державного регулювання інноваційних процесів, а також визначення особливостей джерел фінансування інноваційної діяльності.

Одним з вирішальних чинників успішної реалізації підприємництва чи окремих бізнес-процесів на сьогоднішньому етапі функціонування вітчизняних підприємств неможливе без розробки і впровадження інновацій в процеси виробництва, управління, планування господарської діяльності тощо [1, с. 440].

Досить поширеною в даний час є точка зору, що інновація – це процес, який має комплексний характер, – єдиний у своєму роді процес, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво й управління. Враховуючи динамічний підхід Й.А. Шумпетера до розуміння сутності інновацій, логічно приєднатись до цієї точки зору і вважати, що термін "інновація" слід розуміти як "інноваційний процес" [1, с. 444].

Кожна інновація має свій життєвий цикл. Прийнято виділяти чотири фази розвитку інновації, в залежності від яких необхідно будувати механізм управління інноваційною діяльністю. Перша фаза – це розробка та освоєння новації, вихід на ринок. Ця фаза є виключно збитковою. Друга фаза – це освоєння та зростання виробництва, досягнення запланованого рівня рентабельності. На даній фазі спо-

живачі відкривають для себе новизну і оцінюють її як споживчу вартість. Третя фаза – фаза зрілості. На цій стадії різко зростає конкуренція, оскільки відбуваються дифузія та тиражування нововведення. Четверта фаза – фаза занепаду: моральне старіння продукту. Попит падає, нововведення стає неконкурентоспроможним і витискається іншими новаціями [1, с. 445].

Інноваційна діяльність поділяється на два напрями:

- стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності розраховані на тривалу перспективу (не менше 10 років) і є найважливішими напрямками інноваційної діяльності щодо забезпечення соціально-економічного зростання держави і поліпшення ефективності господарювання суб'єктів підприємницької діяльності.

- середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності розраховані на реалізацію протягом найближчих 3-5 років напрямів інноваційного оновлення промислового, сільськогосподарського виробництва та сфери послуг щодо освоєння випуску нових наукоємних товарів та послуг з високою конкурентоспроможністю на внутрішньому та (або) зовнішньому ринках.

Правовою основою формування та реалізації інноваційної діяльності є Конституція України, Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», інші закони України. Міжнародними стандартами в інноваційній сфері є так звані Керівництво Фраскаті (1963р.) – "Запропонована, стандартна практика для обстеження досліджень та експериментальних розробок" і Керівництво Осло (1989р.) – "Міжнародні норми збирання даних про інновації" [2].

Міри впливу держави в області інновацій можна розділити на дві основні групи: прямі: адміністративно-відомча форма і програмно-цільова форма; непрямі методи, які використовуються у державній інноваційній політиці, спрямовані на створення сприятливого економічного клімату для новаторської діяльності [3, с. 75].

З метою розвитку науково-технічного прогресу Верховна Рада України визначає такі стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні на 2003-2013 роки:

- модернізація електростанцій; нові та відновлювані джерела енергії;
- машинобудування та приладобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва; розвиток високоякісної металургії;
- нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації;
- вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;
- високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості;

- транспортні системи: будівництво і реконструкція;
- охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища;
- розвиток інноваційної культури суспільства [4, с. 96].

Україна має розробки світового рівня, величезний науковий потенціал, однак, за офіційною статистикою, в Україні відбувається зниження інноваційної активності промислових підприємств. Кількість інноваційно активних підприємств постійно зменшується і у загальному обсязі складала: 2007 р. – 10,0%, 2008 р. – 8,2%, 2009 р. – 10,0%, 2010 – 11,5 % [5]. Причина такого становища – хронічна нестача фінансових ресурсів, а також нестача у вітчизняних підприємств мотивації до нововведень.

Як показує світовий досвід, фінансування інноваційної діяльності базується на таких принципах:

- чітка цільова орієнтація та швидке й ефективне впровадження сучасних науково-технічних інновацій;
- різноманітність джерел фінансування;
- обґрунтованість і юридична захищеність методів акумуляції коштів;
- гнучкість системи фінансування;
- фінансування всіх етапів життєвого циклу інновацій.

Держава має забезпечувати бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності в розмірі не менше 1,7% ВВП України [6,с.104]. Проте встановлені нормативи бюджетного фінансування цих напрямів діяльності не дотримуються. В умовах економіки України розраховувати на значне бюджетне фінансування інноваційної діяльності неможливо. Тому для більшості вітчизняних підприємств основним джерелом стимулювання нововведень є власні кошти та іноземні інвестиції.

Узагальнюючи проведені дослідження, можна зробити висновок про те, що на сучасному етапі інноваційна діяльність підприємств потребує збільшення державної участі як фінансового, так і організаційного характеру. Напрямки розширення фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств мають бути максимально диверсифікованими як з погляду механізмів реалізації, так і з позицій пошуку відповідних джерел ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Петрович Й.М. Економіка підприємства / Петрович Й.М., Кіт А.Ф. – Л.: Магнолія плюс, 2006. – 580 с.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Пуліна Т.В. Активізація інноваційної діяльності в Україні: проблеми та перспективи / Т.В. Пуліна // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2003. – Вип. 65. – С. 74-75.
4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» // Відомості Верховної Ради України. –2003. – №13. – С. 93.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Товт Т.Й. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Т.Й. Товт // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №3. – С. 102-108.

Мухамедханова А.К.

Казахский экономический университет имени Т. Рыскулова,

г. Алматы, Республика Казахстан

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАЗАХСТАНА: ПРОСТО О СЛОЖНОМ

Нефтегазовый сектор в структуре национальной экономики Республики Казахстан (РК) – системообразующий элемент одной из ведущих отраслей основного источника доходов государственного бюджета республики. Углеводородные ресурсы – основной процент ВВП страны, создают возможность перераспределять и инвестировать капитал в другие отрасли экономики. По данным Министерства нефти и газа РК на 2009 г., доля отрасли в государственных доходах составила 1531,2 млрд. тенге, или 40,5% [1]. Запасы нефти и газа в Казахстане – значительны.

Такой богатый потенциал в условиях переходного периода, то есть ухода от административно-командной системы и становления рынка делает Казахстан в целом и отрасль в частности источником сырья для многих стран. В связи с этим возникает актуальная проблема, которая диктует, что республике необходима самостоятельная переработка сырья, рациональное использование ресурсов, иностранные компании на рынке не должны быть ориентированы на краткосрочную прибыль. Решение данных вопросов предотвратит значительный ущерб, измеряемый миллиардами долларов. Среди важных проблем НПЗ РК (заводов Павлодара, Чимкента, Атырау) следует отметить изначальную ориентированность технологических процессов на переработку российской нефти.

Инновация есть неотъемлемая часть прогресса. С одной стороны – это результат работы ученых, с другой – стремление предпринимателей, обусловленное получением прибыли, посредством совершенствования технических достижений, с третьей – политика государства не уступать передовым державам современности.

Обратим внимание, что радикальные системные преобразования проводились в условиях острейшего бюджетного кризиса, что обусловило тенденцию сжатия научного сектора страны.

Хотя, на протяжении всего кризисного этапа со стороны государства оказывалась значительная поддержка для стабилизации ситуации на финансовом рынке.

Говоря о развитии инноваций, мы, по сути, подразумеваем уровень развития науки и техники и внедрение их в производство. Роль государства в развитии инновационной деятельности является главным фактором, задающим и определяющим темпы и объемы развития самой отрасли. За годы независимости в Казахстане проведена большая работа по развитию системы магистральных нефтепроводов, направленная на повышение конкурентоспособности и надежности, существующих и строительство новых мощностей по транспортировке и перевалке нефти, а также на создание необходимой договорной базы для обеспечения транспортировки нефти по территориям транзитных государств.

Остро стоит вопрос и в подготовке и переподготовке квалифицированных кадров. Необходимо выделить два основных варианта решения проблемы:

1. Государство покупает готовую экономичную технологию и пускает ее в производство.

2. Вкладывает средства в развитие собственной базы научно-технического потенциала, оставляя за собой право продажи той самой эффективно-экономичной технологии.

Безусловно, риск существует в обоих случаях. Но государство не может бездействовать, иначе отрасль перестанет быть востребованной и конкурентоспособной. Казахстан, в первую очередь для себя, должен решить, каким образом распоряжаться своими богатыми природными ресурсами и как ориентировать экономику: на сырьевой сектор или на поэтапный переход к экспорту готовой высококачественной (и как следствие, более дорогой) продукции.

Если экономика сегодня ориентирована на экспорт, то необходимо прорабатывать проекты строительства экспортных маршрутов казахстанской нефти, других систем транспортировки, трубопроводов с большим спектром функциональных возможностей. При этом необходимо стабильное обеспечение нефтепродуктами внутреннего рынка республики, посредством собственных возможностей.

Если экономику ориентировать в направлении экспорта уже готовой продукции, то вкладывать нужно в строительство и совершенствование уже существующих НПЗ, приобретая оборудование, новые технологии.

Проанализировав поправки, постановления, указы, законы и подзаконные акты последних лет можно сделать вывод, что Казахстан все-таки придерживается курса ухода от сырьевой зависимости.

Список использованных источников:

1. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.nomad.su/?a=4-201009060034>
2. Регирер Е.И. Развитие способностей исследователя / Е.И. Регирер. – М.: Наука, 1969. – 260 с.
3. Государственная программа освоения казахстанского сектора Каспийского моря: указ Президента РК от 15 мая 2003, № 1095.

Несипбаев Р.Е.

*Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза,
Республика Казахстан*

УСЛОВИЯ И ПРЕДПОСЫЛКИ ИНДУСТРИАЛЬНО-ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

С первого января 2010 года Казахстан начинает пятилетку форсированного индустриально-инновационного развития, сообщил президент Казахстана Нурсултан Назарбаев [1]. Все государства мира прошли индустриализацию в конце прошлого века, в Советском Союзе индустриализация была 30-го года – эта индустриализация нам не годится. Мы говорим об инновационной индустриализации", – подчеркнул глава государства, подчеркнув, что "у нас индустриализация должна совпадать с теперешним укладом развития мировой экономики, а это совсем другое дело. Для индустриализации Казахстана необходимо исходить из реальных наших возможностей.

Среди множества направлений повышения эффективности производства в центр экономической и социальной политики ставится поиск и практическое создание таких организационно-экономических отношений, научно-технических и организационно-хозяйственных условий, которые стимулируют интенсивное развитие производства как основы высокоэффективного хозяйствования и преобладающей формы развития в условиях рыночной экономики. Практика развития производства в нашей стране, передовой опыт других стран показали, что обязательным условием перехода к интенсивным формам развития является необходимость совершенствования производственных отношений, преимущественное использование в развитии производства организационно-экономических факторов, как наиболее эффективных и экономически целесообразных.

Индустриально-инновационное развитие является не столько целью, сколько средством формирования модели казахстанской экономики, располагающей потенциалом долгосрочного устойчивого роста и возможностями в будущем решать задачи повышения уровня жизни, достижения эффективности и конкурентоспособности экономики и обеспечения безопасности страны.

Определенный прогресс в экономике республики, связанный с переходом к рыночной организации производства, относится главным образом к надстроечным направлениям экономики, а именно к институтам и мотивациям. При этом фактом является значительный регресс по базисным направлениям научно-технического прогресса, к которым можно отнести инновации, технологии и структурные сдвиги в экономике.

Поэтому первоочередная задача индустриально-инновационного развития состоит в создании механизмов согласования системных изменений в нашем обществе. Ядром такого механизма является система национальных интересов, ценностей и приоритетов развития. При этом задающий тон ценностного ядра может быть реализован в том случае, если оно охватывает все направления этого прогресса и затрагивает интересы всех слоев общества.

Принцип приоритетности национальных интересов должен являться стержнем любых экономических и технологических концепций. Государство должно брать на себя задачу определения национальных целей, их приоритеты, последовательность и сроки их реализации. В обществе существуют различные интересы, и эти интересы могут выступать (проявляться) или как цели, или как ограничения. Все разновидности интересов могут быть сгруппированы в следующие основополагающих интересов, обеспечивающих стратегическую устойчивость и безопасность Казахстана, а именно: условия сохранения науки, общие условия её выживания, сохранения окружающей среды, сохранения численности и здоровья нации, сохранение интеллектуального потенциала. Развитие нации в будущем также следует отнести к общенациональным задачам. Это широкая гамма проблем – от умножения интеллектуального потенциала страны до сбережения собственных природных ресурсов для будущих поколений граждан; внешних интересов, обеспечивающих целенаправленное развитие Казахстана как субъекта мирового

сообщества; внутренних интересов, формирующих основные условия внутреннего развития страны.

В зависимости от длительности анализируемого периода развития эти интересы конкретизируются в определенные цели экономической политики. И такие цели должны быть взаимосвязаны как между собой, так и с необходимыми для них ресурсами, а также выбором форм и методов использования этих ресурсов для получения максимального эффекта при реально существующих ограничениях.

Ключевым принципом положительного индустриально-инновационного прогресса является адекватное понимание современного рынка, с новым пониманием взаимодействия планового программного регулирования и рынка.

Существующие перепады в техническом уровне могли возникнуть только в экономике, где межотраслевая конкуренция отсутствовала и где распределение ресурсов между отраслями осуществлялась в результате: а) административного назначения особых приоритетов; и б) плановой реализации некоего механизма поддержания равновесия, точнее преодоления неравновесия, порожденного принятой системой приоритетов. Для такой перенапряженной приоритетами экономической системы были характерны высокие затраты ресурсов, связанные с поддержанием сбалансированности.

Понятно, что осуществляемая интеграция Казахстана в мирохозяйственный процесс развиваясь по собственной логике, диктуемой национально-государственными интересами, в то же время требует учета общих тенденций в этом процессе. А они свидетельствуют о том, что развитие МРТ происходит на основе объективных экономических законов, общих для всех стран, под воздействием факторов, которые по своему характеру, глубине и последовательности воздействия принято условно делить на: первичные и вторичные.

К первичным или базовым факторам относятся: 1) неравномерность в размещении природных ресурсов и различия в природно-климатических условиях; 2) исторически сложившиеся различия в уровнях экономического и культурного развития разных стран и народов (ко времени возникновения процесса интернационализации хозяйственной жизни).

К вторичным: 1) рост абсолютных размеров производства и его концентрация, развитие крупносерийного и крупномасштабного производства, рост его оптимальных размеров; 2) рост диверсификации промышленного производства; 3) рост масштабов научно-технических работ и их прогрессирующая диверсификация.

Если первоначально формирование и развитие МРТ происходило, в основном, под воздействием первичных факторов, то в современных условиях их роль относительно уменьшается и, хотя окончательно не утрачивает своего значения, в значительной степени уступает место влиянию вторичных факторов, роль которых все более возрастает по мере развития НТП. В распределении национального продукта промышленно развитых стран (ПРС) постепенно возрастает доля тех, кто разрабатывает все более сложные нововведения, и тех, кто обладает достаточной

квалификацией, чтобы применять их в производстве [2]. Эта тенденция отражается на международной торговле. Сейчас больше половины всей стоимости мирового товарооборота приходится на промышленные изделия, изготовленные в передовых странах, а отнюдь не на сельскохозяйственную продукцию, минеральное сырье или промышленные товары развивающихся стран. В свою очередь торговля промышленными товарами в большей части сконцентрирована внутри самих развитых стран.

Приобретение научно-техническим прогрессом роли доминирующего фактора в интернационализации производства во многом меняет традиционный подход, ставя под сомнение упрощенный вариант теории, связывающей внешнюю торговлю с наделенностью факторами производства. В этом контексте осуществляется подход и к факторам производства, которые традиционно считались приоритетными в определении места страны в МРТ, это – наличие природных ресурсов, дешевая рабочая сила, емкий внутренний рынок.

В выходе из подобной ситуации возможны следующие два пути. Первый связан с заимствованием прогрессивных технологий и ноу-хау из-за рубежа. Такой путь, позволяя сократить сроки перехода к более современным технологиям, не исключает возможности сброса в республику неэффективных, экологически «грязных» производств и технологий. Кроме того, внешняя технологическая зависимость представляется крайне негативной формой зависимости, поскольку она создает определенные риски для экономической безопасности страны. Во-первых, возникает реальная возможность замедления адаптации технологии, заимствованной за границей, к потребностям её пользователей. Во-вторых, отставание в разработке и распространении новейших технологий влияет на уровень конкурентоспособности отраслей, использующих эту технологию. Покупая её в промышленно развитых странах, республика не только тратит средства, предназначенные на накопление, но и финансирует исследования в области технологий в этих странах, обеспечивая их технологическое развитие и свое отставание.

Поэтому более предпочтительным представляется второй путь: переориентировать политику сплошного заимствования технологий на селективную стратегию развития собственного научно-технического потенциала. Государственная поддержка по созданию и распространению новых технологий должна стать в настоящее время основой антикризисной стратегии и последующего подъема производства. Для этого необходимо уже сегодня начать подготовку к модификации технологических процессов во всех отраслях экономики, во всех видах производства [3].

При этом опыт различных стран показывает, что для совершенствования научно-технического потенциала особенно большое значение приобретают факторы, которым раньше уделялось мало внимания. Это, во-первых, оптимальное соотношение и взаимодействие различных форм научно-технических исследований (фундаментальных и прикладных, военных и коммерческих и т.п.); во-вторых, наличие или отсутствие качественно нового механизма внедрения достижений

науки и техники в производство; в-третьих, масштабы и действенность использования человеческого фактора для обеспечения инновационного процесса. Таким образом, мы видим, что современная ситуация в мирохозяйственном процессе характеризуется коренными изменениями в предложении факторов производства, технологий, структуре спроса.

Сейчас, когда перед Казахстаном стоит задача быстрой и эффективной адаптации к изменениям в мировой экономике, эти тенденции не могут игнорироваться при прогнозировании его дальнейшего развития. В процессе технологического развития его экономики учет всех факторов и специфических особенностей, которые могут способствовать более эффективному участию в международном разделении труда, приобретают жизненно важное значение. Успешное решение этой проблемы тесно связано с поиском внутреннего накопления, улучшением условий доступа к внешним источникам финансирования, а также с разработкой социальной модели развития, способной осуществить эти преобразования.

Список использованных источников:

1. Послание Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева народу Казахстана Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана, Январь, 2012 г.
2. Рудакова И.Е. Инновационные процессы в странах развитого капитализма / И.Е. Рудакова. – М.: МГУ, 1991. – 142 с.
3. Комков Н.И. Научно-технологическое развитие: формирование и оценка потенциала стратегий управления / Комков Н.И., Гаврилов С.Л. // Проблемы прогнозирования. – 2001. – № 5.

К.філософ.н. Петінова О.Б.

*Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського*

ОСВІТА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В ХХІ столітті серед наукових пошуків українських дослідників провідні позиції в порівнянні з ХХ століттям починає займати *філософія освіти*. Як галузь філософського знання, вона досліджує світоглядні та загальнометодологічні проблеми освіти, висхідні основоположення теорії та практики педагогічного процесу, забезпечує взаємодію філософії з теорією педагогіки та практикою освітянської діяльності. Наукові дослідження в Україні з цієї галузі сприяють свідомому та цілеспрямованому використанню світоглядних та науково-методологічних принципів у процесі реформування освіти та управління нею. Філософія освіти виконує функцію інтегратора течій та напрямків в різних галузях науки стосовно освіти та дає можливість панорамно розглянути міждисциплінарні проблеми, які відбуваються в різних сферах буття особистості.

В умовах ринкової економіки економічну основу буття людини складає

інноваційне виробництво, в процесі якого ми можемо спостерігати інтеграцію освіти, науки та виробництва в інноваційній діяльності. Так як саме освіта є основним елементом інноваційного виробництва, то вона і виступає саме тією продуктивною силою, яка безпосередньо визначає темпи та якість економічного зростання, його спрямованість та динаміку. Оцінки ступеня інтеграції освіти України в процесі глобалізації досить суперечливі, а її невизначеність у своїх геополітичних та геоекономічних пріоритетах ускладнює вироблення освітньої політики. Тому завданням нашої держави є сприяння розвитку конкурентоспроможної економіки, активізації дво- та багатосторонніх переговорів у рамках міжнародних інститутів, дотримання прийнятих економічних та політичних зобов'язань, пошук та розширення прибуткових ніш у світогосподарському механізмі, який знаходить своє вираження і в освітньому просторі. Серед науковців, які зверталися до аналізу взаємозв'язків між освітою та економічною сферою буття людини можна назвати такі імена як І.П.Аносов, О.Б.Будник, Г.А.Баликін, І.С.Каленюк [1,2,3,4] та ряд інших.

Відмінність у підходах до глобалізаційних впливів виявляється на рівні як державної політики, так і науково-теоретичних розробок науковців. В Україні, визнаючи незворотність глобалізаційних та інтеграційних впливів на формування політики, загалом переважають обережні підходи та оцінки щодо включення країни в глобальні процеси. Базовим положенням є те, що українська економіка ще не відповідає жорстким вимогам світової конкуренції, тому переважна більшість теоретичних і практичних положень стосовно поглиблення інтеграції освіти в міжнародний освітній простір піддається критиці.

Сучасна криза світової системи освіти, існування якої визнає більшість теоретиків та практиків цієї надзвичайно важливої і відповідальної сфери суспільного життя, зумовила істотне підвищення інтересу до філософського осмислення проблем самого феномена освіти. Чільне місце серед цих проблем посідає визначення джерел і глибинних причин цієї кризи, можливості та доцільних шляхів її подолання. Системний підхід до аналізу цих питань дозволяє виокремити в числі причин і проявів кризи освіти низку процесів і явищ, що кардинально змінюють цілі, зміст і характер людської цивілізації, насамперед суспільного виробництва, і сам спосіб життя людини. Без аналізу їх сутності та характеру впливу на розвиток освітньої системи, а відтак і напрями подальшого розвитку людства, неможливо належним чином подолати кризу і забезпечити сталий стратегічний розвиток суспільства. Таким чином, сьогодні важливою загальною проблемою соціальної філософії і філософії освіти постає виявлення взаємозв'язку тих складних і суперечних процесів, що визначають сутнісні напрями науково-технічного і соціального розвитку людства, з доцільним характером реформування освіти, вибору її цілей і змісту, розробки і використання адекватних педагогічних технологій. Добре відомо, що освіта являє собою один з найважливіших соціальних інститутів, який забезпечує збереження, накопичення і передачу від одного покоління до іншого надбань матеріальної і духовної культури і, таким чином, відтворення самого суспільства. Тільки на підставі результатів філософської рефлексії та системного аналізу змісту і сутності

процесів, сукупність яких характеризує сучасний стан людської цивілізації, і визначальних тенденцій розвитку науково-технічного і соціального прогресу можна визначити природу кризи освіти, цілі, зміст і характер її реформування. Розв'язання ж цього надзвичайно складного і важливого завдання відкриє шлях до розробки практичних дій та рекомендацій стосовно визначення нового змісту самої освіти та ефективних шляхів і засобів подолання її кризи.

Реалізація державної стратегії розвитку освіти та науки повинна спрямовуватись на перетворення цієї галузі в ключову детермінанту стійкого соціально-економічного росту країни, при цьому стратегія планування освітньої сфери передбачає дослідження структурних зрушень та довгострокових тенденцій в економіці й відтворенні людини як головного фактора продуктивних сил. Головний принцип трансформації системи планування та прогнозування обсягів і структури підготовки спеціалістів має бути орієнтований на те, для кого і скільки необхідно спеціалістів, яких готують навчальні заклади різних рівнів акредитації. При цьому держава повинна не просто коректувати та спрямовувати розвиток сфери освіти, а в цілому формувати її зміст та структуру, визначати національну освітню стратегію. В іншому випадку орієнтація суспільства виключно на ринкові цінності буде мати деструктивний характер. Цей факт не виключає того, що в умовах правильно організованої та цілеспрямованої підготовки спеціалістів, завдяки матеріальному фінансуванню сфери освіти, економіка України зможе подолати кризовий стан та вийти на більш високий рівень розвитку і наша країна буде сприйматись як більш конкурентоспроможна на міжнародній економічній арені.

Список використаних джерел:

1. Будник О.Б. Етноекономічна компетенція школяра: монографія / О.Б. Будник. – К.: Івано-Франківськ «Плай», 2008. – 200 с.
2. Балькин Г.А. Управление развитием образования: организационно-экономический аспект / Г.А. Балыкин. – М.: Экономика, 2003. – 428 с.
3. Аносов И.П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект: монографія / І.П. Аносов. – К.: Твім інтер, 2003. – 103 с.
4. Каленюк І.С. Освіта в економічному вимірі. Потенціал та механізми розвитку / І.С. Каленюк. – К.: ТОВ Кадри, 2001. – 326 с.

Попова В.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У останні десятиліття ХХ століття процес здійснення технологічних інновацій рішуче переступив державні кордони, набуваючи все більше наднаціонального характеру, що, як зворотна сторона процесу, веде до послаблення національно-господарських комплексів і соціально-культурних традицій.

Серед теоретиків західної школи триває пошук форм і методів глобального

"управління без держави". При цьому акцент робиться або на обмеженні функцій держави виключно соціально-політичною сферою і охороною правопорядку, або на передачі державних функцій міжнародним організаціям (урядовим і особливо неурядовим) у сфері захисту прав людини, екології і біотехнологій тощо. В обох випадках головними вигодонабувачами стали б провідні країни світу на чолі з США, які після розпаду біполярного світу відкрито претендують на роль «творців і охоронців світопорядку», виключно у своєму розумінні, в пошуках вигоди передусім для своїх ТНК, як реальних суб'єктів сучасної глобалізації [1].

У міжнародному правовому регулюванні спостерігається тенденція посилення впливу ТНК на науково-технологічний обмін, по-перше, за рахунок накопичення нормативно-правових змін, що ведуть до лібералізації міжнародного руху капіталу; по-друге, на основі розширення регіональних та міжнародних угод, спрямованих на захист та гарантування інвестицій і, втретє, через створення певних правил експорту та імпорту капіталу.

Міжнародний технологічний обмін, як напрям економічної діяльності в умовах глобалізації, може трактуватись як процес проникнення в країну будь-яких науково-технічних знань та виробничого досвіду (у широкому розумінні), а також як передача науково-технічних знань та досвіду, що стосуються конкретних технологічних процесів (у вузькому розумінні). При цьому вирішальною складовою і умовою здійснення економічної діяльності у зазначених напрямках є інтелектуальна складова – необхідність побудови економіки, заснованої на знаннях[2].

Вдосконалення регулювання міжнародних операцій технологічного обміну на глобальних ринках спрямовано на досягнення таких цілей: уникнення гострих суперечок між ТНК, країнами їх базування та приймаючими країнами (внаслідок неузгодженості національних законодавств); зняття перешкод на шляху просування підприємницьких проектів за допомогою уніфікації механізмів їх регулювання; посилення координації політики країн базування та приймаючих країн з метою досягнення їх економічної та валютно-фінансової стабільності; забезпечення соціальної відповідальності ТНК за наслідки їх діяльності в інших країнах; сприяння лібералізації інвестиційних режимів приймаючих країн; захист підприємницьких проектів від політичних ризиків; уникнення дискримінації іноземних інвесторів в приймаючих країнах; сприяння розвитку приватного підприємництва [3].

Основними міжнародними інституціями, що здійснюють регулювання діяльності ТНК, є Організація об'єднаних націй (ООН), Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Світова організація торгівлі (СОТ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних суперечок (МЦУІС), Міжнародна організація праці тощо.

Регулювання міжнародних економічних відносин на мікрорівні здійснюється міжнародними неурядовими організаціями (міжнародні бізнес-асоціації, асоціації підприємців, регіональні організації, банки, фонди і т.п.) [1].

Разом з тим, слід відзначити, що хоча на даному етапі світового економічного розвитку діє низка міжнародних інституцій, що регулюють діяльність ТНК та інших суб'єктів науково-технологічного обміну, єдиної міжнародної системи

регулювання глобальних процесів, не створено.

Світовий ринок технологій має свою специфічну нормативно-правову базу свого функціонування: Міжнародний кодекс поведінки у сфері передачі технологій, а також міжнародні органи регулювання (Угода всесвітньої торговельної організації з прав на інтелектуальну власність (ТРИПС), Комітет з передачі технологій, Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОИС), координаційний комітет з контролю за експортом (КОКОМ), Нарада фахівців з безпеки технологій (СТЕМ)).

У міжнародному науково-технологічному обміні носіями технології можуть виступати такі фактори виробництва: товар – у випадку міжнародної торгівлі високотехнологічними товарами; капітал – у випадку міжнародної торгівлі високотехнологічними капіталомісткими товарами; праця – у випадку міжнародної міграції висококваліфікованих науково-технічних кадрів; земля – у випадку торгівлі природними ресурсами, для розробки яких використане новітнє науково-технічне досягнення.

У міжнародний технологічний обмін широко залучені всі чотири сфери людської діяльності: наука, техніка, виробництво і управління.

Глобалізація світового господарства, ріст масштабів економічної експансії ТНК, подальший прогрес в розвитку ІТ-технологій і засобів зв'язку, а також інтернаціоналізація науки, зумовили тенденції до розширення і інтенсифікації міжнародної науково-технічної співпраці та кооперації у сфері наукових досліджень і впровадження їх результатів. Розвиток міжнародного технологічного обміну обумовлений істотними відмінностями в технічному рівні країн світу та можливостями глобальних ринків.

Список використаних джерел:

1. Наливайченко С.П. Роль ТНК у здійсненні міжнародного технологічного обміну» / Наливайченко С.П., Наливайченко К.В. // Ученые записки таврического университета им. Вернадского. Серия «Экономика и управление». – 2009. – Т. 22(61). – №2. – С. 229-234.
2. International Economic Accounts [Електронний ресурс] // Bureau of Economic Analysis. – Режим доступу: <http://www.bea.gov/international/index.htm>
3. Science & Technology. World Bank. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology>

Поречин Д.В.

*Дальневосточный федеральный университет, г. Владивосток,
Российская Федерация*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Прошедшее столетие отмечено стремительной интернационализацией хозяйственной жизни. Международный характер, часто с высокой степенью интеграции, приобретают и инновационные процессы, так как, в целом, уровень социально-экономического развития любой страны мира стал во многом опре-

деляться именно инновационным уровнем развития, базирующимся на интеллектуальных ресурсах, наукоемких и информационных технологиях, эффективном использовании и качественном совершенствовании всех факторов производства. В инновационной сфере происходит кооперация стран посредством создания мировой научно-инновационной инфраструктуры и реализации международных трансфертов технологий в овеществленной и неовеществленной формах. Также огромную роль играют объединение ресурсов в целях достижения новых научно-технических результатов и осуществление инноваций, имеющих по своей сути глобальный характер и т.п. В современных масштабах научно-технического прогресса реализация многих инновационных проектов не под силу одной, даже наиболее развитой, стране.

Без наличия у страны адекватной научно-технологической базы, а также различных механизмов, обеспечивающих восприятие зарубежных инноваций, полноценная интеграция в мировые инновационные процессы невозможна. Уровень и эффективность включения страны в международное разделение труда характеризуются как ее позицией на мировых рынках товаров и услуг, так и наличием высококвалифицированных специалистов. Последнее время во все меньшей степени данные параметры определяются какими-либо преимуществами экстенсивного характера, как например эксклюзивное обладание природными ресурсами, но во все большей степени – именно использованием инноваций, обеспечивающих конкурентоспособность продукции. Поэтому важнейшим аспектом общегосударственного значения инноваций является зависимость глобальной конкурентоспособности национальной экономики от уровня развития инновационных процессов.

Экономический рост, генерируемый нововведениями, не только позволяет повысить общий уровень жизни населения и, как следствие, уровень здравоохранения и образования, но и способствует решению проблем занятости за счет создания новых высокооплачиваемых рабочих мест. Помимо этого, в нынешний исторический период процесс распространения инноваций является одним из элементов, которые связывают различные экономические и социальные субъекты в единое целое, обеспечивают национально единство, а также во многих случаях смягчают возникающие конфликты и социальные противоречия.

В связи с интенсивным развитием инновационных процессов в современном мире серьезно обострились экологические проблемы. По ряду направлений антропогенная нагрузка на окружающую среду приближается к критической черте, за которой последует неизбежное нарушение естественного кругооборота веществ в природе. С другой стороны, отношения между человеком и природой можно гармонизировать только с помощью инноваций. Ведь именно научно-технические достижения путем рационализации структуры производства и потребления ограничивают вредные выбросы, позволяют уменьшить использование невозполнимых ресурсов, а также способствуют распространению технологий переработки. В свете принятия мировым сообществом концепции устойчивого развития в XXI веке, предусматривающей стабильное экологическое равновесие, эти проблемы становятся особенно актуальными.

Одним из важнейших факторов развития международной инновационной

деятельности является научно-технологический обмен. Сегодня ни одна страна мира не может обеспечить себе передовые позиции во всех или во многих отраслях науки и техники. Развитие международного научно-технического и производственного сотрудничества в этих условиях – единственный и разумный выход. Международный научно-технологический обмен – это совокупность экономических отношений между иностранными контрагентами по поводу использования результатов научно-технической деятельности, имеющих научную и практическую ценность. Однако, это понятие зачастую толкуется двояко: в широком смысле под ним подразумевается проникновение любых научно-технических знаний и обмен производственным опытом между странами, а в узком — передача научно-технических знаний и опыта, относящихся к воспроизводству конкретных технологических процессов.

Развитие научно-технологического обмена, в свою очередь, обусловлено существенными различиями в техническом уровне отдельных стран. Знания и техника в отсталых странах должны развиваться в том направлении, в каком они развиваются в передовых странах, поскольку мировое хозяйство как технико-экономическая категория основывается на машинном производстве независимо от уровня развития того или иного национального хозяйства. Таким образом, даже если имеет место автаркическая модель экономики той или иной страны, техническая мысль развивается все равно в том же направлении, что и в более развитых странах. Однако чаще технически отсталые страны развиваются в результате получения новых знаний и технологий извне. Высокие темпы научно-технического прогресса во второй половине XX века привели к тому, что в течение последних десятилетий для международной торговли характерно вовлечение в товарооборот особого товара – научно-технических достижений, т.е. происходит активный научно-технологический обмен.

Таким образом, ключевым направлением достижения экономического роста и повышения качества жизни населения в современном мире является развитие международной инновационной деятельности, широкое распространение инновационных технологий, продуктов и услуг, путем активного научно-технологического обмена, а также поддержка инновационной деятельности на государственном уровне.

Порицкий И.А.

Ростовский государственный университет путей сообщения,

Российская Федерация

РЕЛЯЦИОННЫЕ БАЗЫ ДАННЫХ В ЛОГИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ

В настоящее время компании, связанные с логистическими процессами используют большие объемы данных, которые имеют сложные логистические связи между собой [1].

Реляционная модель данных, предложенная американским математиком Коддом, является распространенным и мобильным в части экспорта и импорта данных основным «носителем» информации (данных). Таблицы в реляционных

системах управления базами данных СУБД носят структурированный характер в естественных языках, что позволяет переносить информацию из (в) базы данных без особых проблем. Основными операциями работы с БД являются поиск и сортировка, составляющие основу организации запросов в реляционных БД, позволяющие получить необходимую информацию для принятия логистических решений. Корректность операций в реляционных СУБД имеет большое значение для логистических систем, поскольку информационные системы формируются на основе баз данных участников логистических цепей. Контрагенты в логистических цепях могут строить свои корпоративные информационные системы на различных «платформах», для которых общим признаком может быть реляционный тип, возможность обмена информацией в «табличной» форме.

Основным инструментом извлечения информации из БД является запрос – элемент базы данных, которая формирует таблицу решений, на основе имеющихся таблиц баз данных и поставленного условия, использования логических и математических функций. Реализация запроса в БД происходит последовательным анализом логики запроса, установления отношений между описанием запроса и реляционной базой данных, рис. 1. В СУБД важную роль играют отношения объектов друг к другу. Чтобы задать некое отношение объектов необходимо указать между какими конкретными объектами устанавливается связь. Существует два способа для осуществления данной операции:

1. Экстенциональный (явный). Данный способ характерен для небольших объемов множеств;
2. Интенциональный (неявный) Может применяться в случае бесконечных множеств объектов [2].

Для обеспечения ссылочной целостности БД логистических систем они должны строиться на единых классификаторах объектов (национальные, международные). Другими словами, нарушение ссылочной целостности приводит к накоплению «неучтенной» и «неполной» информации в БД.

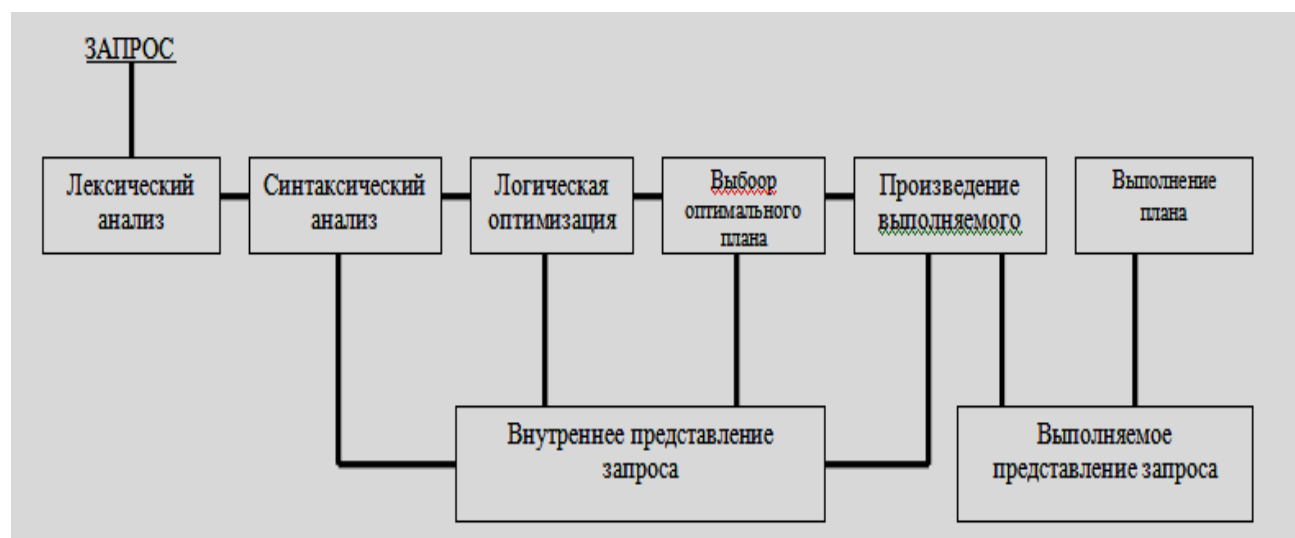

Рис. 1. Фазы реализации запроса базы данных

Схема взаимодействия запроса и целостности в системе управления базами данных при импорте данных из БД контрагентов в БД логистической системы включает этапы анализа данных результатов запроса, модификации базы данных нормативно-справочной информации НСП (классификаторов) и включение данных результатов запроса в БД логистической системы (ЛС) рис. 2.

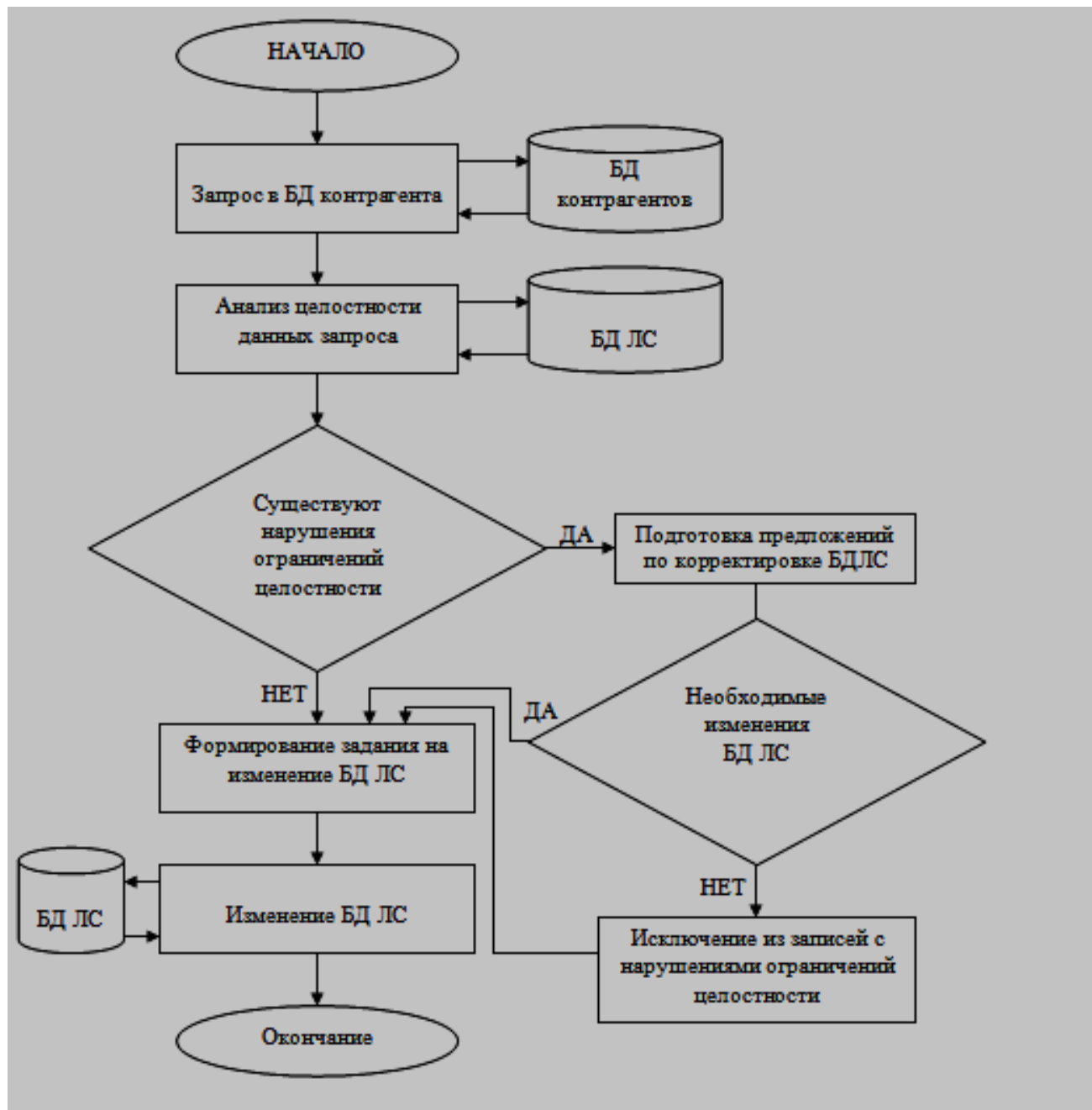

Рис. 2. Импорт данных в СУБД логистических систем

Экспорт данных представляет собой формирование запроса (выборки) данных контрагентами.

Базы данных логистических систем должны иметь четкую логическую связь, так как корректное использование СУБД позволяет:

1. Сократить время выполнения операций
2. Точно определить критерии работы

3. Обеспечить стабильность выполнения операций и качество
4. Планировать и прогнозировать логистические процессы

Логистические компании, работающие с БД как правило имеют унифицированный формат данных для их использования в БД контрагентов. Вариант алгоритма экспорта данных из БД ЛС в БД контрагента представлен на рис. 3.

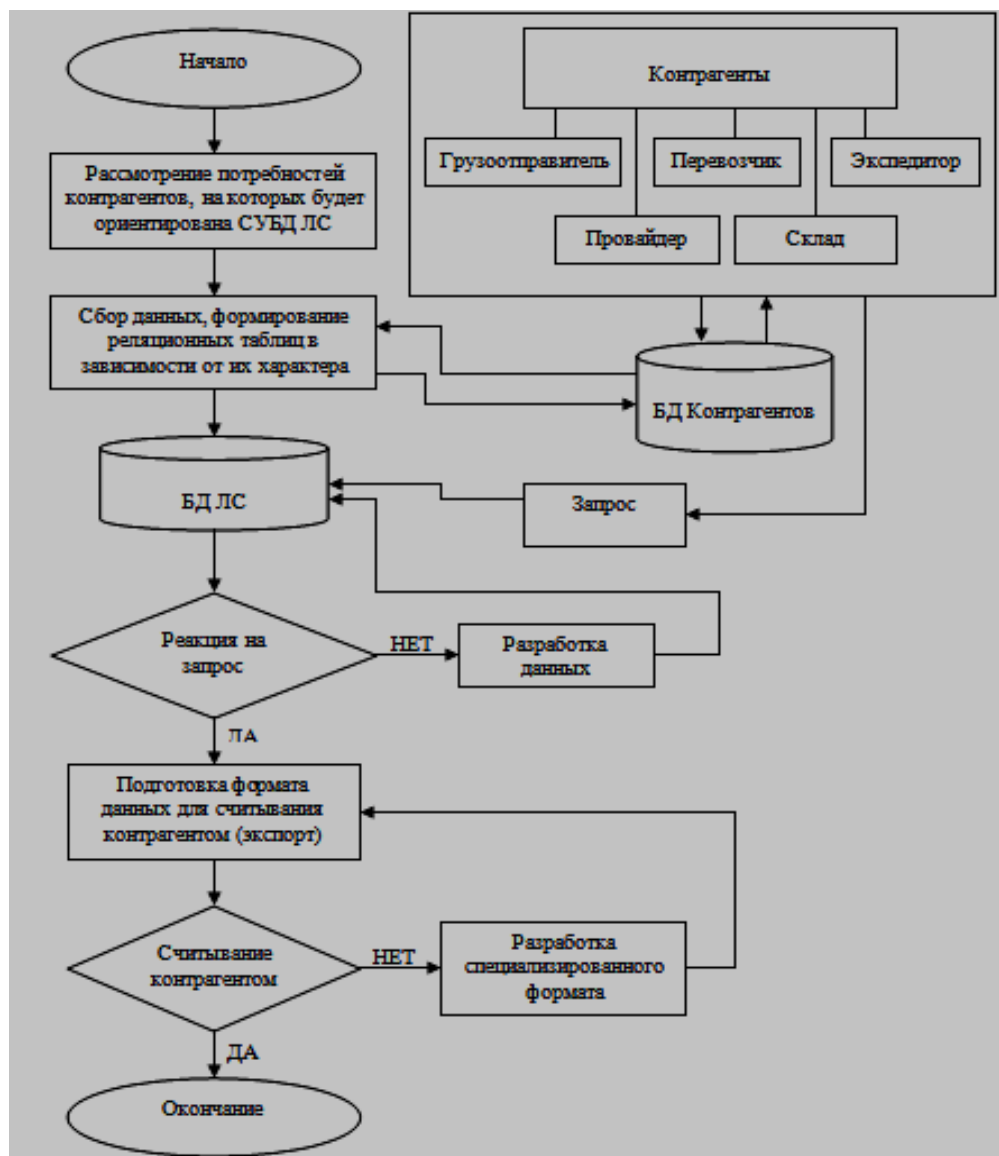

Рис. 3. Экспорт данных в СУБД логистических систем

Таким образом, применение СУБД реляционного типа в логистических системах и в информационных системах контрагентов способствует дальнейшей интеграции предприятий в информационном обмене. Формированию устойчивых стратегий взаимодействия и концептуальных решений в области логистики.

Список использованных источников:

1. Сергеев В.И. Логистика: информационные системы и технологии: учебно-практическое пособие / В.И. Сергеев, С.А. Уваров, М.Н. Григорьев. – М: Альфа-Пресс, 2008. 608 с.
2. Райордан Р. Основы реляционных баз данных: пер с англ. / Р. Райордан – М.: Русская редакция, 2001. – 384 с.

Стасюк Ю.М., к.психол.н. Крупський О.П.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Технологічні нововведення визначають конкурентоспроможність економіки України в міжнародному просторі, слугують основою економічної незалежності, забезпечують високі соціальні стандарти. У цьому контексті особливого значення набуває трансфер технологій, що дає можливість подолати технологічну відсталість країни та підвищити ефективність діяльності й конкурентоспроможність підприємств.

Трансфер технологій розглядається як один з аспектів інноваційного процесу і являє собою передачу науково-технічних знань і досвіду для надання науково-технічних послуг, застосування технологічних процесів, випуску продукції.

Незважаючи на те, що трансфер технологій не є новим явищем для бізнесу, аналіз досліджень зарубіжних та вітчизняних учених підтверджує, що визначення трансферу технологій є неоднозначним через складність процесу передачі технологій. Визначення безпосередньо залежить від того, як споживач визначає технологію і в якому контексті.

З початку 1970-х рр., ураховуючи труднощі, з якими зіштовхувалися дослідники, консультанти та практики в сфері трансферу технологій, було запропоновано моделі передачі технологій, які сприяли б ефективному плануванню та реалізації проектів з трансферу технологій.

Характеристика моделей трансферу технологій наведена в табл. 1.

Вищезазначені моделі використовуються для забезпечення успіху трансферу технології, але, водночас, вони не дають повних гарантій. Ці моделі, як правило, не є інтегрованими. Це означає, що повинна бути розроблена нова модель передачі технологій з точки зору макроекономіки та згідно з новітніми поглядами. Тому в 2009 р. була запропонована так звана «модель зміни ролей» (*role shifting model of technology transfer*), завданням якої є створення нових інновацій [1]. Ця модель описує як одержувачі технології сьогодні можуть стати донорами завтра, тобто вона показує умови, за яких народжуються нові інновації.

Конкурентні переваги країни в значній мірі полягають в її можливостях отримувати інновації та ефективно використовувати нові технології, які, як правило, відображають здатність населення створювати нові технології та впроваджувати їх у виробничий процес. Це означає, що успішний трансфер технології має великий вплив на покращення економічного стану в країні і визначається спроможністю і здібностями людей до асиміляції, адаптації, модифікації та створення нових технологій. Отже, основним компонентом успішної передачі технології є освітня інфраструктура для розвитку «людського капіталу». Після накопичення високої якості людського капіталу, одержувачі технології повинні розробити детальний план підвищення готовності до трансферу технології як одержувача, так і донора. Цей план може сприяти

передачі технології шляхом зміцнення співпраці між донором та одержувачем. Одержувач також повинен бути в змозі створювати нові інновації на основі успішної передачі технології.

Таблиця 1. Характеристика моделей трансферу технологій *

Модель	Характеристика
Модель відповідності (<i>appropriability model</i>)	Модель розроблена у 1945–1950-х рр. Відповідно до цієї моделі цілеспрямовані спроби передачі технології не потрібні, оскільки якісні технології продають себе самостійно. Після розробки технології стають доступними завдяки різним формам зв'язку, зокрема технічні доповіді, професійні журнали тощо
Модель розповсюдження (<i>dissemination model</i>)	Модель розроблена у 1960–1970-х рр. Технології мають бути розповсюджені серед потенційних споживачів експертами. Процеси трансферу можуть бути успішними лише, коли експерти передають спеціалізовані знання користувачу
Модель використання знань (<i>knowledge utilization model</i>)	Розроблена наприкінці 1980-х рр. У моделі робиться акцент на важливу роль міжособистісного спілкування між розробниками технологій / дослідниками та користувачами технологій, та важливість організаційних бар'єрів трансферу технологій
Моделі, розроблені після 1990-х рр.	
Модель трансферу конструкцій (<i>design transfer model</i>)	Розроблена в середині 1990-х рр. Передача конструкцій, таких як креслення і специфікації інструментів, повинна супроводжувати саму технологію для її ефективного трансферу
Модель трансферу потенціалу (<i>capacity transfer model</i>)	Розроблена в середині 1990-х рр. Передача знань дає одержувачам можливість конструювати і виробляти нові технології самостійно
Модель ситуаційного співробітництва (<i>contextual collaboration model</i>)	Розроблена на початку 2000-х рр. Заснована на ідеї, що знання не можуть бути просто передані, але вони повинні бути суб'єктивно побудовані їхніми одержувачами
Модель трансферу матеріалу (<i>material transfer model</i>)	Розроблена на початку 2000-х рр. Фокусується на простій передачі нових матеріалів, таких, як машини, насіння, інструменти та методів, що пов'язані з використанням матеріалів

* Складено на основі [1-3].

Застосування модельного підходу до інноваційної сфери дозволяє бути успішним на шляху до трансформації економіки на інноваційні рейки розвитку та глибше зрозуміти такий процес як трансфер технологій. Ефективно розроблені інноваційні моделі та моделі трансферу технологій можуть бути використані в якості основи для полегшення процесу передачі технології, а також забезпечення його успіху.

В Україні через слабку взаємодію науки і бізнесу розвиток системи трансферу технологій відбувається повільно. Через недостатнє розповсюдження прогресивних технологій країна втрачає можливість використання інноваційного потенціалу в пріоритетних напрямках НТП, що загрожує закріпленням екстенсивної моделі розвитку економіки. Україні необхідно створити інфраструктуру трансферу технологій, у тому числі підрозділи з питань трансферу технологій та продовжити створення центрів трансферу технологій на національному та регіональному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Hee Jun Choi. Technology Transfer Issues and a New Technology Transfer Model [Електронний ресурс] / Choi Jun Hee // The Journal of Technology Studies. – Режим доступу: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JOTS/v35/v35n1/pdf/choi.pdf>
2. Ramanathan K. An Overview of Technology Transfer and Technology Transfer Models [Електронний ресурс] / K. Ramanathan. – Режим доступу: http://www.business-asia.net/Pdf_Pages/Guidebook_on_Technology_Transfer_Mechanisms/An_overview_of_TT_and_TT_Models.pdf
3. Sazali Abdul Wahab. A Review on the Technology Transfer Models, Knowledge-Based and Organizational Learning Models on Technology Transfer [Електронний ресурс] / Abdul Wahab Sazali, Che Rose Raduan, Uli Jegak, Abdullah Haslinda // European Journal of Social Sciences – 2009. – Vol. 10, N 4. – Режим доступу: http://www.eurojournals.com/ejss_10_4_07.pdf

К.е.н. Табенська О.І.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі інновації – це сприятливий шлях до досягнення успіху в бізнесі. Тому, найважливішою економічною метою підприємницьких структур є підтримання здатності до інноваційного розвитку. В умовах глобалізації відбувається розвиток транснаціональних виробничо-збутових мереж; кооперація і мережева взаємодія між суб'єктами науково – технічної сфери.

«Становлення нових інноваційних ринків викликає необхідність аналізу тенденцій розвитку МЕН і міжнародного науково-технічного співробітництва (МНТС). Це дасть змогу визначити найбільш ефективні форми і шляхи розвитку МНТС, що вагомо впливають на економіку і політику країни. Для успішної інноваційної діяльності та скорочення виробничих витрат потрібне поєднання науково-технічних ресурсів багатьох країн шляхом інтеграції та кооперації у науково-технічній сфері» [1, с. 16-19].

Для прийняття раціональних державних рішень стосовно пріоритетних напрямів інноваційного розвитку країни необхідно провести всебічний технологічний аудит вітчизняних підприємств, визначити потенціальні їх можливості і необхідні потреби для підвищення інноваційної активності. Такі дії забезпечать покращення інноваційного менеджменту, формування інформаційної інфраструктури, розвитку диверсифікованого ринку послуг [2, с. 31-33].

Зарубіжний досвід розвитку інноваційної моделі підприємницької діяльності свідчить, що у США застосовують наступні методи розвитку інвестиційно-інноваційних процесів: безкоштовна видача ліцензій на комерційне використання винаходів; стимулювання створення венчурних фірм і дослідницьких центрів; розвиток інфраструктури, основними елементами якої є: мережа технологічного капіталу, потужні технополіси, науково-технічні парки, бізнес-інкубатори, науково-логістичні центри, науково-інженерні центри. Пріоритетним напрямом

розвитку в країнах Європейського Союзу обрано створення кластерів на базі великих науково-дослідницьких центрів [3, с. 82-85].

В економічній літературі кластер – це підприємницька структура, яка здійснює управління технологічними ланцюжками від постачальників сировини і виробничих або сервісних фірм, які створюють технології до споживачів. Російські вчені С.І. Грядов і І.В. Ковальова пропонують досліджувати кластерні утворення, як досить ефективні організаційні утворення, а саме: регіональні, вертикальні виробничі ланцюжки, об'єднання великих масштабів (рис. 1).

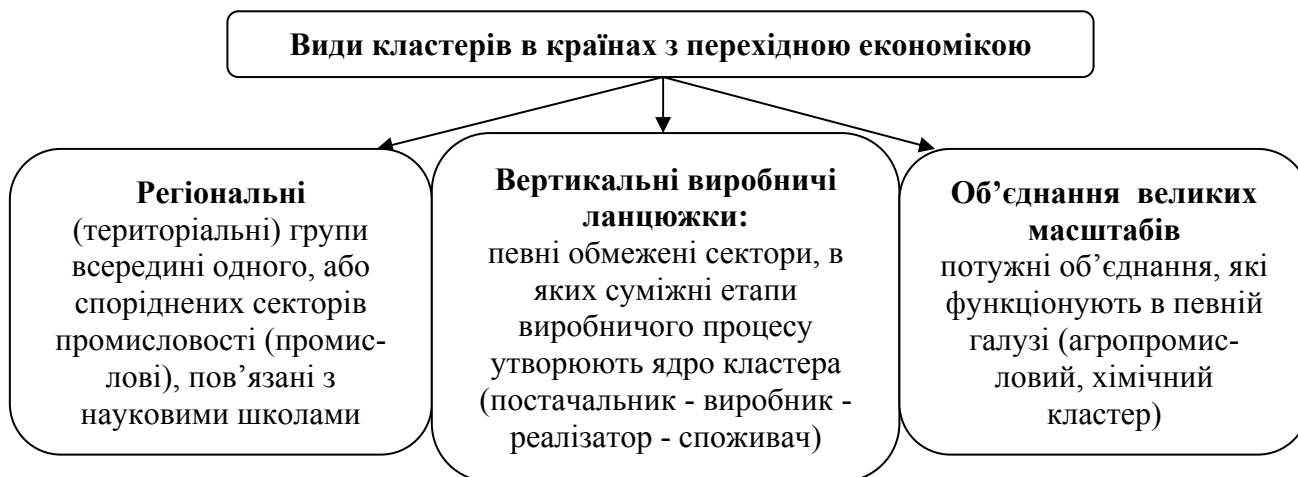

Рис. 1. Види кластерів в країнах з перехідною економікою

Кластерні системи мають наступні особливості: наявність великої організації-лідера, яка визначає довгострокову господарську, інвестиційну і іншу стратегію всього об'єднання; територіальна локалізація господарюючих суб'єктів учасників даного кластера; стійкість господарських зв'язків учасників даної системи. Перша і друга моделі в якості імпульсу розвитку передбачають внутрішньо-кластерну конкуренцію; третя – передбачає активне державне регулювання; четверта – конкуренцію в межах стратегічних планів розвитку організації [4, с. 74-79].

Ми підтримуємо думку В.І.Тереховова, який вважає, що найбільш важливими формами розділено-сумісних взаємин великих і малих підприємницьких структур є також субпідряд, франчайзинг, венчурне кредитування, лізинг, факторинг, форфейтинг. Зокрема, договір франчайзингу передбачає високу етику взаємовідносин суб'єктів господарювання, тобто можливість розширювати і продавати дистриб'юторські мережі [5, с. 90-97].

Франчайзинг є заходом мобілізації капіталу, який залучає капіталовкладення від інвесторів, що прагнуть стати співвласниками будь-якої справи, при цьому загальна сума капіталовкладень набагато перебільшує суму, яка б могла бути отримана з традиційних джерел, акціонерного або залученого капіталу. Франчайзинг дає можливість почати власну справу, користуючись досвідом, знаннями і підтримкою з боку того, хто надає франшизу [6, с. 107-113].

Останнім часом серед форм поведінки ринкових суб'єктів на ринку, крім

протистояння, також набувають свого поширення співпраця та між фірмова взаємодія, спрямовані на отримання синергійного ефекту та організацію господарської діяльності на засадах інноваційності. Створюються і договірні торгівельні мережі, які формуються на засадах франчайзингу. Достатньо перспективними є партнерські (добровільні) мережі. Завдання управління ними полягає у забезпеченні тісної взаємодії між учасниками-партнерами, що дозволить підтримувати потенціал компаній на належному рівні як для досягнення поточних цілей бізнесу, так і для його розвитку у довгостроковій перспективі [7, с. 96-100].

Науково-технологічне прогнозування має на меті перш за все дослідження можливостей, які можуть бути реалізовані. Прогнозний план науково-технічного розвитку фірми, насамперед, має конкретизуватися на такому важливому аспекті НДДКР, як обґрунтований розподіл усіх видів ресурсів між науковими фундаментальними дослідженнями, дослідницько-конструкторськими розробками і технологічною підготовкою фірми. Мережі – реальний феномен сьогодення, їх види розвиваються та набувають все нових характеристик [8, с. 70-72].

Висновки. Перехід до інноваційної моделі підприємницької діяльності сприяє якісному оновленню економіки країни, окремих підприємств та потужних інтеграційних угруповань. Отже, в середині компанії існує жорстка ієрархія і спостерігається галузева інтеграція з підприємствами, операційна діяльність яких, характеризується спільною технологією та однорідністю продукції, що виготовляється. Виникла потреба створити більш гнучку і ефективну мережеву структуру, яка є більш гнучкою організаційною формою, досить швидко пристосовується до середовища і здатна до розвитку разом з ним, на відміну від формальних ієрархічних організацій.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко О.М. Міжнародне науково-технічне співробітництво в умовах глобалізації: сучасні тенденції та напрями перспективних досліджень / О.М. Ляшенко, Т.І. Слободян // Інноваційна економіка. – 2010. – № 3. – С. 16-19.
2. Детюк Т.Г. Інвестиційний клімат в Україні / Т.Г. Детюк // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 31–33.
3. Кризька Р.Ю. Методи державного стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів: зарубіжний досвід та вітчизняна практика господарювання / Р.Ю. Кризька // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 8. – С. 82–85.
4. Грядов С.И. Агропромышленный кластер: проблемы и перспективы развития / С.И. Грядов, И.В. Ковалева // Вестник Алтайского гос. аграр. ун-та. – 2009. – № 4 (54). – С. 74–79.
5. Терехов В.І. Франчайзинг як форма міжнародного трансферу технологій / В.І. Терехов, Л.В. Максимчук, О.О. Бадзим // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7 (73). – С. 90–97.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: [підруч. для вузів] / І.В. Багрова, Н.І. Редіна, В.Є. Власюк, О.О. Гетьман; за ред. докт. екон. наук, проф. І.В. Багрової. – К.: Центр навч. літер., 2004. – С. 107-113.
7. Кавун О.О. Підприємницькі мережі у роздрібній торгівлі України: сутність, класифікація і перспективи формування / О.О. Кавун // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5 (107). – С. 96–100.
8. Безшура А.Ю. Методологічні підходи щодо вивчення впливу НТП на інституціональну структуру міжнародного бізнесу / А. Ю. Безшура // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 70–72.

Твердохліб М.І.

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕМПІРИЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ТРЕТЬОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ МЕТОДАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ

Теорія технологічних укладів (ТУ) [1] використовується у процесі аналізу технологічної структури економік сучасних країн [2; 3]. Зміна ТУ розглядається багатьма економістами як глибинна причина сучасних фінансово-промислових криз [3; 4]. Тому моніторинг стану розвитку ТУ з використанням кількісних методів є актуальним завданням. Так у [5] побудовано інтегральні показники для візуалізації життєвого циклу поширення окремих ТУ на теренах України, які, однак, не дають змогу визначити причинно-наслідкові зв'язки зазначених процесів.

Характерною рисою сучасного процесу наукового пізнання економічних явищ є переважне застосування емпіричних методів. Приміром, частка емпіричних досліджень в економіці згідно оцінок досягла в кінці 1990-х років 60% і здійснюються вони з використанням економетричних методів. Суттєвим досягненням індустрії інформаційних технологій 90-х років 20 ст. стала розробка і впровадження програмних продуктів, які реалізують методи інтелектуального аналізу даних [6]. Тим самим було розширено набір інструментів для емпіричного аналізу економічних процесів. Застосування технології data mining для аналізу масиву інформації з оцінками внеску галузей економіки відповідного ТУ зможе виявити нетривіальні і приховані взаємозв'язки між обставинами процесу поширення укладу на теренах України.

Отже, метою проведеного наукового дослідження була розробка та апробація методики застосування технології data mining для ідентифікації прихованих залежностей між чинниками розвитку ТУ економіки України. Оскільки 3-й ТУ ще продовжує відігравати суттєву роль у економічному зростанні нашої країни, то в доповіді обговорюються результати пошуку таких залежностей у базі даних показників оцінювання стану абсолютного поширення 3-го ТУ в Україні.

Обов'язковою передумовою застосування методів інтелектуального аналізу даних є наявність сформованих рядів значень показників, які традиційно використовуються для оцінювання стану розвитку галузей відповідного ТУ. Зокрема, загальна характеристика БД абсолютного поширення 3-го ТУ в економіці України наведена у табл. 1. Сукупність техніко-економічних показників оцінювання внеску галузей 3-го ТУ у економічний розвиток України описана у [7].

Для формалізованого подання залежностей між чинниками опису стану розвитку ТУ вибрано if-then-правила [6], завдання пошуку яких у загальному випадку може бути описане такою моделлю. Нехай $X_i = Y_i \cup e_i^{\%}$ є множиною показників оцінювання стану розвитку i -го ТУ, де $e_i^{\%}$ - темп приросту у відсотках

значення інтегрального показника [5] $e_i \in [0;1]$ поширення укладу в Україні, $Y_i = \{y_{ik}^{\%}\}$ - сукупність техніко-економічних показників оцінювання внеску галузей i -го ТУ у економіку України, а T - часовий проміжок, для якого наявні статистичні значення показників із Y_i . Підкреслимо, що значенням $y_{ik}^{\%}$ є темп приросту величини y_{ik} у відсотках. Позначимо через $D(T) = \{D_{ik}(T)\}$, $y_{ik}^{\%} \in D_{ik}(T)$, сукупність доменів, кожен з яких визначає допустиму на проміжку T множину значень $y_{ik}^{\%} \in X_i$. Інформація щодо стану i -го ТУ у період $t_j \in T$ описується записом $z_j = (e_i^{\%}, y_{i1}^{\%}, \dots, y_{in}^{\%})$ бази даних $B(T, X_i, D(T))$.

Таблиця 1. Характеристика табличної БД оцінок стану розвитку 3-го ТУ

Назва показника	Значення
Часовий проміжок, T	1913-2010 рр.
Часовий період $t_j \in T$	рік
Кількість показників $ Y_3 $	6 [7]
Показник оцінювання ступеня розвитку ТУ	інтегральний показник e_3 [5]
Кількість записів у БД	76
Форма подання значення показників	темپ приросту, %

Розіб'ємо можливий проміжок зміни $e_i^{\%}$ на два інтервали: $c_1 = (0; \infty)$, що асоціюється із прогресом ТУ, та $c_2 = (-\infty; 0]$ для ідентифікації регресу поширення ТУ. Нехай $\gamma \in [0;1]$ задає рівень вірогідності шуканої залежності. Тоді потрібно для заданих γ, c_m ($m = 1, 2$) віднайти такі набори правил

$$F_i(T, \gamma) = \{e_i^{\%} = f_{il}(\gamma, c_1, Y_i)\} \text{ і } \bar{F}_i(T, \gamma) = \{e_i^{\%} = \bar{f}_{il}(\gamma, c_2, Y_i)\}, \text{ щоб}$$

$$P\{f_{il}(\gamma, c_1, Y_i) \in c_1 \mid z_j \in B(T, X_i, D(T))\} \geq \gamma;$$

$$P\{\bar{f}_{il}(\gamma, c_2, Y_i) \in c_2 \mid z_j \in B(T, X_i, D(T))\} \geq \gamma, \quad (1)$$

де $P\{y \in A\}$ означає ймовірність події $y \in A$. Оскільки шукані залежності $f_{il}, \bar{f}_{il}$ мають бути if-then-правилами, то їх можна представити у такому вигляді [8]:
 $f_{il} : \text{if } (y_{il_1}^{\%} = d_{l_1}) \wedge (y_{il_2}^{\%} = d_{l_2}) \wedge \dots \wedge (y_{il_{l_\beta}}^{\%} = d_{l_\beta}) \text{ then } e_i^{\%} \in c_1, d_{l_\beta} \in D_{i\beta}(T); \quad (2)$
 $\bar{f}_{il} : \text{if } (y_{il_1}^{\%} = d_{l_1}) \wedge (y_{il_2}^{\%} = d_{l_2}) \wedge \dots \wedge (y_{il_{l_\beta}}^{\%} = d_{l_\beta}) \text{ then } e_i^{\%} \in c_2, d_{l_\beta} \in D_{i\beta}(T). \quad (3)$

Пошук прихованих залежностей абсолютного поширення галузей 3-го ТУ на теренах України здійснювався з використанням відомої системи інтелектуального аналізу даних WizWhy фірми WizSoft [6] для рівня достовірності $\gamma = 0.9$. Система віднайшла всього 27 правил, з них 3 ідентифікують обставини регресу ТУ, 22 є емпіричними умовами прогресу галузей 3-го ТУ економіки України, 2 неочікуваних. Важливість показників процесу оцінювання розвитку цього ТУ відзначено у табл. 2.

Отримані набори правил виду (1)-(3) були проаналізовані і згруповані за їх вірогідністю і наявними у них показниками. Опісля кожна група залежностей

змістовно інтерпретувалась, у результаті чого були сформульовані деякі узагальнені твердження щодо обставин прогресу чи регресу галузей 3-го ТУ економіки України (табл. 3, 4).

Таблиця 2. Важливість техніко-економічних показників множини Y_3

Назва показника	Позначення	Частота появи у правилах, %
Темпи приросту виробництва електроенергії на душу населення, %	$y_{31}^{\%}$	20
Темпи приросту вироблення вугілля на душу населення, %	$y_{32}^{\%}$	16
Темпи приросту виробництва сталі на душу населення, %	$y_{33}^{\%}$	40
Темпи приросту прокату чорних металів на душу населення, %	$y_{34}^{\%}$	32
Темпи приросту виробництва станків на душу населення, %	$y_{35}^{\%}$	20
Темпи приросту сумарної протяжності керованої залізничної колії на душу населення, %	$y_{36}^{\%}$	32

Таблиця 3. Змістовний опис правил множини $F_3(T, \gamma)$

Вірогідність	Номер, l	Узагальнений зміст правил
100%	14, 16, 21	Розвиток 3-го ТУ економіки України гарантується при річних темпах приросту вироблення вугілля на душу населення у 14,08% чи 2,61% при умові, що річний темп приросту виробництва сталі на душу населення буде 5,23%, або 0,09% за умови річного зростання на 6,98% прокату чорних металів на душу населення.
	4, 6, 15, 20	Забезпечивши річний приріст прокату чорних металів на душу населення або на 13,67% у комбінації з 17,21% приросту виробництва електроенергії на душу населення, або на 13,03% при одночасних темпах зростання 24,2% виробництва станків на душу населення, або на 5,06% разом із 0,09% приросту сумарної протяжності керованої залізничної колії на душу населення, або на 15,04% при зменшенні сумарної протяжності керованої залізничної колії на душу населення до -1,99%, можна напевно стверджувати поширення впливу галузей 3-го ТУ на економічний розвиток України.
	17, 18, 19, 22	Забезпечити прогрес розвитку 3-го ТУ економіки України можна при темпах зміни сумарної протяжності керованої залізничної колії на душу населення або на -1,99% за умови, що річний приріст виробництва електроенергії на душу населення складає 27,36% чи досягнуто темпів приросту виробництва сталі на душу населення 16,76%, або на 0,13% за умови 3,0% зростання виробництва сталі на душу населення, або на 2,78% при одночасному річному приросту у 27,0% виробництва сталі на душу населення.

Продовження табл. 3

90,9%-94,2%	1, 5, 12, 13, 23, 24, 25	У 90-95-и випадках із 100, розвиток 3-го ТУ на теренах України можна забезпечити одним із таких способів: 1) досягнути 11,11% зростання прокату чорних металів на душу населення; 2) збільшити виробництво сталі на душу населення на 11,07%; 3) наростити виробництво електроенергії на душу населення на 16,48%; 4) досягнути річного приросту виробництва станків на душу населення у 23,01%; 5) щорічно збільшувати сумарну протяжність керованої залізничної колії на душу населення на 0,11%; 6) забезпечити річні темпи приросту вироблення вугілля на душу населення у 0,1%.
97,4%-98%	3, 9, 10	У 97 випадках із 100, розвиток 3-го ТУ в Україні забезпечується річними темпами приросту виробництва сталі на душу населення, не меншими або за 11,5% з одночасним збільшенням прокату чорних металів на душу населення на 12,56%, або за 12,56% разом із приростом виробництва електроенергії на душу населення на 16,99%, або за 12,79% сумісно із зростанням на 24,84% виробництва станків на душу населення.

Таблиця 4. Змістовний опис правил множини $\bar{F}_3(T, \gamma)$

Вірогідність	Номер, l	Узагальнений зміст правил
100%	2, 8	Спадні тенденції розвитку галузей 3-го ТУ економіки України гарантовано будуть проявлятися у таких випадках: 1) якщо річні темпи зменшення прокату чорних металів на душу населення досягнуть рівня 14,95%; 2) при зменшенні виробництва сталі на душу населення на 12,76% з одночасним спадом виробництва станків на душу населення на 28,8%.
92,3%	7	У 92 випадках із 100, зменшення виробництва сталі на душу населення на 10,93% зумовлює регрес у розвитку 3-го ТУ економіки України.

На підставі проведеного дослідження можна зробити декілька висновків. По-перше, використання методів data mining для аналізу тенденцій розвитку технологічних укладів є продуктивною процедурою і дає змогу отримати нові знання про характерні особливості поширення різних ТУ на теренах України. По-друге, ідентифіковані правила описують типові сценарії управління процесом абсолютного поширення 3-го ТУ в економіці України. Їх можна використати з метою верифікації управлінських рішень на етапі їх підготовки.

Список використаних джерел:

1. Глазьев С.Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С.Ю. Глазьев. – М.: ВлаДар, 1993. – 310 с.
2. Вахнюк С.В. Технологічні пріоритети України в період розбудови економіки знань / С.В. Вахнюк, С.М. Братушка // Механізм регулювання економіки. – 2008. – №3. – Т.1. – С. 64-72.
3. Федулова Л. Технологічна готовність економіки України до нових викликів в умовах відсутності технологічної політики / Л. Федулова // Економіка України. – 2010. – №9. – С.12-26.
4. Глазьев С.Ю. Мировой экономический кризис как процесс смены технологических укладов / С.Ю. Глазьев // Вопросы экономики. – 2009. – №3. – С. 26-38.

5. Жовтанецький М.І. Оцінювання тенденцій розвитку технологічних укладів економіки України на підставі інтегральних показників / М.І. Жовтанецький, М.І. Твердохліб // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №10(124). – С. 248-254.
6. Дюк В. Data mining: учебный курс / В. Дюк, А. Самойленко. – СПб.: Питер, 2001. – 368 с.
7. Жовтанецький М.І. Інформаційне моделювання життєвого циклу третього технологічного укладу економіки України / М.І. Жовтанецький, М.І. Твердохліб // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №10. – С. 191-202.
8. Твердохліб І.П. Технологія «data mining» як інструментальний засіб удосконалення методології прогнозування соціально-економічних процесів / І.П. Твердохліб // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №12(90). – С. 247-258.

К.п.н. Тодосійчук В.Л., к.е.н. Алескерова Ю.В., Дідик В.М.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Системний підхід до формування законодавчої бази інноваційної діяльності в Україні закладений в 1999 р. із прийняттям Концепції науково-технологічного й інноваційного розвитку України, що визначає концептуальні основи інноваційного розвитку, а також із прийняттям в 2002 році базового закону «Про інноваційну діяльність».

Закон визначає мету та принципи державної інноваційної політики, а також правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності.

Відповідно до цього закону головною метою державної інноваційної політики визнається створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Важливим кроком формування державної інноваційної політики в Україні було прийняття законів “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” (1999 р. зі змінами в 2001, 2002, 2004, 2006 роках), “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” (2003 р. зі змінами у 2005 році).

Прийняття у 2006 році закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” дає змогу більш ефективно використати науково-технічний та інтелектуальний потенціал України, зупинити несанкціоноване використання об’єктів інтелектуальної власності, неконтрольоване передавання за межі України вітчизняних результатів науково-технічної діяльності, запобігти проникненню в Україну морально застарілих технологій та неліквідної продукції, а також розширити міжнародне науково-технічне співробітництво у цій сфері.

При Кабінеті Міністрів України з метою підвищення ефективності реалізації державної інноваційної політики, посилення міжвідомчого контролю за реалізацією інноваційних та інвестиційних проектів, сприяння ефективній діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів створено постійно діючий орган – Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

Згідно з Положенням (затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2003 р. № 1219) основними завданнями Комісії є:

- ✓ удосконалення системи державного регулювання інноваційної діяльності;
- ✓ забезпечення формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів;
- ✓ координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, академій наук щодо створення і функціонування технологічних парків та інноваційних структур інших типів;
- ✓ формування державних інноваційних програм та державного замовлення на інноваційну продукцію;
- ✓ підвищення ефективності діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

Законом України “Про Державний бюджет України на 2009 рік” Держінвестицій визначено головним розпорядником бюджетних коштів за програмами “Фінансова підтримка інноваційних та інвестиційних проектів, у першу чергу з впровадження передових технологій, що реалізуються в галузях промисловості, у тому числі технологічними парками, через механізм здешевлення кредитів” (КПКВК 6241060) та “Надання кредитів на реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів у галузях економіки, в першу чергу з впровадження передових енергозберігаючих технологій та технологій з виробництва альтернативних джерел палива” (КПКВК 6241050).

Набрав чинності наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 24 квітня 2007 року № 26 “Про затвердження Порядку конкурсного відбору інноваційних та інвестиційних проектів для їх фінансової підтримки за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті на 2007 рік”. Наказ затверджений відповідно до пункту 6 Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки інноваційних та інвестиційних проектів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 року № 329, та Закону України “Про Державний бюджет України на 2007 рік”.

Метою наказу є створення правового механізму та врегулювання питання конкурсного відбору інноваційних та інвестиційних проектів для їх фінансової підтримки шляхом відшкодування відсоткових ставок за кредитами, залученими у фінансових установах.

Набрав чинності наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 3 травня 2007 року № 33 “Про затвердження Порядку конкурсного

відбору інноваційних та інвестиційних проектів для надання кредитів на їх реалізацію за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті на 2007 рік”. Наказ затверджений відповідно до пункту 6 Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для надання кредитів на реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів у галузях економіки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2007 року № 455 та Закону України “Про Державний бюджет України на 2007 рік”. Метою наказу є створення правового механізму та врегулювання питання конкурсного відбору інноваційних та інвестиційних проектів для кредитування суб’єктів господарювання, які реалізують такі проекти у галузях економіки, у першу чергу, з впровадження передових енергозберігаючих технологій та технологій з виробництва альтернативних джерел палива.

7 травня 2008 року постановою Кабінету Міністрів України № 439 затверджено Державну цільову програму розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки.

Мета цієї програми полягає у створенні правових, економічних і організаційних умов для розвитку та ефективного функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки як основи реалізації такої державної політики. Програма передбачає здійснення низки заходів, реалізація яких спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності економіки шляхом удосконалення механізмів стимулювання інноваційної діяльності на основі моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, прогнозування відповідних тенденцій.

Фінансування Програми має здійснюватися за рахунок коштів, які передбачаються у державному бюджеті для виконання заходів, визначених Програмою, а також за рахунок коштів грантів міжнародних організацій та інших джерел.

14 травня 2008 року постановою Кабінету Міністрів України № 447 затверджено Державну цільову програму “Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009-2013 роки”.

Мета програми полягає у створенні протягом 2009-2013 років в Україні інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити ефективне використання вітчизняного науково-технічного потенціалу, підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності національної економіки.

Програма передбачає здійснення низки заходів, реалізація яких спрямована на забезпечення функціонування інноваційної інфраструктури підтримки малого інноваційного бізнесу; забезпечення розвитку мережі нових елементів інноваційної інфраструктури; підвищення інноваційної активності промислових підприємств; прискорення темпів випуску інноваційної продукції; залучення інвестицій для реалізації інноваційної продукції.

Фінансування Програми має здійснюватися за рахунок коштів державного і

місцевих бюджетів, а також інвестицій підприємств та організацій, грантів міжнародних організацій.

Ми вважаємо, що сьогодні необхідна чітка стратегія інвестиційного розвитку по відношенню до регіонів, яка б визначала пріоритети інвестування на основі врахування їх економічного ефекту, але не сьогоденного і одноразового, а перспективного і стабільного. На нашу думку, цьому сприятимуть:

1. Внесення доповнень до Законів України “Про місцеве самоврядування в Україні” та “Про місцеві державні адміністрації” стосовно надання повноважень по розробці основних напрямків інвестиційної політики на території регіону щодо залучення коштів під перспективні інвестиційні проекти, визначення основних пріоритетів інвестування регіону, координації інвестиційних проектів.

2. Внесення доповнень до “Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій...” щодо внесення до переліку показників такого оцінювання критеріїв оцінки раціонального використання отриманих фінансових ресурсів.

3. Прийняття закону про акціонерні товариства, що дозволить захистити права інвесторів на мікрорівні і сприятиме інвестиційній діяльності на рівні окремих регіонів.

4. Розробка і ухвалення законодавчого акту про роль центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у підвищенні інвестиційної привабливості територій.

5. Розробка та прийняття законодавчих актів щодо врегулювання розвитку пенсійної системи у напрямку збільшення інвестиційних ресурсів на фінансовому ринку України (через створення недержавних пенсійних фондів), розвитку іпотечного кредитування, удосконалення механізмів амортизаційної політики.

6. Підвищення правового статусу Ради інвесторів щодо сприяння ефективній взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і суб’єктів господарської діяльності у сфері інвестиційної діяльності.

7. Розширення співробітництва органів місцевої влади із громадськими організаціями та підприємствами регіонів шляхом:

- сприяння розвитку ринкової інфраструктури (консалтингових груп, юридичних, аудиторських фірм, маркетингових компаній);

- проведення тренінгів для службовців місцевого рівня, зокрема, з приводу створення формування інвестиційного портрету регіону;

- надання консультативної допомоги підприємствам у розробці інвестиційних проектів;

- проведення опитування керівників компаній з метою виявлення їх інвестиційних уподобань;

- здійснення рекламно-інформаційної підтримки внутрішнього ринку, активне рекламування і пропагування природно-ресурсного та економічного потенціалів території.

Управління інвестиційною діяльністю залишається стратегічним напрямком

політики регіонального розвитку. Держава в цьому процесі відіграватиме роль координуючого та направляючого центру, запобігаючи економічній відокремленості регіонів. За таких умов регіональний і державний потенціал отримає необхідні інвестиційні нагромадження для економічного оновлення та зростання.

ВИСНОВКИ

В даній роботі зроблено аналіз процесу державного регулювання інвестування економіки в сучасній Україні. Виходячи з того, що інвестування в економіку – один з найголовніших засобів вивести виробничі галузі України з застою, підняти рівень виробництва в державі до необхідної для нормального функціонування економіки межі, дослідження цієї теми є досить актуальним.

В висновку треба відмітити, що на теперішній час українська законотворча база ще недосконала та недостатня для нормального й сталого протікання процесу інвестиційної діяльності.

Таким чином, інвестування економіки на сучасному етапі розвитку України це процес вкрай необхідний.

Враховуючи, що використання в якості інвестицій державних позик та закордонних кредитів, як свідчить практика, мало ефективно, необхідно залучати приватний, в тому числі закордонний, капітал в економіку України. З цією метою необхідно удосконалювати законодавчу базу, яка регулює інвестиційний процес в державі.

Інноваційна політика розглядається як стратегія або набір стратегій реалізації інноваційних пріоритетів у рамках національних інноваційних систем.

Національна інноваційна система є важливою передумовою для успішного відродження національної економіки, її адаптації до умов міжнародної конкуренції.

Аналізуючи матеріали періодичних видань, можна зробити висновок, що при загальних успіхах у досягненні макроекономічної стабілізації і зростання ВВП.

Список використаних джерел:

1. Інституційні основи інноваційного розвитку економіки: навч. посіб. / Аблов А.С., Будкін В.С., Гальперіна Л.П. та ін.; за заг. ред. В.Є. Новицький. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНТ, 2008. – 359 с.
2. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / Акмаєв А.І., Кліяненко Б.Т., Осика О.П. та ін.; Донбаський держ. техн. ун-т. – Алчевськ: ДонДТУ, 2008. – 341 с.
3. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28-32.
4. Управління інноваційною діяльністю в економіці України: колект. наук. монографія / Байцим В.Ф., Бреус С.В. та ін.; наук. ред. С.А. Єрохін; Національна академія управління. – К.: Нац. акад. упр., 2008. – 115 с.
5. Інвестування: навч. посіб. / Данілов О.Д. та ін. – К.: Комп'ютерпрес, 2001. – 364 с.
6. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: монографія / Денисенко М.П., Михайлова Л.І., Грищенко І.М., Гречан А.П., Бельтюков Є.А., Ігнат'єва І. А. – Суми: Університетська книга, 2008. – 1050 с.
7. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. / Т.В. Майорова. – К.: ІДУЛ, 2003. – 376 с.
8. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / А.С. Музиченко. – К.: Кондор, 2005. – 406 с.

Фалько Є.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день серед завдань державного регулювання національної економіки пріоритетним виступає забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. Низький рівень охорони інтелектуальної власності стримує економічний розвиток та інноваційну діяльність в країнах, сприяє зростанню ризику стагнації у високотехнологічних галузях економіки. Закономірним наслідком неналежної охорони прав інтелектуальної власності на макrorівні є вплив фахівців.

Проблема порушення прав інтелектуальної власності останнім часом отримує все більше розповсюдження у світі. Так, Сполучені Штати Америки розцінюють недостатній рівень охорони прав інтелектуальної власності як перешкоду для розвитку економічних відносин. Україна втрачає програмістів, інженерів в галузі комп'ютерних технологій, однією з причин чого є неспроможність держави захистити продукти їх діяльності.

Більшість науковців, вивчаючи порушення в цій галузі, використовують достатньо ємний термін «контрафакт», який містить групу різних видів правопорушень. Виділяють чотири різновиди контрафакту:

1) контрафактна продукція – продукція, випущена з неправомірним розміщенням на ній (підробкою) фірмових товарних знаків з метою введення споживачів в оману);

2) товар-імітатор – продукція, випущена з копіюванням або стильовим запозиченням окремих елементів фірмових товарних знаків;

3) фальсифікована продукція – продукція, виготовлена з порушенням технології або неправомірним використанням знака для товарів і послуг, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення;

4) паралельний ввіз – імпорт товарів, захищених торговою маркою, без авторизації власника торгової марки.

Однією з країн, яка зазнає значних втрат від контрафакту та незахищеності прав інтелектуальної власності, є Україна. Результати дослідження щодо конкурентоспроможності економік країн, яке проведено Всесвітнім економічним форумом, Україна посідає 72 місце серед 134 країн ЄС та СНД у 2008/2009 [5]. Одним із показників критичного відставання країни є рівень захисту інтелектуальної власності, за яким країна посідає 114 місце.

Товарами, які частіше за все підробляються в Україні є CD/DVD диски та програмне забезпечення; алкогольна та тютюнова продукція; лікарські препарати; промислові товари (швейні та панчохо-шкарпетні вироби); товари побутової хімії, іграшки, парфумерія та косметика; продукти харчування.

Однією з основних проблем є «піратство» в галузі програмного забезпечення.

Комп'ютерне піратство впливає не тільки на доходи компаній у цій сфері. Результати опублікованих досліджень IDC показали, що зниження рівня піратства може створити сотні тисяч робочих місць, а також ефект для економічного розвитку, який вимірюється у мільярдах доларів і супроводжується зростанням податкових надходжень, що можуть бути спрямовані на фінансування бюджетних програм і служб на місцевому рівні [4]. Визначено, що зниження рівня комп'ютерного піратства в Україні на 10% дозволить створити 2,6 тис. нових робочих місць, збільшити надходження у вигляді податкових зборів до держбюджету на 69 млн дол. США. Крім цього, розповсюдження контрафакту в Україні, щорічно віднімає близько 1 тис. людських життів та наносить величезну шкоду здоров'ю населенню країни [6].

Виробництво та реалізація контрафактної продукції створює також нерівні конкурентні умови для фірм-виробників оригінальних товарів. Виникають очевидні втрати компаній-власників торгових марок: зниження об'єму продаж оригінальної продукції у результаті заміщення авторизованої продукції паралельним ввозом, а оригінальної – контрафактною, фальсифікованою та імітацією; зниження прибутків від продажу оригінальної продукції в результаті вимушеного утримування цін, або використання торгових знижок як засобу сприяння росту продаж; додаткові витрати на дизайн та захисні технології, пов'язані з виготовленням складних упаковок, що знижують ризик підробки; прямі затрати компаній-правовласників на боротьбу з розповсюдженням контрафактної продукції.

Вагомі втрати несе і державний бюджет, оскільки втрачає, з одного боку, за рахунок того, що виробники та торговці контрафактом сплачують податків у декілька разів менше, ніж правовласники; а з іншого, правовласники вимушені знижувати або утримувати ціну на продукцію, що зменшують об'єм податкових платежів, які вони виплачують у державний бюджет.

Отже, основними цілями в боротьбі з порушенням прав інтелектуальної власності є: поновлення порушених прав та ділової репутації правовласників; припинення протиправної діяльності; стягнення збитків та відшкодування збитків, у тому числі, збитку бренду; покарання правопорушників, у тому числі, через штрафи, конфіскацію майна, позбавлення волі.

Основними методами в боротьбі з контрафактом є наступні:

1) економічні методи, ключова роль в яких належить правовласникам. Серед основних заходів: застосування системи знижок, реалізація застарілих моделей за зниженими цінами, посилення контролю над дистриб'юторами, підвищення економічної зацікавленості дистриб'юторів, перехід на прямі поставки від виробників у роздріб;

2) правові методи, для яких основним заходом є вдосконалення законодавства: створення потужних правозахисних механізмів, в тому числі жорстких антипіратських законів, відповідно до вимог Угоди з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності Всесвітньої торгової організації; вдосконалення національних законів про авторське право з метою включення до них зобов'язань

Всесвітньої організації інтелектуальної власності, спрямованих на забезпечення ефективної боротьби з контрафактом; систематизація та удосконалення законів та нормативно-правових актів у сфері захисту інтелектуальної власності.

3) інформаційні методи: навчання та інформування суспільства щодо цінності інтелектуальної власності та ризиків, пов'язаних з використанням контрафакту; роз'яснювальна робота щодо перевірки оригінальності товарів при їх придбанні (вимога сертифікатів, вибір надійних місць для покупок); посилення попереджувальних сигналів правопорушникам прав інтелектуальної власності, що вони займаються небезпечною діяльністю, яка переслідується по закону; соціальна реклама («Стережіться підробок»).

Таким чином, визначення обсягів контрафактної продукції по різних видах продукції, втрат державного бюджету та підприємств – виробників оригінальних товарів, розробка комплексу заходів боротьби з порушенням прав інтелектуальної власності виступає основним напрямком в управлінні інтелектуальною власністю.

Список використаних джерел:

1. Лазня І.В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І.В.Лазня, В.О.Рибалкін // Економічна теорія. – 2006. – № 4. – С. 54-61.
2. Тимошенко Ю.Г. Особливості захисту прав інтелектуальної власності в сучасних умовах / Ю.Г. Тимошенко // Бизнесинформ. – 2010. – № 4(1). – С. 115-119.
3. Щербакова О.О. Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності / О.О. Щербакова // Наука та інновації. – 2007. – № 4. – С. 34-37.
4. Матеріали офіційного сайту Компанії IDC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idc.com>
5. «Конкурентоспроможність економіки України: місце України в основних світових рейтингах за 2008 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
6. «Контрафактная продукция на мировом и украинском рынке» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.contrafactstop.org.ua>
7. Потехіна В. Захист прав інтелектуальної власності в умовах глобалізації у зовнішній політиці США [Електронний ресурс] / В. Потехіна. – Режим доступу: <http://www.viravallee.com>
8. Потехіна В. Охорона винаходів у законодавстві України і США [Електронний ресурс] / В. Потехіна. – Режим доступу: <http://www.viravallee.com>

К.е.н. Чабаненко Ж.М., Скотарь В.В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Україна в теперішній час виробляє приблизно одну тисячну світового ВВП, проте за кордон експортує переважно сировину, напівфабрикати. Для того, щоб підвищити її роль в міжнародній діяльності необхідно розвивати принципово нові технології. Потрібно покращити науковий аналіз можливостей і способів забезпечення виходу України на міжнародні та світовий ринки, що дасть змогу перейти від декларування з приводу важливості впровадження інновацій до всебічного практичного застосування наслідків інноваційних та науково-технічних розробок [1].

Як зазначають провідні фахівці, що за рівнем інноваційної активності, станом виробництва високотехнологічної продукції, обсягами фінансування науки, розвитком інфраструктури інноваційного підприємництва Україна значно відстає від провідних країн світу. До рівня сучасного інноваційного суспільства Україна ще не дійшла. Існує невідповідність науково-технічного потенціалу країни загальній продуктивності національної економіки, що зумовлено низькою ефективністю національної інноваційної системи [2].

Однією з головних проблем, що гальмують розвиток високотехнологічного сектору економіки, залишається відсутність фінансування та недостатньо ефективна державна інноваційна політика, що призводить до скорочення числа наукових працівників, ускладнює отримання економічної віддачі у вигляді завершених інноваційних пропозицій та їх реалізації у сферах вітчизняної економіки [1].

В інноваційних моделях розвитку – в Китаї, Японії, Сінгапурі та інших країнах – на інвестиції спрямовують 30–40% ВВП. А як можна назвати політику, коли на інвестиції спрямовують 13–14% ВВП, причому не найефективнішим чином? Коли частка інноваційно активних підприємств зменшилася з 60 до 14–15%, а частка наукоємної продукції в експорті становить ледь помітну величину? Коли наука фінансується в межах 0,3% ВВП, тоді як в правових документах держави неодноразово пропонувалось не менше 1,7%? Тому приходимо до висновку, що така політика є деінноваційною або саморуйнівною [2].

Принциповим недоліком існуючої системи управління видатками Державного бюджету на фінансування НДДКР є її відомча домінанта, яка розриває єдиний цикл “наука-техніка-виробництво” і не створює умов для реалізації інноваційної стадії, яка визначає економічну ефективність усього циклу. Слушною є думка провідних науковців про те, що державна політика інноваційного розвитку в Україні характеризується непослідовністю, відсутністю чіткої концепції національних інноваційних пріоритетів і системного підходу до розвитку інноваційної діяльності (національної інноваційної системи) [3].

Країни, які зробили інноваційний розвиток національною ставкою, залежно від часу входження в інноваційний процес здійснили прорив його у виробничій сфері та в інформаційно-комунікаційній.

Метою інновацій є відтворення ефективного балансу між суспільством і природою, зміна засад суспільного життя, зміна ціннісних орієнтирів і філософії розвитку людства.

Успішна інноваційна політика має:

- базуватися на відродженні цінностей суспільного розвитку;
- створювати умови для підтримки впливовими суспільними групами інноваційного шляху розвитку;
- спиратися на нову ідеологію та зміст інновацій, які приходять на зміну інноваціям суспільства споживання;
- враховувати світовий досвід попередніх інновацій (з особливою увагою до негативного досвіду);

- визначати найбільш притаманну для стану та можливостей українського суспільства нішу в глобальному розвитку;

- спиратися на ідеологію, на наявні ресурси та технології їх примноження.

Всередині українського суспільства існує спротив інноваціям різних груп інтересів:

- бізнесу, що базується на експлуатації старих технологій;

- політиків, зусилля яких зосереджені на перерозподілі того, що створено попередніми поколіннями;

- суспільних груп, які звикли до старого ладу життя.

Втім, Україна ще має потужний потенціал для інноваційного розвитку. Рівень освіченості є одним з найвищих у Центральній Європі. Від колишньої адміністративно-командної економіки успадковано базу для науково технічних розробок, а також існує певна кількість потенційно успішних розробок. За кількістю сертифікованих програмістів Україна посідає четверте місце в світі, а вартість кваліфікованої робочої сили – одна з найнижчих у Центральній Європі.

Поки що все це не стало ресурсом розвитку країни, бо немає механізмів ефективного використання успадкованих розробок [1].

Завдання національної інноваційної політики впроваджувати дієві механізми їх ефективного використання та стимулювання людського потенціалу до нових інноваційних створень.

Список використаних джерел:

1. Інноваційний потенціал України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua/node/624>
2. Аналітичний центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/journal_pos.php
3. Підвищення інноваційного потенціалу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2009
4. Лапечук П. Підтримка інноваційної діяльності. Досвід економічно розвинутих держав та України [Електронний ресурс] / П. Лапечук. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?Id=912>

К.е.н. Чабаненко Ж.М., Тутубалін А.В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОПАРКІВ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Аналіз світового досвіду показує, що економічне зростання розвинутих країн та їх окремих регіонів вже давно базується на використанні сфери знань і високих технологій, а їх ефективне поєднання гарантує прогресивний розвиток нації та людства. Однією з найбільш вдалих форм такої інтеграції є технопарки. Світова практика не залишає сумнівів щодо ефективності та надзвичайної корисності таких типів вільних економічних зон, як технопарки. Ці зони відзначаються

високим рівнем інноваційної діяльності, являють собою форму інтеграції науки та виробництва.

Державне стимулювання інноваційних проектів у розвинених країнах здійснюється у двох основних формах. Перша складається у здійсненні державою прямого фінансування інноваційних проектів, друга – у заохоченні інноваційних проектів приватних і державних підприємств шляхом створення пільгових умов для фірм, які впроваджують прогресивну техніку й технології та здійснюють науково-дослідну діяльність.

Бажання зменшити час трансформації знань у продукти й послуги викликало необхідність створення технологічних моделей прискореного обміну інформацією між сектором виробництва знань і сектором їхнього споживання. Саме ця потреба в більшій високій швидкості обміну між сферами виробництва та споживання знань привела до створення на Заході спеціальних зон, де майже під одним дахом працюють вчені, які є носіями знань, інженери й технологи, які перетворюють знання в товари й послуги – технопарки, технополіси та інкубатори. Сьогодні відомо, що така інтеграція – один з ефективних напрямків прискорення технологічного прогресу[1].

Розглянемо досвід країн-лідерів інноваційного розвитку. У Німеччині відсутня централізована мережа технопарків. Кожен регіон має власну структуру і навіть всередині одного регіону можливо існування декількох організацій, що займаються просуванням інновацій. Причому, німецькі комплекси більш-менш єдині у своїй зосередженості на компаніях, що орієнтуються на використанні технологій (найбільш розвиненої частини ринку) і на розвитку нових видів діяльності, підтримуючи компанії – початківці всім спектром своїх послуг.

Технопарки у Німеччині розглядаються як інструмент для подолання складнощів при переході від сучасної промисловості до інноваційної промисловості майбутнього, під час якого скорочення робочих місць на старих підприємствах не може бути повністю компенсовано створенням нових. У даній ситуації величезне значення набуває співробітництво як між технопарками та вищими навчальними закладами, так і науковими центрами для створення малих інноваційних підприємств, покликаних забезпечити якісний стрибок у рівні зайнятості населення в регіонах. Таким чином, підтримка інноваційного бізнесу здійснюється, в основному, на регіональному рівні зусиллями місцевих урядів.

Альтернативою німецької інноваційної моделі є Французька регіональна мережа технопарків, яка займається трансфером і поширенням технологій, хоча ця діяльність зосереджена на найбільш розвиненій частині ринку (компаніях, зайнятих розробкою технологій). Науково-виробничі об'єднання у Франції мають галузеву орієнтацію:

- технологічні центри регіонального або національного рівня, що займаються конкретними галузевими технологіями (промислові технічні центри, університети і т.д.);
- центри спеціалізуються на загальних або конкретних проблемах (CRITT, ANVAR, торгово-промислові палати);

- науково-технічна політика спрямована на зближення підприємств і дослідницьких інститутів і створення умов для організації доступу МСК до технічних знань.

У програмі економічного розвитку Франції важливу роль відіграють інноваційні програми, які реалізуються через систему технополісів. Особливий розвиток вони одержали на південному узбережжі Середземномор'я. Найбільш відомі сьогодні Антиполіс, Монпельє, Тулон, Марсель, Моннольс. Так, в Антиполіс працює 24 тис. інженерів в 1200 компаніях. Дві п'ятих компаній зайнято дослідженнями, половина працює в сфері інформаційних технологій, розвиваються агротехнології та біотехнології. Антиполіс може запропонувати більш привабливі умови порівняно з іншими технопарками, оскільки має високі життєві стандарти, комунікаційну структуру, зручності транспорту (аеропорт в Ніцці), чого не мають, наприклад, Кембридж, Безансон та ін.

Однак робота щодо створення технопарків і бізнес-інкубаторів в Україні йде досить повільно. Значна їх частина поки що залишається на рівні проєктів і пропозицій. Така доля спіткала проєкт створення технопарку на базі Нікітського ботанічного саду, Рівненського бізнес-інкубатора, інноваційних центрів у Луганську і Донецьку, Васильківсько-Обухівського технополісу тощо. Головні причини такого стану дві: очікування стартових державних інвестицій і недосконала правова база. Якщо перша проблема вирішується шляхом підбору більш професійних кадрів, то другу не можна вирішити без допомоги держави.

Серед найвідоміших технопарків України є технопарк «Львівська політехніка», практичний досвід якої свідчить про те, що наукові працівники не можуть повною мірою власними зусиллями впроваджувати високі технології у зв'язку із слабким фінансуванням державою їх НДДКР та відсутності жодних пільг [3].

Отже, стратегічним завданням технопарків є прискорення необхідного обміну технологіями та інформацією між різними компонентами науково-технічної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Варналій З.С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети [Електронний ресурс] / З.С. Варналій. – 2007. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Varnalij/index.htm>
2. Іванченко В. Тенденції використання наукомістких технологій / В. Іванченко // Економіст. – 2005.
3. Чухрай Н.І. Інноваційний розвиток України: основні бар'єри та напрями їх подолання / Н.І. Чухрай // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 633.

Білій А.І., Бондаренко М.О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

РОЗБУДОВА УКРАЇНИ З ДОЛУЧЕННЯМ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДО ЄВРО 2012

Прямі іноземні інвестиції продовжують бути рушійною силою процесу глобалізації, характерною для сучасної міжнародної економіки України. Нинішній бум в сфері прямих іноземних інвестицій свідчить про все більш важливу роль, яку грають транснаціональні корпорації в розвинених країнах і країнах, що розвиваються.

Той факт, що в Україні у 2012 році відбудеться чемпіонат Європи з футболу, сприймається як шанс модернізувати спортивну, транспортну та туристичну інфраструктури, допоможе Україні відзначити себе, як сучасну розвинену державу та залучити іноземні інвестиції.

За інформацією Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, надходження прямих іноземних інвестицій до країни під кінець 2011 року складає 7.5 мільярда доларів.

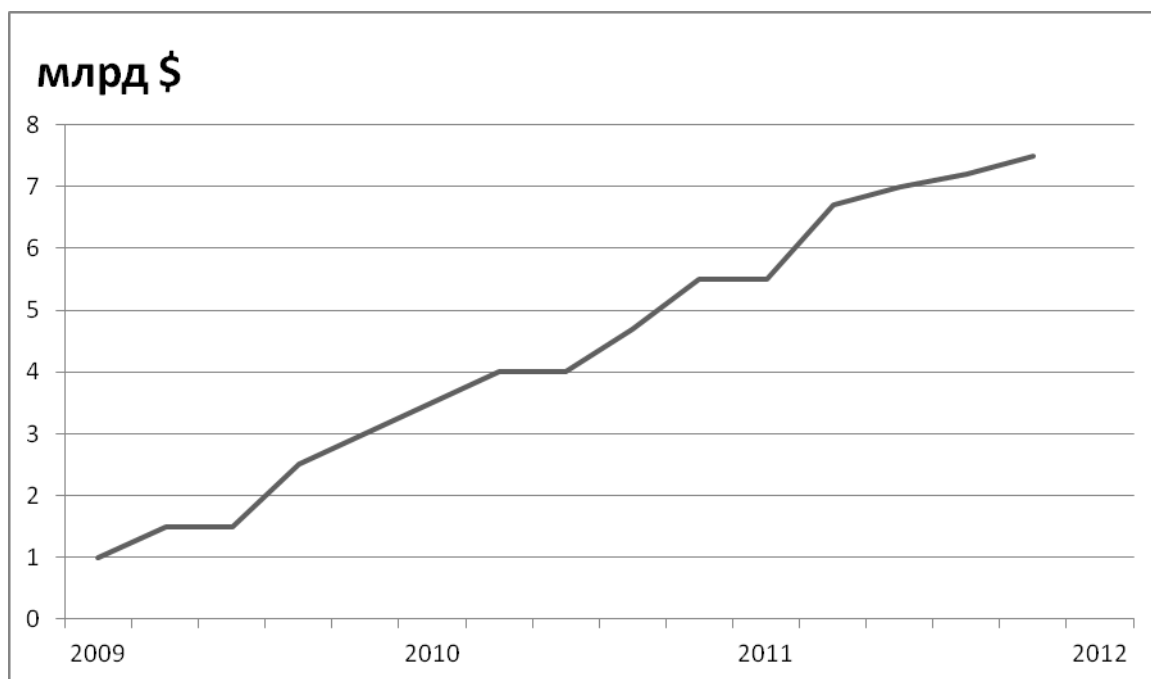

Рис. 1. Іноземні інвестиції в Україну починаючи з 2009 року

З графіку бачимо, що з першого кварталу 2009 року відбувається значний зріст надходження іноземних інвестицій до країни. Державна політика щодо залучення іноземного капіталу здійснюється Кабінетом Міністрів України спільно з НБУ і регулюється Верховною Радою України.

Враховуючи стан економічного потенціалу й обмежені внутрішні інвестиційні можливості впродовж всього періоду трансформації економіки, українська держава намагається створити сприятливі ринкові умови для розвитку інвестиційної сфери. Здійснено перехід до управління інвестиціями на базі ринкових відносин. Формується багато секторна система капітального будівництва. Розукрупнені та приватизуються будівельні організації для підтримки можливості створення важливих державних об'єктів будівництва. У макроекономічній політиці наголос робиться на створенні передумов зростання інвестицій – послаблення інфляції, забезпечення оптимальних відсотків за депозитами і вкладеннями, зниження відсоткових ставок за кредитами, скорочення заборгованості та зростання споживчого попиту населення.

Починаючи з 2009 року в містах, які приймають ЄВРО, ведеться активне будівництво житлових приміщень для іноземців. Усього побудовано близько 80 готелів найвищого класу в чотирьох приймаючих містах, та близько 400 готелів по всій країні. 30% у будівництво інвестувала італійська приватна фірма, 70% – це внутрішні державні інвестиції. Після проведення чемпіонату готелям буде надано статус багатоквартирних будинків, що значно розширить інфраструктуру у містах та вирішить житлову проблему в країні.

29 жовтня 2011 року відбулося урочисте відкриття останнього з чотирьох збудованих стадіонів – Львівської арени. Вартість цієї споруди оцінюється в 600 млн. грн. 40% вартості споруди інвестувала європейська приватна компанія. Вартість Київського стадіону «Олімпійський» оцінюється в 850 млн. грн. Він був реконструйований за рахунок державного фінансування, та французької приватної будівельної компанії. Стадіон «Донбасс-арена» повністю побудовано за рахунок приватного українського інвестора. Харківський спортивний комплекс побудовано за рахунок європейського фонду розвитку країн, турецької будівельної компанії, та приватних шведських інвесторів. Ці споруди після проведення ЄВРО планується здавати в оренду для тренування українських та європейських футбольних команд, проведення і транслювання матчів.

Завершене будівництво та передано в експлуатацію термінали аеропортів Києва, Львова та Донецька. Здана в експлуатацію найбільша злітно-посадкова смуга в Донецьку, яка є однією з кращих у Європі. Вартість цієї споруди оцінюється в 225 мільйонів доларів. 20% – державні інвестиції у проект, 30% – інвестиції німецькими приватними фірмами у проект, 50% – фінансування внутрішніми приватними українськими компаніями. Це дає змогу Україні приймати надважкі транспортні літаки та підтримувати транспортне сполучення по всьому світу на більш високому рівні.

29 червня 2011 року була відкрита нова надсучасна транспортна розв'язка на трасі Київ-Чоп. Це дозволить забезпечити максимальний комфорт та зручність пересування, збільшити пропускну здатність транспортного потоку. Зменшить час пересування між містами, що приймають участь у проведенні чемпіонату. Це об'єкт європейського рівня, який був побудований у співпраці з Європейським

банком реконструкції та розвитку і турецькими будівельними компаніями. Розв'язка не має аналогів в Україні – це перший об'єкт такого рівня складності. Інвестиції Європейськими банками у споруду складають 199.2 млн. грн.

На початку 2011 року Україна замовила надсучасні корейські потяги «Хюндай», які вже в травні 2012 буде запущено для швидкісного сполучення приймаючих міст Євро-2012. В цілому Україна отримає 20 нових міжрегіональних електропоїздів у 9-вагонній комплектації. Вартість одного потягу складає 25 мільйонів євро. Цей проект було здійснено повністю за інвестиціями корейських приватних компаній.

За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку країни, тобто сприяння залученню іноземних інвесторів та впровадження економічних регуляторів активізації зовнішньої інвестиційної активності, та обов'язкова підтримка внутрішньої інвестиційної діяльності.

Білій А.І., Бочев Е.М.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГАЛУЗЕВОГО ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНУ

Природним середовищем для ефективної іноземної інвестиційної діяльності є ринкова економіка з притаманними їй розвиненими нормативно-правовими та економічними регуляторами і відповідною інфраструктурою. Таке середовище в Україні лише починає формуватися, до того ж ринкова переорієнтація економіки відбувається в складному сплетенні політичних та соціально-економічних процесів.

Необхідними умовами політико-правового середовища для розвитку іноземної інвестиційної діяльності слід розглядати:

- політичну стабільність;
- позитивне ставлення до іноземних інвестицій;
- наявність нормативно-правових регуляторів, їх надійність та доступність, а також передбачуваність змін.

Світовий досвід свідчить, що країни з перехідними економіками не в змозі вийти із економічної кризи без залучення і ефективного використання іноземних інвестицій. Акумулюючи підприємницький, державний та змішаний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, іноземні інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й динамізують інші факторні ринки та ринки товарів та послуг. Крім того, іноземні інвестиції, як правило, сприяють заходам макроекономічної стабілізації, дозволяють вирішувати окремі соціальні проблеми трансформаційного періоду. Зрозуміло, що іноземне інвестування займає особливе місце і в структурі зовнішньо-економічних пріоритетів розвитку економіки України.

Динамізм розвитку іноземної інвестиційної діяльності в Україні спричинює

те, що статистичні оцінки цього процесу швидко «старіють», а тому повноцінний економічний аналіз інвестиційної діяльності ускладнений. Можна говорити, однак, про формування певних тенденцій (позитивних, негативних), які тією чи іншою мірою якісно характеризують розвиток прямого іноземного інвестування в Україну:

1. Переважання партнерів з країн, що розвиваються, — за кількістю іноземних інвестицій — і партнерів із промислово розвинених країн — з огляду на розмір інвестицій. Наприклад, пріоритетними зонами для іноземних інвестицій в Україні є:

- Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська області), де ефективним може бути створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів – сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

- Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де необхідно здійснити реконструкцію та технічне переобладнання шахт, металургійних, хімічних виробництв на базі безвідходних, мало-відходних та екологічно чистих технологій; дати потужний імпульс розвитку малоенергомістких виробництв середнього та точного машинобудування, автомобіле- та літакобудування.

- Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, розширення мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

2. Реалізація спільних інвестиційних проєктів, як правило, на двосторонній основі, насамперед, визначаються об'єкти з особливими умовами інвестування, куди іноземні інвестиції залучаються з дозволу уряду України. До таких об'єктів належать:

- підприємства та об'єднання паливно-енергетичного комплексу, у тому числі вугільно-, нафто- та газопереробні підприємства;

- об'єкти нафтопродуктозабезпечення, нафтосховища міжобласного та республіканського значення;

- підприємства залізничного, морського, річкового, авіаційного та автомобільного транспорту загального користування;

- підприємства та об'єкти електроенергетики, гідроелектро-станції;

- підприємства атомного машинобудування;

- об'єкти освіти, науки, що фінансуються з державного бюджету;

- автомобільні дороги загального користування;

- магістральні лінії електропередачі;

- нафто- та газопроводи, трубопровідний транспорт;

- соледобуванні підприємства та багато інших.

3. Орієнтація підприємств з іноземними інвестиціями на виробництво товарів, якими світові ринки практично насичені (наприклад, комп'ютерна техніка певних класів) та на сферу послуг;

4. Обережність західних партнерів щодо великих інвестицій (наприклад, з

огляду політичної нестабільності України), що зумовлено відсутністю надійних гарантій їх захисту, наявністю прямого та непрямого контролю за такими інвестиціями, не розробленістю стратегії і тактики виходу на практично незнайомий і раніше закритий ринок;

5. Велика частка грошових і майнових внесків іноземних інвесторів у загальних обсягах інвестицій, слабе використання механізмів фінансового ринку для інвестування.

Сучасна інвестиційна політика України повинна орієнтуватись на нарощування інвестиційних ресурсів, послідовного збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, поліпшення структури інвестиційних джерел та оптимізації напрямів їх вкладення. З цією метою Уряд має розробити та забезпечити ефективну реалізацію довготермінової стратегії розвитку інвестиційного потенціалу, його ефективне використання передусім у реальному секторі економіки.

Білій А.І., Горьовий О.Л.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНОМУ ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ

Для здійснення перетворень в економіці України потрібні значні капітальні вкладення. Ситуація ускладнюється тим, що проблему інвестування господарських комплексів доводиться вирішувати в умовах економічної кризи.

Потреба в інвестиціях для реформування і перебудови економіки постійно зростає внаслідок необхідності відновлення діючих виробничих фондів. У такій ситуації при практично повній відсутності власних коштів велике значення мають іноземні інвестиції як додаткове не інфляційне джерело фінансування. Необхідний обсяг іноземних інвестицій у нашу економіку становить більше 40 мільярдів доларів США. Проте інвестиційний процес в Україні гальмується низкою суб'єктивних і об'єктивних факторів, серед яких політична й економічна нестабільність, часті зміни законодавства, повільні темпи приватизації, нерозв'язаність питань земельної власності тощо. Усе це потребує від Уряду України проведення вивіреної, науково обґрунтованої і у той же час активної інвестиційної політики, основою якої повинно бути в першу чергу створення чіткої і стабільної нормативно-правової бази господарської діяльності як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

Західні економісти доводять, що планування економічного зростання в країнах, що розвиваються, немислиме у сучасних умовах без можливості допущення іноземного капіталу в економіку країни. Вони також припускають, що сприятливий вплив іноземного капіталу на господарство, що розвивається, буде позитивно позначатися у всіх випадках незалежно від того, у якій формі він реалізується в національній економіці: у формі приватних прямих інвестицій і кредитів, у вигляді державних інвестицій і кредитів чи у будь-якій іншій формі.

У кожному випадку знаходяться аргументи, що виправдовують і рекомендують іноземний капітал як найбільш ефективний засіб для досягнення національного процвітання. Прямі частки капіталовкладення в промисловість не тільки приносять країнам, що розвиваються, чистий приріст національного багатства, але

і спричиняють приплив іноземних фахівців, що сприяють підйому технічного і культурного рівня країни, полегшують можливість підготовки кваліфікованих кадрів, поширенню найсучасніших технологічних методів. Державні капіталовкладення в транспорт, зв'язок, комунальне господарство розглядаються як один з найсильніших стимулів, що заохочують національну діяльність.

Залучення іноземних інвестицій в українську економіку є найважливішим завданням, яке має бути в найближчі роки вирішене економічним керівництвом нашої країни. Зростання фінансування в Україні у найбільшому майбутньому буде залежати від стану внутрішніх заощаджень і прямих іноземних інвестицій.

Головне у проблемі інвестицій — їх ефективність, створення умов для інтенсифікації вкладень у найбільш ефективні, конкурентоспроможні виробництва, які дають швидку віддачу, що дозволяє максимально збільшити доходи підприємств, населення і бюджету.

Необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні відбувається у складних умовах, пов'язаних як із світовою фінансовою кризою, так і з певною низкою внутрішніх чинників. Незважаючи на це, активність інвестиційної діяльності в Україні поволи зростає, обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну загалом у 2010 році склав 189 млрд гривень.

Україна займає 10 місце в Центральній та Східній Європі (2006 – 2010 роки) за кількістю проектів ПІІ (178) та кількістю створених робочих місць (7 487). У 2010 році в Україну залучено 31 інвестиційний проект, було створено 1 150 робочих місць. Україна є третім найбільшим одержувачем ПІІ в сфері фінансових послуг у Центральній та Східній Європі (2006–2010 роки). Український промисловий сектор виріс на 11,5% в 2010 році.

За останні 5 років ключовими інвесторами за кількістю проектів в Україні були США (12%), Німеччина (12%), Росія (10%) і Франція (8%). Найбільшими інвесторами в Україну за обсягом інвестицій в 2010 році були країни ЄС (54%) та Росія (15,6%). У 2010 році вартість інвестицій із ЄС і Росії в абсолютному виразі у порівнянні з 2009 роком скоротилася.

Згідно даних Центру соціально-економічних досліджень CASE-Україна, українського партнера Світового Економічного Форуму, Україна посіла 82-е місце у рейтингу конкурентоспроможності (зі 104-х країн світу) опустившись при цьому на десять сходинок порівняно з попереднім роком (72-е місце). Країною-лідером даного рейтингу стала Швейцарія. До першої десятки також увійшли США, Сінгапур, Швеція, Данія, Фінляндія, Німеччина, Японія, Канада та Нідерланди. Згідно дослідження Світового економічного форуму Україна посіла 65-е (серед 93-х) за індексом ділової конкурентоспроможності.

Загальний обсяг ПІІ — 47 205,7 млн. доларів США (станом на 01.07.2011)

Україна постійно розвиває різноманітні напрямки популяризації країни для закордонних інвесторів. Як приклад, Invest Ukraine – це спеціальний підрозділ, утвореного у 2011 році Указом Президента України Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, діяльність якого спрямована на збільшення притоку прямих іноземних інвестицій в економіку України.

За допомогою цього підрозділу було проведено Роуд шоу у 16 найбільших фінансових центрах світу, перший етап якого пройшов 31 жовтня 2011 року в

Лондоні, де було проведено презентацію Національних проектів провідним представникам міжнародного бізнесу. Подія організована спільно з Європейським Банком Реконструкції та Розвитку.

Вафин Э.Я.

*Отделение Пенсионного фонда России по Республике Татарстан,
Российская Федерация*

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Понятие «социальное обеспечение» имеет правовые и инвестиционные аспекты. В нашей статье мы будем рассматривать в первую очередь его инвестиционные аспекты, а именно изучение результативности социального обеспечения через призму эффективности привлечения средств в социальную сферу, их инвестирование.

Пенсионная система способна формировать длинные инвестиционные ресурсы. Это может осуществляться как при помощи негосударственного пенсионного страхования, так и на основе государственной пенсионной системы через механизм накопительной части пенсии. В первом случае, длинные инвестиционные ресурсы будут складываться за счет добровольных взносов работодателей или работников в негосударственные пенсионные фонды (далее – НПФ), а, следовательно, дополнительные расходы на пенсионное страхование не будут увеличивать налоговой нагрузки на экономику, во втором случае это часть обязательного пенсионного страхования, и увеличение расходов на эту часть государственной пенсионной системы сопряжено с дополнительным налоговым давлением.

Основным проблемным вопросом в инвестировании накопительной части пенсии является аккумуляции данных средств в управляющей компании. В соответствии с законодательством граждане самостоятельно выбирают управляющие компании, подавая соответствующие заявления в региональные органы Пенсионного фонда. В случае отсутствия такого заявления накопительная часть пенсии застрахованного лица будет автоматически передана в управление государственной управляющей компании.

Поэтому для реализации на региональном уровне аккумуляции накопительных средств пенсионного страхования наиболее эффективным представляется механизм создания уполномоченной исполнительной властью субъекта федерации управляющей компании. Функциями данной управляющей компании станут:

- аккумуляция средств накопительных средств государственного пенсионного страхования;
- прием заявлений от граждан о переводе средств в данную управляющую компанию;
- взаимодействие с территориальными органами Пенсионного фонда России;
- инвестирование аккумулированных средств в экономику региона;
- финансирование выплаты накопительной части пенсии.

Сформированный таким образом механизм может обеспечить значительными

инвестиционными ресурсами экономику региона и на весьма длительный срок. Это может породить эффект мультипликации инвестиционных ресурсов. Инвестиции в основной капитал могут дать импульс к экономическому росту региона, росту фонда оплаты труда, что в свою очередь вызовет рост отчислений в пенсионную систему, что означает увеличение накопительных инвестиционных ресурсов. Кроме того, экономический рост может привести к увеличению числа занятых в экономике, что также будет повышать эффективность пенсионной системы.

Кроме традиционных инструментов материального стимулирования, одним из мощных посылов к повышению производительности труда людей, приближающихся к предпенсионному возрасту, является дополнительное пенсионное обеспечение. Возможность повлиять на будущий размер пенсии, который в настоящий момент не позволяет обеспечить достойное существование, получение уверенности в завтрашнем дне являются значительным мотивом и дают основание включить этот метод материального стимулирования труда в перечень важнейших стимуляторов роста производительности труда персонала наряду с такими общепринятыми инструментами, как собственно заработная плата и премирование.

Инвестиционный рост накопительной части пенсии может в значительной степени повысить размеры получаемой пенсии. При реальной доходности пенсионных инвестиций в 5%, размер накопительной части пенсии может составить почти 49% пенсии, и обеспечить рост ее размера до 63% от среднемесячной заработной платы.

Следует подчеркнуть, что НПФ во всех странах мира признаны важнейшими институтами финансовой системы, источником долгосрочных инвестиций для социально – экономической инфраструктуры региона.

В условиях значительной зависимости регионального бизнеса от исполнительной власти региона наиболее вероятным методом инвестирования негосударственных пенсионных фондов станет передача средств в управление уполномоченной управляющей компании субъекта Федерации. Это позволит сконцентрировать значительные пенсионные ресурсы, которые могут быть направлены на финансирование особо долгосрочных инвестиционных проектов.

Эффективным механизмом инвестирования государственных и негосударственных пенсионных средств является создание управляющей компании, уполномоченной администрацией региона. Это позволит консолидировать средства обязательного пенсионного страхования, а также за счет эффекта масштаба расширить число направлений инвестирования средств негосударственного пенсионного страхования. Кроме того, влияние администрации региона на управляющую компанию позволит нивелировать недостаток действующей пенсионной системы – ее независимость от региональных властей. Таким образом, будет осуществлено обеспечение мандата ответственности региональных властей – повышение уровня благосостояния граждан, финансовыми ресурсами в виде управляющей компании, выбирая направления вложений ее средств, можно управлять уровнем будущих пенсий, а также осуществлять инвестирование приоритетных направлений региона.

Голей Ю.М., Кручек А.С., Трусова М.О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПЕРЕШКОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Сучасний період економічного розвитку України засвідчує різке скорочення державного бюджетного фінансування інвестиційного процесу. Масштаби міжнародного економічного співробітництва та розміри іноземних інвестицій залишаються недостатніми і не відповідають потребам української економіки. Зараз частка України у глобальних інвестиційних потоках не перевищує 0,5% і конкуренція за інвестора посилюється з кожним роком.[1]

В Україні існують проблеми з залученням іноземних інвестицій. Основні з них :

- бюрократія і корупція, що спричиняють жорстку зарегульованість економіки та ізоляцію від міжнародних правил, стандартів і капіталу;
- державні активи лежать мертвим вантажем і не працюють на розвиток економіки;
- бюджетні кошти розвитку не працюють як «магніт» для залучення інвестицій і використовуються вкрай неефективно;
- державні гарантії стають прихованим дефіцитом бюджету, а не засобом залучення інвестицій;
- відсутні інвестиційні пропозиції, що відповідають міжнародним стандартам;
- критично низька інформаційна прозорість в світі про Україну та її економічний потенціал;
- відсутній механізм персонального супроводу стратегічних інвесторів;
- на практиці не здійснюються проекти державно-приватного партнерства та не реалізується «Закон України про концесії» [2].

Проблеми з бюрократією та з оформленням документів, є перешкодою для залучення іноземних інвестицій. Порядок підготовки необхідних документів для реєстрації технічних умов забирає багато часу: у 2010 році 47% підприємств витратили на ці процедури більше двох місяців порівняно з 41% у 2008 роком.

Всі ці проблеми спричиняють негативні ефекти на український інвестиційний клімат. За даними Державної служби статистики України, протягом останніх років знижуються темпи росту інвестицій в основний капітал, за січень-вересень 2010 року використано інвестицій в основний капітал близько 84 млрд.грн., при цьому, частка освоєних інвестицій в нематеріальні активи, в цьому періоді, складає лише 4 % загального обсягу капітальних інвестицій. Ступінь зносу основних засобів перевищує 60 %. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну на 01.10.2010 року склав близько 42,5 млрд.дол. США. Внаслідок таких тенденцій, відновлюється попередня експортоорієнтована модель економічного зростання, знижуються позиції України в суверенних кредитних рейтингах, звужується доступ вітчизняних компаній до кредитних боргових ресурсів [2].

Для того щоб повернути Україні її позиції на світовому ринку інвестицій 6 квітня 2011 року урядом країни було розглянуто та прийнято Інвестиційну

реформу України. Загальною та основною метою цієї реформи є активне залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, формування позитивного інвестиційного іміджу України в світі, а також позиціонування України як фінансовий, політичний та бізнес центр у Східній Європі. Головним компонентом Інвестиційної реформи є проведення та реалізація «road-show», першу частину якого було заплановано провести до кінця 2011 року у 15 найбільших фінансових центрах світу.

«Road-show» – це серія зустрічей компанії – емітента цінних паперів з потенційними інвесторами та аналітиками в країнах з найбільш розвиненим фондовим ринком, як правило в США, Німеччині та Великобританії. В рамках «road-show» компанія, у даному випадку країна, розповідає про свою діяльність, про фінансове становище.

Україна володіє очевидними та беззаперечними економічними перевагами, серед яких:

- найвища в Європі за останні п'ять років динаміка зростання ВВП;
- наявність одного з найбільших ринків Східної Європи (46 млн. споживачів);
- 5-те місце у світі за кількістю сертифікованих ІТспеціалістів;
- стратегічно вигідне географічне розташування;
- доступ до чотирьох з десяти європейських транспортних коридорів.

Про Україну зазвичай говорять як про країну з величезним потенціалом, проте цей потенціал ще тільки належить використати повністю. Серед причин, з яких Україна досі не скористалася своїм потенціалом, називають «зарегульоване» й «недружнє» бізнес-середовище та несприятливий інвестиційний клімат. У 2010 році бізнес витратив близько 7,2 млрд гривень (\$900 млн) на отримання дозволів, проходження перевірок та процедури технічного регулювання. На додачу бізнес потерпає від вже названих проблем, хабарництва та корупції, що стали невід'ємними супутниками процесу дотримання регуляторних процедур. Так, близько 46% підприємств, вдаються до неофіційних шляхів вирішення питань із державними органами, витративши у 2010 р. на «врегулювання справ» у середньому 10% від обігу компанії. [3].

То при вдалій презентації Україна має всі шанси стати важливим гравцем на економічній арені. Такі прогнози підкріплюються оптимістичними економічними показниками за 2010 рік, а саме: зростання ВВП на 4,2% порівняно з 2009 роком (падіння у 2009 році становило 14,8 %); майже 6 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій, а це 106,0 відсотків від обсягу надходжень за попередній рік; найвищі темпи зростання обсягів виробництва -11,0 %, у 2009 році спостерігалось падіння на 21,9%; зростання виробництва у машинобудуванні на 27,8 % [4].

Список використаних джерел:

1. Проект «Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.afp.org.ua/ua/zakonodavstvo/strategiyi/derzhavna-czilova-ekonomichna-programa-rozvitku-investicziynoyi-diyalnosti-na-2011%E2%80%932015-roki.html>
2. Газета «Фінанси» від 7.02.11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gazeta.ru/financial/2011/02/07/3516566.shtml?incut1>
3. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>

4. Звіт IFC «Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/\\$FILE/IC_UA.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/$FILE/IC_UA.pdf)

Голей Ю.М., Шведун А.Д., Метцгер А.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА НАСЛІДКИ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Інвестиційна діяльність – визначальний фактор економічного росту будь-якої країни. Тому питання її активації є особливо актуальним. Світова історія доводить, що залучення ресурсів у формі інвестицій є дієвим засобом піднесення національної економіки. Чим інтенсивніше здійснюється інвестування, тим швидше проходить відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. В умовах глобальної світової економіки та інтеграції в неї України, залучення прямих іноземних інвестицій є однією з форм розвитку економіки [1].

На сьогодні загальновизнано, що прямі іноземні інвестиції є важливим ресурсом функціонування й розвитку економіки, особливо країн, що розвиваються, які не мають у достатніх обсягах власного капіталу. Більше того, світова практика показує, що іноземні інвестиції є не тільки джерелом фінансування виробництва, але й його нарощування на основі чинників інтенсифікації, модернізації інновацій, підвищення ефективності використання ресурсів і менеджменту.

Однак динаміка й обсяги залучення прямих іноземних інвестицій в Україну дуже відрізняються від країн Центральної та Східної Європи. Це зумовлено структурними деформаціями та неперіоритетними напрямками надходження в Україну прямих іноземних інвестицій.

Серйозною проблемою в Україні є структура інвестування інноваційного розвитку. За останні 10 років середньорічні витрати на фінансування технологічних інновацій сягали 5,7 млрд. грн., з них 75,8% – це власні кошти підприємств, 1,7% – бюджетні кошти, 5,3% – іноземних інвесторів, 17,1% – інші джерела. Звідси очевидно, що частка державної участі у фінансуванні інноваційного розвитку дуже незначна [2].

В Україні технопарки – єдині, реально існуючі інститути інноваційної інфраструктури країни. На сьогодні це типові венчурні проекти, проте венчурні фонди поки що їх не фінансують. Венчурні фонди шукають проекти, які можна було б фінансувати з нуля, а технопарки орієнтовані на передачу розроблених технологій наявним науково-виробничим підприємствам. Тому актуальним є питання відновлення пільг для технопарків.

Водночас існує гостра потреба далі розвивати інноваційну інфраструктуру, створювати технологічні бізнес-інкубатори, інноваційні венчурні фонди. На думку міжнародних і вітчизняних експертів, потрібна серйозна лібералізація фіскальних режимів, яку не слід змішувати з пільгуванням.

Слід розуміти, що приток іноземного капіталу – важливий, але як додатковий чинник підтримки високих темпів економічного зростання. Тому впровадження спеціальних пільг і преференцій для залучення іноземного капіталу уже не є

актуальним для України. Більш актуальним є створення загальних привабливих умов для іноземних інвесторів, зняття необґрунтованих бар'єрів, поліпшення інвестиційного клімату в країні загалом [3].

Світова економічна криза показала, що нерідко чинники привабливості країни в умовах економічного зростання стають негативними чинниками в умовах кризи. Це стосується й України. Велика експортна залежність України зумовила найбільший спад у період кризи, тому привабливість України для іноземних інвесторів в умовах економічного буму обернулася непривабливістю в умовах кризи. Однак це звичайна ринкова кон'юнктура, яка характерна для багатьох галузей економіки. При цьому очевидно, що за умов присутності іноземних інвесторів в економіці України кон'юнктурні поштовхи в цих галузях значно послаблюються, що вигідно національній економіці цих країн. Через певну інертність розвитку Україна і досі залишається країною-імпортером. За такої поляризації у сфері високих технологій природними стають відхилення в потоках інновацій, джерелах їх фінансування й напрямках ефективного використання. У зв'язку з цим, головним завданням держави стає вибір нової траєкторії розвитку та зміцнення конкурентних позицій на світовому ринку капіталу й нових технологій. Але для цього потрібна кардинальна зміна якості розвитку, поворот від сировинного до високотехнологічного зростання через стимулювання науково-технічного прогресу й модернізацію економіки.

Венчурний капітал відіграє важливу роль у прискоренні економічного зростання й створенні якісно нових робочих місць, оскільки сприяє розвитку нових високотехнологічних виробництв та виробленню нової високоякісної продукції.

Основними перешкодами у розвитку венчурного інвестування фахівці вважають нестабільне зовнішнє середовище, нерозвиненість венчурної інфраструктури, низьку ліквідність венчурних інвестицій у зв'язку з нерозвиненістю фондового ринку, іноземне походження венчурного капіталу, слабку інформаційну підтримку та брак прозорості й відкритості у бізнесі [5]. Експерти вважають, що сьогодні український венчурний капітал схильний реалізовувати середньо ризикові інвестиційні проекти. Найпривабливішими сферами інвестування залишаються будівництво, нерухомість, переробка сільськогосподарської продукції, харчова промисловість, роздрібна торгівля. За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу венчурні фонди, що інвестують в нерухомість, складають 60% загальної кількості інститутів спільного інвестування, а частка венчурних фондів, що вкладають кошти в інноваційні технології, дорівнює лише 1% [4].

Список використаних джерел:

1. Маркевич К.Л. Вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України / К.Л. Маркевич // Економіка і регіон. – 2009. – № 2. – С. 220-224.
2. Вовк С. Міжнародні потоки прямих іноземних інвестицій та участь України в них / С. Вовк // Журнал європейської економіки. — 2009. — № 6. — С. 191–216.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ernst&young.com>
4. Офіційні дані Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.info-library.in.ua>

К.е.н. Дробот Я.В., к.т.н. Барабан О.А., Ільїнський В.В.

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,

м. Дніпропетровськ, Україна

ПИТАННЯ ПІДТРИМАННЯ ПОТУЖНОСТІ ТА ІНВЕСТИВАННЯ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ УКРАЇНИ

Останніми роками у вугільній галузі нагромадилася низка гострих проблем, які гальмують її розвиток, ускладнюють формування конкурентного ринку вугілля, стають на заваді налагодженню ефективних міжгалузевих взаємозв'язків у паливно-енергетичному комплексі, загрожують енергетичній безпеці держави. В той же час на переважній більшості гірничодобувних підприємств України існують певні резерви для підвищення ефективності їх роботи.

Вибір шахт, що мають потенційну можливість стабілізації і приросту видобутку, доцільно здійснювати за визначеними критеріями, що дозволить об'єктивно сформувати групу стабільно працюючих підприємств, які визначимо як привабливі для потенційного інвестора.

Обов'язковою вимогою до формування такої групи шахт є визначення терміну окупності витрат інвестиційних проектів. Виходячи з норм окупності капітальних вкладень на гірничо-капітальні роботи, залишковий термін служби шахти після закінчення робіт становитиме не менше 10 років [1]. Як показав аналіз стану шахтного фонду, переважна більшість діючих шахт відповідає вимозі окупності витрат протягом указанного терміну. Тому критерій "залишковий термін служби шахти 10 і більше років" є критерієм необхідним, але недостатнім для формування групи стабільно працюючих і таких, що розвиваються, шахт. Це зумовлює необхідність розширення кола показників, які використовуються для добору шахт даної групи [1-4].

Найбільшою мірою прийнятій передумові про об'єктивність і вірогідність критеріїв для шахт України відповідає показник "рівень освоєння виробничої потужності". Підвищення середньогалузевого рівня використання виробничих потужностей на 5% забезпечило б суттєве зниження собівартості вугільної продукції і приріст обсягів видобутку вугілля, доведення ж його до нормативного рівня по промисловості (95%) знизило б собівартість на 10,5%, приріст обсягів видобутку при цьому склав би 15,5 млн.т за рік. Гальмує використання цього резерву відсутність науково обґрунтованої системи адресного інвестування технологічних ланок у режимі відтворення шахтного фонду і очисної лінії вибоїв на діючих шахтах [1-4].

Проблемі відтворення шахтного фонду, наукового обґрунтування й оптимізації техніко-економічних параметрів підприємств, розвитку і розміщенню шахт присвячена значна кількість наукових праць провідних учених України і зарубіжжя [1-4]. Проте подальше вирішення проблеми удосконалення механізмів розкриття внутрішніх резервів шахт у ринкових умовах вимагає поглиблення концептуальних, методологічних основ інвестування процесів відтворення в галузі.

Тривалі терміни експлуатації шахт призвели до зростання глибини розробки, наслідком чого є підвищена температура порід, висока газовість, небезпека раптових викидів вугілля, газу і гірничих ударів. Складні гірничо-геологічні умови

сприяють зниженню ефективності роботи шахт галузі. Зольність вугілля протягом 50 років зросла більше ніж у два рази і наближається до 35-40%, що негативно впливає на економічні показники роботи підприємств галузі. Продуктивність праці у вугільній промисловості України після її істотного зростання в 70-ті роки знизилась до величини, яка була 50 років тому, а собівартість видобутку вугілля зросла за минулі 50 років майже в 10 разів (у розрахунку на 1 т рядового вугілля).

Таблиця 1. Динаміка видобутку вугілля в Україні

Рік	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Вугілля, млн. т	59,4	60,4	61,7	58,9	59,5	55,0	55,0

За 8 місяців 2011 року ціна 1 тонни товарної вугільної продукції, виробленої державними підприємствами, склала 628,1 грн. та подорожчала на 64,8 грн. порівняно з січнем – серпнем 2010 року. Фактична собівартість 1 тонни товарної вугільної продукції становила 979,0 грн.

Протягом січня – серпня 2011 року з державного бюджету надійшло 4 327,7 млн. грн. на часткове покриття витрат з собівартості вугільної продукції.

Аналіз геологічної бази галузі показує, що природні умови функціонування і розвитку вугільної промисловості України не тільки складні нині, але залишаться такими ж, а можливо, і більш складними в майбутньому.

Вугільна промисловість у цілому й основна частина діючих шахт стійко зберігають стан нерентабельних підприємств, і за показником рентабельності галузь варто було б віднести до економічно неефективних [5].

При оцінці перспектив розвитку вуглевидобувних підприємств, обґрунтуванні інвестиційних механізмів відтворення шахтного фонду і потужності вугільних шахт необхідно враховувати такі важливі складові, як науково-технічний прогрес, безпека праці та екологія [6; 7].

Відтворення представляє собою техніко-економічну, а не тільки чисто технічну або економічну категорію. Відтворення не є самоціллю, воно повинне розглядатися як спосіб підвищення ефективності виробництва, тобто визначальним фактором здійснення відтворення є його ефективність. Між формою відтворення (розширене, просте чи звужене) і його економічною ефективністю немає прямої і однозначної залежності (рис. 1). Ефективність відтворення залежить від початкового (до моменту початку відтворення) стану підприємства і ступеня ефективності використання фактора виробництва, тобто в загальному випадку ефективність відтворення представляє функцію

$$E = f(E_0, T, \Phi, Q, I), \quad (1)$$

де E_0 – початкова ефективність функціонування підприємства;

T, Φ, Q, I – фактори виробництва – відповідно робоча сила, основні виробничі фонди, природні ресурси, організація виробництва.

Існування залежності (1) дає підставу для постановки питання про вибір оптимального варіанта відтворення з точки зору максимізації економічного ефекту. Ефективність варіантів відтворення є функцією початкового стану підприємства і визначеної сукупності значень факторів виробництва. Обмежуючими факторами для відтворення є обсяг можливих інвестицій, а також нормативні вимоги щодо охорони навколишнього середовища та безпеки праці. Найбільш доцільний варіант відтворення, за прийнятим критерієм, визначається шляхом

використання оптимізаційної моделі при заданих обмеженнях щодо обсягу капітальних вкладень і обсягу промислових запасів, які залишилися.

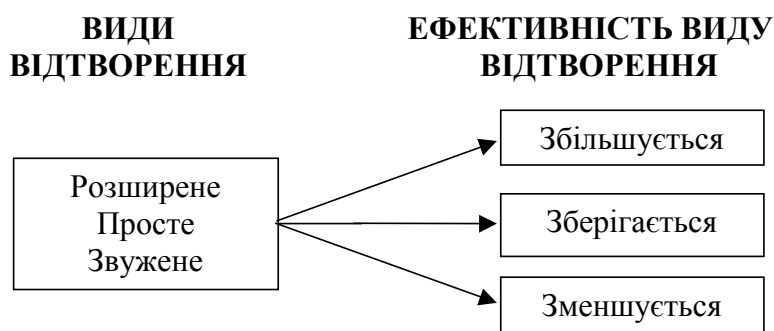

Рис. 1. Співвідношення між видами відтворення і їх ефективністю

Відтворення у вуглевидобувній галузі має свої особливості, що обумовлено трьома фундаментальними властивостями вугілля як мінеральної сировини: наявністю в природі в готовому вигляді предмета праці; невідновлюваністю мінеральної сировини і різноякісністю ділянок шахтних полів. Співвідношення відтворення обсягів і якості продукції неоднозначне (рис. 2).

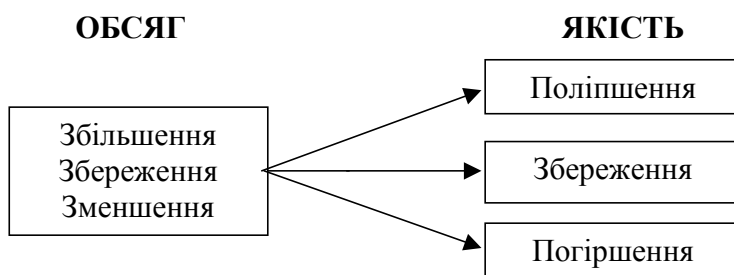

Рис. 2. Співвідношення відтворення обсягів і якості продукції

А.Г. Ваговою запропоновано при оцінці технологічної надійності шахти виходити з того, в якому стані знаходиться основне устаткування технологічних ланок, технологічну надійність шахти визначати через відношення середнього очікуваного часу відновлення цього устаткування до прийнятого базового періоду часу

$$K_m = \frac{\sum_{i=1}^n T_{оч}}{nT_б}, \quad (2)$$

де K_m – коефіцієнт технологічної надійності шахти;

$T_{оч}$ – очікуваний час відновлення основного устаткування технологічних ланок, років;

n – кількість технологічних ланок або видів основного устаткування;

$T_б$ – базовий період часу, років.

Крім того, показник економічної надійності шахти не враховує вік шахти, який багато в чому визначає її стан, і не оцінює складність підземного господарства та потужність шахти. Тому при виборі економічно ефективних напрямів відтворення фондів доцільно враховувати коефіцієнт загальної характеристики шахти ($K_{зх}$),

що визначається добутком коефіцієнтів віку шахти (K_v), складності підземного господарства (K_c) і потужності шахти (K_n)

$$K_{zx} = K_v \cdot K_c \cdot K_n \quad (3)$$

З урахуванням середньостатистичних показників та наявних параметрів шахт складові цього коефіцієнта запропоновано визначати за такими виразами [1-4]:

$$K_v = \frac{t_{\max}}{t}; \quad K_c = \frac{L_{cp}}{L}; \quad K_n = \frac{m}{m_{cp}}, \quad (4)$$

де $t_{\max}$, t – відповідно максимально можливий і фактичний вік шахти, років;
 L_{cp} , L – відповідно середня і фактична довжина підземних гірничих виробок у розрахунку на один метр очисних вибоїв на даній шахті, м;

m_{cp} , m – відповідно середня і фактична потужність шахти, тис.т/рік.

Оцінку інвестиційної привабливості шахт доцільно проводити за алгоритмом

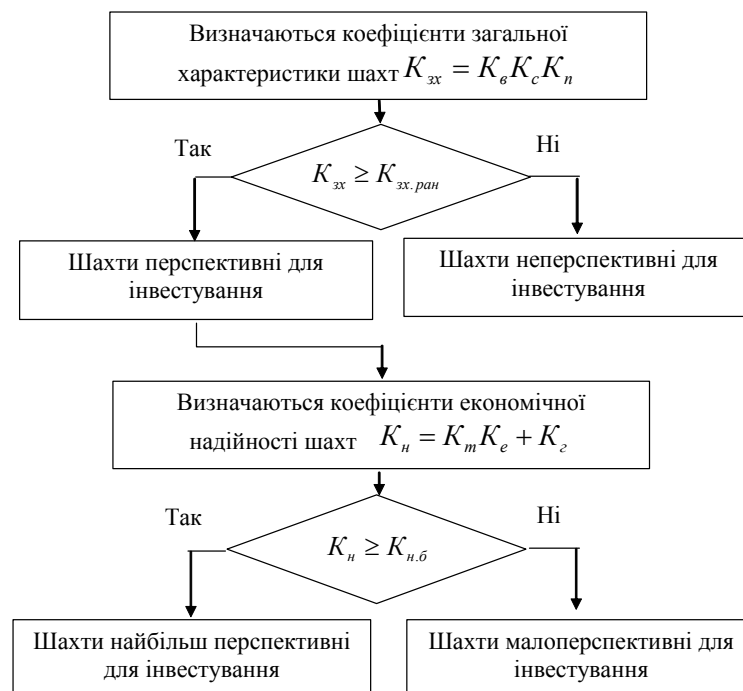

Рис. 4. Схема визначення інвестиційної привабливості шахт

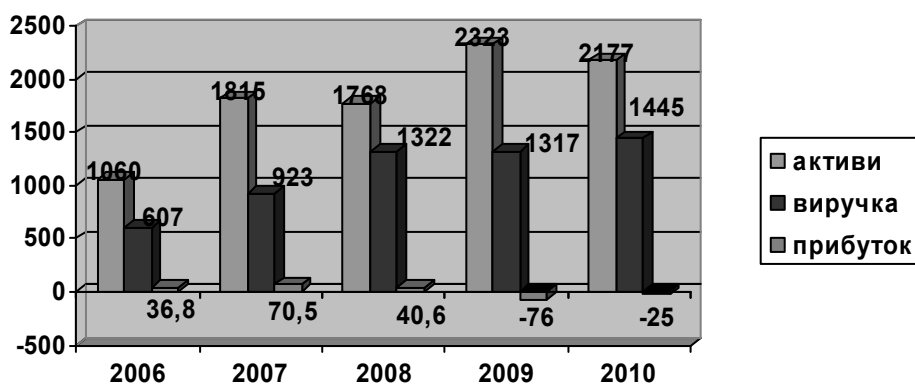
Примітка: $K_n, K_{n,b}$ – відповідно розрахований та прийнятий базовий показники економічної надійності шахти; $K_e = C_{cp} / C_{\phi}$ – коефіцієнт економічного рівня; C_{cp}, C_{ϕ} – відповідно середня і фактична собівартість вугілля на шахтах, що видобувають вугілля даної марки, грн.; $K_z = 0,01 T_{зал}$ – коефіцієнт геологічної надійності; $T_{зал}$ – залишковий термін роботи шахти, років.

В якості прикладу ефективного використання наведеного вище підходу розглянемо діяльність ВАТ "Шахта "Комсомолец Донбасу", що була створена Шахта "Комсомолец Донбасу" у 1980 році і увійшла до виробничого об'єднання "Жовтеньвугілля", а у 1996 році згідно з наказом міністра вугільної промисловості України № 315 шляхом корпоратизації було створено ВАТ "Шахта "Комсомолец Донбасу". Знаходиться на території Шахтарського району Донецької області України.

Основний вид діяльності – видобуток та сбут вугілля марки "П", який використовується як рядове енергетичне паливо для теплових електростанцій. Поле шахти відкрито шістьма вертикальними стовбурами. Роботи ведуться по горизонтах 418м, 628м, та 810 м. Протяжність гірничих виробок – 149,5 км., протяжність відкаточних виробок – 64,9 км.

ВАТ "Шахта "Комсомолец Донбасу" у 2010 р. видобула 4121,5 тис. тон. (7,5% від загальнодержавного видобутку). ВАТ "Шахта "Комсомолец Донбасу" у галузі знаходиться у вигідному становищі, завдяки ефективному управлінню, вкладеним інвестиціям, морально-психологічному клімату у колективі отримані високі показники, так продуктивність праці вища ніж у галузі, а оптова ціна реалізації та собівартість значно нижча ніж у галузі. За 2010 р. ціна реалізації вугільної продукції становила 435,92 грн., повна собівартість 326,2 грн. Крім того, більшість підприємств з видобутку вугілля отримують дотацію з державного бюджету. ВАТ "Шахта "Комсомолец Донбасу" з 1997 року такої підтримки не має.

Нижче наведені основні фінансові показники підприємства у млн.грн.

У 2010 р. введено нових лав 6 лав, вибуло 7 лав. Вироблення товарної продукції на одного робітника ППП – 258,39 тис.грн/чол. Середньомісячна зарплата персоналу всього – 5344,0 грн. Середньомісячна зарплата персоналу ППП – 5350,0 грн. Середньомісячна зарплата робочого по здобичі 5159,4 грн. Середньомісячна зарплата ГРОЗ 7543,8 грн. Середньомісячна зарплата прохідника 6767,9 грн.

Отже, ефективність відтворення потужності вугільної шахти залежить від нинішнього стану підприємства і ступеня ефективності використання факторів виробництва. Найбільш доцільний варіант відтворення визначається за допомогою відповідної оптимізаційної моделі при заданих обмеженнях за обсягом капітальних вкладень і обсягом промислових запасів, що залишилися. Це обумовлено трьома фундаментальними властивостями вугілля як мінеральної сировини: наявністю в готовому виді предмета праці, який здавна існував у природі; невідтворюваністю мінеральної сировини та різноякісністю ділянок шахтних полів.

Список використаних джерел:

1. Вагонова А.Г. Экономические проблемы поддержания мощности и инвестирования угольных шахт Украины / А.Г. Вагонова. – Днепропетровск: НГУ, 2005. – 287 с.

2. Вагонова А.Г. Воспроизводство в угольной промышленности / А.Г. Вагонова. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2004. – 160 с.
3. Вагонова А.Г. Адаптация маломощных антрацитовых шахт к рыночным условиям / Вагонова А.Г., Чмыхун В.А., Каширников Д.Л. – Днепропетровск: Наука и образование, 2004. – 126 с.
4. Вагонова А.Г. Взаимодействие природных и промышленных факторов в процессах воспроизводства мощности угольных шахт / Вагонова А.Г., Залознова Ю.С., Павленко И.И. – Донецк: Норд Компьютер, 2004. – 194 с.
5. Пуговиця М. Вугільна промисловість України перебуває на шляху кардинальних реформ / М. Пуговиця // Урядовий кур'єр. – 2010. – 27 авт.
6. Стариков А.П. Разработка научно-методической базы и реализация направлений инновационного развития угольной компании / А.П. Стариков, В.Г. Харитонов // Уголь. – 2009. – № 6. – С. 31-34.
7. Тополов В.С. Реструктуризация угольной отрасли Украины – путь к корпоративному управлению: монография / В.С. Тополов, Б.А. Грядущий, С.Я. Петренко, В.Г. Агеев, В.Б. Грядущий, Н.А. Алымов, В.А. Чернова. – Донецк: ООО "Юго-Восток, Лтд", 2005. – 384 с.

Захарова К.С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ КАЗАХСТАНУ: ОЦІНКА ЙОГО ПРИВАБЛИВОСТІ

Республіка Казахстан має в розпорядженні багаті запаси корисних копалин, великі сільськогосподарські угіддя, кваліфіковані кадри та значний промисловий потенціал. Є десятки параметрів, за якими Казахстан випереджає багато інших країн у залученні іноземних інвестицій. Проте є одна суттєва негативна риса, притаманна Казахстану, – інвестиції у видобуток сировини становлять 60-80% усіх ПІІ.

За 20 років незалежності Казахстан залучив 136 млрд. дол.. прямих іноземних інвестицій, половина з них припадає на останні три роки. Це свідчить про економічну привабливість країни навіть в кризові для світової економіки часи (рис. 1).

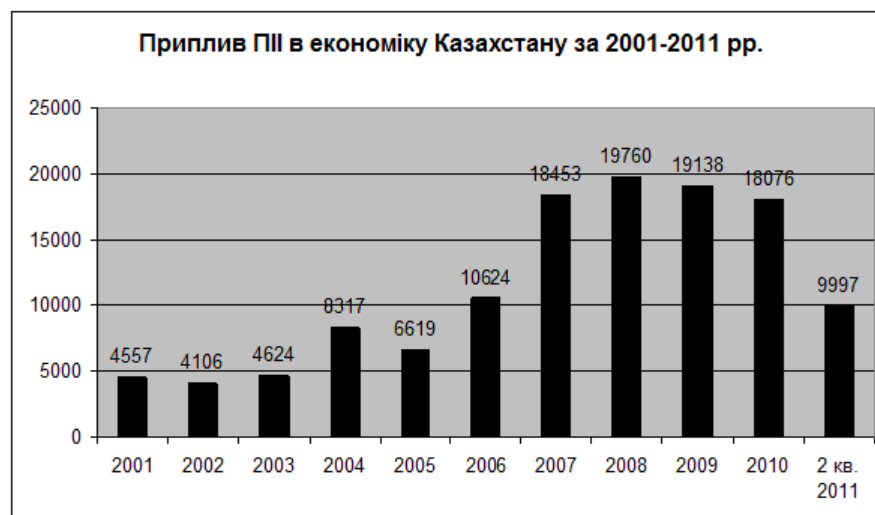

Рис.1. Приплив ПІІ в економіку Казахстану за роки незалежності [7]

Уряд Казахстану прагне до співпраці з транснаціональними корпораціями, які володіють сучасними технологіями управління та виробництва, а також готовий надати їм підтримку в реалізації спільних проектів на території Казахстану. Однак слід зазначити, що за статистикою Нацбанку, приблизно половина всіх прямих іноземних інвестицій в Казахстан в 2010 році припала на діяльність з проведення геологічної розвідки і досліджень. Ще 22% пішли безпосередньо в гірничодобувну промисловість. У той час як, наприклад, обробна промисловість зайняла в структурі ПІІ тільки 11%. За підсумками першого півріччя 2011 року приблизно така ж структура іноземних інвестицій зберігається.

Як видно з рис. 2, найбільшим інвестором в економіку Казахстану є Нідерланди (23% від загального обсягу отриманих ПІІ). Це відбувається через те, що в країні діє велика кількість голландських ТНК. Так, наприклад, англо-голландська компанія «Shell» є членом консорціуму компаній, що розробляють нафтове родовище Кашаган.[2; 3; 6].

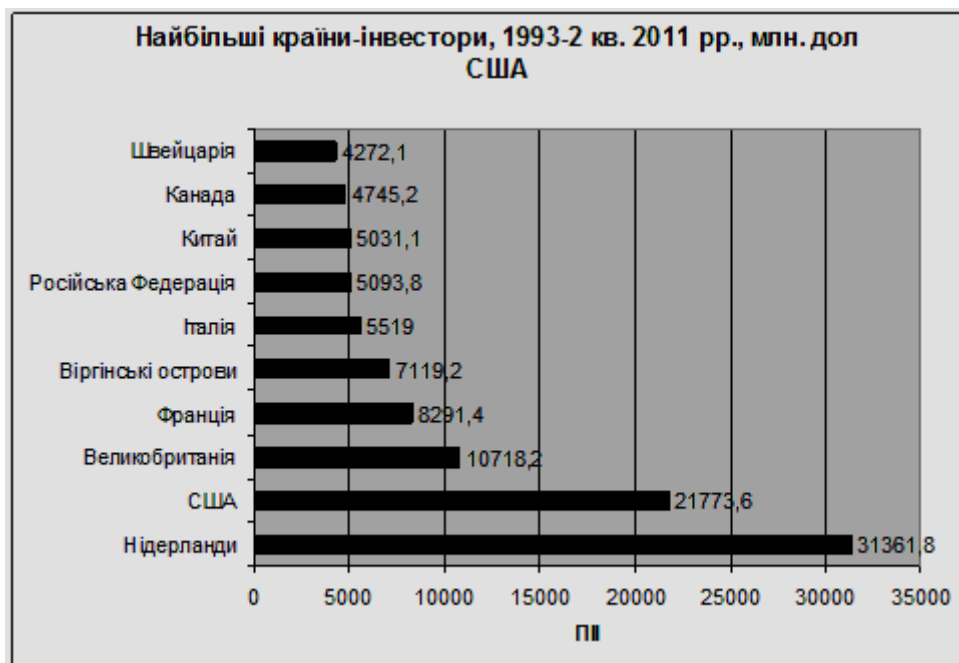

Рис. 2. Найбільші країни-інвестори, 1993-2 кв. 2011 рр., млн. дол. США [7]

США займають друге місце за обсягом ПІІ в Казахстан. На даний момент в Казахстані працює близько 500 компаній з участю американського капіталу. Основна частина компаній присутня в сировинному секторі («Chevron» і «Mobil Oil»), але є і приклади компаній, що працюють в машинобудуванні. Так, General Electric виробляє в Казахстані локомотиви і експортує їх до Таджикистану.

Припливу інвестицій з Великобританії сприяли підписані угоди про усунення подвійного оподаткування, про заохочення та взаємний захист інвестицій, за яким кожна сторона зобов'язалася забезпечувати інший дієву правову базу для її приватних інвестицій, гарантувати захист інвестицій у будь-яких формах. На даний момент у Казахстані працюють більше 100 компаній, які або є повністю британськими, або створені спільно з британськими партнерами [5]

Основною сферою діяльності британських компаній в Казахстані залишається нафтогазова галузь. Тут присутні «British Gas», «British Petroleum» і «Shell», а також безліч менш великих сервісних компаній і постачальників [3]

Незважаючи на те, що інвестиційна привабливість Казахстану зростає, своєчасно назріває необхідність формування привабливих умов для інвесторів, орієнтованих не тільки на сировинні сектори економіки, а й на ринки збуту і на високі технології.

В зв'язку з цим уряд країни намагається забезпечити максимально сприятливі умови для інвестування в несиловинні галузі економіки. Зокрема, інвесторів можуть бути надані такі інвестиційні преференції, як звільнення від обкладення митом ввезеного для реалізації інвестиційного проекту обладнання та комплектуючих до нього, а також державні натурні гранти, в якості яких можуть передаватися земельні ділянки, будівлі, споруди, машини і обладнання. Необхідно відзначити, що дані види інвестиційних преференцій надаються шляхом укладення контракту з Комітетом з інвестицій і тільки за пріоритетними видами діяльності.

Нове поле для розвитку співробітництва з іноземними інвесторами відкривають і створені в Казахстані спеціальні економічні зони (СЕЗ) [1]. Серед них СЕЗ «Морпорт Актау» (транспортно-логістичні послуги), «Астана – Нове місто» (будівництво та виробництво будівельних матеріалів), Парк інформаційних технологій у районі Алмати, «Оңтүстік» у Південно-Казахстанській області (розвиток текстильної промисловості), Національний індустріальний нафтохімічний технопарк в Атирауській області, а також СЕЗ «Бурабай» (розвиток туристичного кластера).

У цих зонах інвесторам надаються земельні ділянки, забезпечені всією інфраструктурою, необхідною для ефективної організації нових виробництв. На їх території діє режим вільної митної зони, а також передбачені значні податкові пільги. Крім того, в рамках реалізації програми ФІП передбачається застосування таких заходів зі стимулювання інвестицій.

В даний час в Казахстані створені всі необхідні умови для роботи компаній, що володіють сучасними технологіями управління та виробництва. Ліберальна ринкова економіка, а також законодавство, повністю забезпечує захист іноземних інвестицій.

Відносно низькі ставки оподаткування також мають позитивний вплив на динаміку залучення ПІІ. Так, ПДВ у Казахстані складає 12%, прибутковий податок – 10%, податок на прибуток – 15%, соціальний податок – 21% [5]

Казахстан продовжує роботу над спрощенням дозвільних процедур. Так з 2005 року розпочато реалізацію програми «електронний уряд» – єдиної системи всіх державних органів, яка передбачає надання послуг населенню за допомогою Інтернету, електронних терміналів або мобільного телефону.

Також в 2011 році був розроблений законопроект щодо оптимізації дозвільної системи, що передбачає скорочення переліку ліцензованих видів діяльності до 334. У порядку скорочення адміністративних бар'єрів було досягнуто наступне спрощення процедур:

- 1) відмінено нотаріальне посвідчення всіх документів;
- 2) скорочено перелік додаткових документів, що надаються для отримання ліцензії;

3) виключено або конкретизовано всі норми, за якими може виникати неоднозначне тлумачення, усунуто прогалини в законодавчих актах, що стосуються ліцензування;

4) виключено ліцензійний збір;

5) виключено обов'язкове отримання висновків органів санепідемстанції, протипожежної служби, охорони навколишнього середовища, промислової безпеки, енергонагляду;

6) виключено підпідвіди ліцензування, з перекладом деяких з них на повідомний порядок, а також переведено ряд підвидів ліцензування на повідомний характер;

В 2008 році була прийнята нова редакція Податкового кодексу, в якій було передбачено поетапне зниження ставки корпоративного прибуткового податку з 30% до 20% в 2009 році, до 17,5% в 2010 році і до 15% в 2011 році. Це стало значною підтримкою для підприємців, яка дозволила їм вивільнити значні оборотні кошти для додаткового інвестування в економіку [4]

Отже, у Казахстані досить серйозна увага приділяється найбільш важливим аспектам сприятливого бізнес-клімату для інвесторів: зниженню адміністративних бар'єрів і спрощенню процедур, поліпшенню митного і податкового адміністрування. Проте, незважаючи на суттєве покращення інвестиційного клімату, інвестиції поки що надходять переважно у сировинний сектор економіки. Держава намагається залучити інвестиції в інші сфери господарства, створивши спеціальні економічні зони і встановивши там пільгові режими оподаткування. Проте поки ці заходи не дали значних результатів.

Список використаних джерел:

1. Закон Республики Казахстан от 06.07.2007 N 274-III «О специальных экономических зонах в Республике Казахстан».
2. Голландские компании готовы сотрудничать с казахстанскими сельхозпроизводителями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dairynews.ru/dairyfarm/gollandskie-kompanii-gotovy-sotrudnichat-s-kazakhs.html>
3. Казахстанско-Британская Торгово-Промышленная Палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kbcc.org.uk/ru/business-info/kazakhstan-in-the-uk-trade-and-investment>
4. Посольство Республики Казахстан в Федеративной Республике Германия // Итоги социально-экономического развития Казахстана [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.botschaftkaz.de/ru/index.php?option=com_content&view=article&id=81:wirtschaft&catid=53:wirtschaft&Itemid=24
5. Правительство Республики Казахстан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.government.kz/site/news/authority/2010/02/136>
6. Сотрудничество Республики Казахстан с Королевством Нидерландов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portal.mfa.kz/portal/page/portal/mfa/ru/content/policy/cooperation/europe_america/15
7. Агентства Республики Казахстан зі статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stat.kz/>

Курдюмова Г.Ж., к.э.н. Муслимова Э.Е.

*Саратовский государственный социально-экономический университет,
Российская Федерация*

ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РИСКОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В современных условиях глобализации экономических процессов инвестирование играет важную роль в экономике любой страны. Процессы интеграции и усиления международной инвестиционной активности усугубляют проблемы стран, связанные с эффективным осуществлением инвестиционной деятельности как внутри страны, так и за рубежом. В масштабах государства инвестирование в значительной степени определяет экономический рост страны, занятость населения и составляет существенный элемент базы, на которой основывается экономическое развитие общества. В масштабах отдельного предприятия инвестиции служат для обновления материально-технической базы, наращивания объемов производства и освоения новых видов деятельности. Однако современная экономическая ситуация неблагоприятна для осуществления активной деятельности в сфере реальных инвестиций. Не касаясь причин, которые привели к ее возникновению, и продолжают действовать до сих пор и, очевидно, будут существовать еще достаточно продолжительное время, выделим основные аспекты сложившейся ситуации в России, с наибольшей силой сказывающиеся на инвестиционной активности в целом и затрудняющих оценку инвестиционных проектов – в частности. Это: общая нестабильность и непредсказуемость развития событий во всех сферах жизни страны; специфика рынка финансовых ресурсов, характеризующегося отрицательной реальной стоимостью денежного капитала; несовершенство действующего законодательства, не позволяющее в полной мере учитывать отрицательное воздействие высоких темпов инфляции и прочих негативных явлений. Каждое из трех перечисленных обстоятельств накладывает свое ограничение на использование стандартных методов оценки инвестиционных рисков, в том виде, в котором они используются на Западе и в других странах с развитым рыночным хозяйством. Поэтому особую актуальность приобретает задача привлечения предприятиями инвестиционных кредитов, а, в свою очередь, банки при кредитовании инвестиционных проектов сталкиваются с проблемами оценки инвестиционной привлекательности проекта, включающими в себя спектр вопросов, связанных с доходностью и рискованностью инвестиционного проекта.

Для того, чтобы успешно управлять многообразием банковских рисков при кредитовании инвестиционных проектов банкам необходимо иметь эффективный механизм анализа и оценки рисков, чтобы осознать для себя возможный уровень потерь. Среди методов оценки рисков банка при кредитовании инвестиционных проектов особую популярность получил метод экспертных оценок, благодаря своей доступности и прозрачности, однако эффективность данного метода находится в прямой зависимости от качества экспертных оценок, кроме того, в большинстве случаев данный метод используется упрощенно, без проведения соответствующих процедур и научно обоснованной системы сведения экспертных оценок в единый интегральный показатель.

Анализ подходов к оценке банковских рисков при кредитовании инвести-

ционных проектов позволил нам выявить следующую закономерность: только сочетание различных подходов и методов по оценке рисков при кредитовании инвестиционных проектов позволяет на практике успешно осуществлять эффективное управление ими.

Таким образом, для оценки банковских рисков при кредитовании инвестиционных проектов могут быть выделены три основных направления:

- оценка качества проекта, которая, прежде всего, включает в себя оценку эффективности анализируемого инвестиционного проекта;
- оценка качества финансового состояния заемщика- инвестора инвестиционного проекта, включающая в себя оценку инвестиционной кредитоспособности заемщика;
- оценка качества всех специфических рисков, свойственных данному инвестиционному проекту.

Важно отметить и то, что при оценке банковских рисков при кредитовании инвестиционных проектов с использованием любой методики экспертам необходимо учитывать субъективные и объективные факторы, затрудняющие процесс анализа. К таким факторам, по-нашему мнению относятся:

- изменение рынка сбыта производимой продукции, влекущее за собой отклонения от прогнозируемого значения ожидаемых доходов, так например, по данным мониторинга ЦБ РФ, в 4 квартале 2009 г. усилилось негативное воздействие на производственную деятельность предприятий именно снижения спроса на производимые ими товары и услуги;
- инфляция, влекущая за собой изменение покупательной способности денег;
- «цена шанса» – это величина дохода, которым предприятие, реализующее инвестиционный проект жертвует в пользу варианта, являющегося наиболее доходным;
- уровень издержек конверсии – это затраты производителей, связанные с изменениями ассортимента выпускаемой продукции и целевой группы потребителей.

Сюда могут входить также расходы на переподготовку сотрудников, новое дополнительное оборудование, испытания и освоение этого оборудования, издержки по дизайну продукта и, в конце концов, психические издержки в связи с разрывом сложившихся деловых отношений с прежними поставщиками и потребителями;

- изменения в налоговом законодательстве, влекущие увеличения налогового бремени у заемщика или напротив, введение налоговых льгот;
- появление альтернативных вариантов технологии производства, например появление инновационных технологий и т.д.

Анализ технологий управления рисками банков при кредитовании инвестиционных проектов позволяет говорить о чрезвычайной значимости комплексного подхода к оценке всех выявленных рисков и разработке универсальных инструментов оценки рисков банка при кредитовании инвестиционных проектов.

Мирясова Д.Р., Меляков Р.А.

Отделение ПФР по Республике Татарстан, Российская Федерация

ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПОРТФЕЛЕЙ НА ПРИМЕРЕ НПФ

В России на 01.11.2011 функционируют 149 **НПФ**, из них 116 имеют право вести деятельность по обязательному пенсионному страхованию. Совокупный размер активов под их управлением в этом году превысил 1 триллион рублей (на 01.11.2011 составляет 1,11 триллиона рублей). Положительную доходность за 9 месяцев 2011 года удалось заработать 24 компаниям по 27 инвестиционным портфелям. При этом результат, превышающий официальный уровень инфляции за 9 месяцев в 4,7%, был зафиксирован всего по 6 портфелям, включая оба портфеля Государственной управляющей компании (ВЭБ) – 5,57% годовых по портфелю госбумаг и 5,36% годовых – по расширенному портфелю ценных бумаг [4].

Текущая ситуация на рынке пенсионного инвестирования сложена таким образом, что зарубежные пенсионные фонды получают больше доходов от роста российской экономики, чем российские пенсионные фонды. Сдерживающим фактором в этом случае являются законодательные ограничения, применяемые к нашим НПФ. Однако в долгосрочной перспективе правильно сконструированный портфель пенсионных накоплений позволяет перегнать инфляцию [1, 2].

Принцип безубыточности по итогам года и ограниченный инвестиционный портфель заставляют НПФ выстраивать свою стратегию только в краткосрочной перспективе. Фонды не могут стать стабилизаторами финансового рынка, покупая дешевеющие активы в период турбулентности. Поэтому их потенциал в деле модернизации страны остается нереализованным [3].

Проанализируем портфель инвестиций крупнейших пенсионных фондов в других странах мира, доходы которого в значительной мере превышают расходы. Среднестатистически такой портфель составляют: акции – 55%, облигации и инструменты денежного рынка – 30%, недвижимость, земля, лесные угодья – 8%, альтернативные инвестиции – 5%. Для сравнения, приведем пример классического российского инвестиционного портфеля, приносящего доход: государственные ценные бумаги РФ – 35%, денежные средства на банковских счетах – 10%, депозиты в рублях – 4%, облигации российских эмитентов – 35%, акции – 11% [4].

Данная структура показывает, что зарубежные фонды закладываются на получение наибольшей прибыли с акций на рынке инвестиции, а риски компенсируют вложением в крупный бизнес с высокой надежностью. В России же НПФ закладываются на получение небольшого, но стабильного дохода с государственных ценных бумаг и банковских вложений, что за вычетом всех расходов и обеспечений на деятельность фондов приносит незначительный доход, по некоторым НПФ ниже, чем показатель текущей инфляции (ссылка на статистику и уровень инфляции) [5].

Рассмотрим процентную структуру инвестиционных портфелей наиболее крупных НПФ, показавших высокую доходность, согласно данным НПФ, взятых с их официальных сайтов (рис. 1, табл. 1) [6–9].

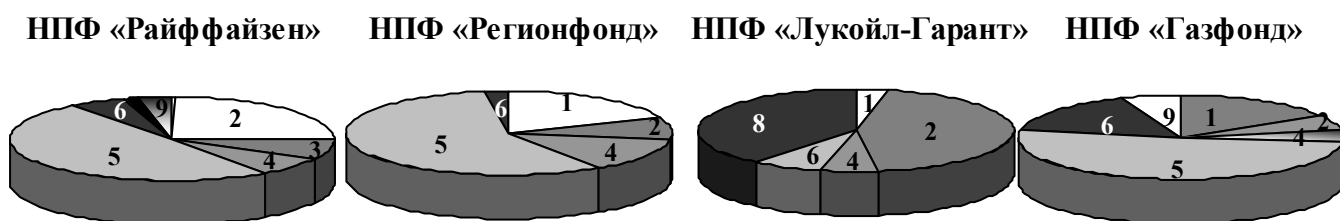

Рис. 1. Структура инвестиционного портфеля средств пенсионных накоплений

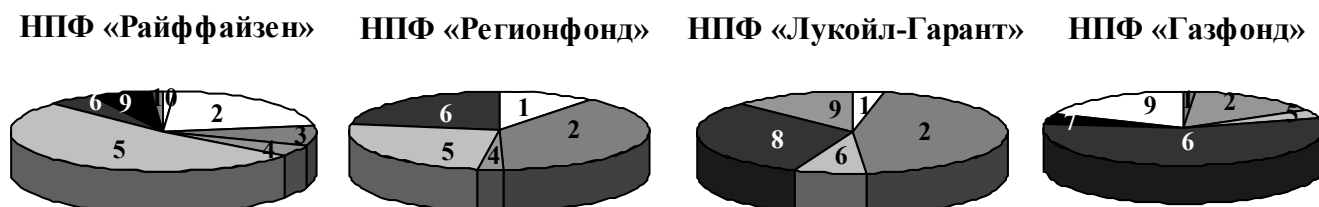

Рис. 2. Структура инвестиционного портфеля пенсионных резервов

Таблица 1. Структура инвестиционного портфеля средств пенсионных накоплений НПФ

№	Наименование	НПФ «Райффайзен»	НПФ «Регион- фонд»	НПФ «Лукойл- Гарант»	НПФ «Газфонд»
1	Денежные средства на счетах в кредитных организациях	0,3%	18,8%	3,3%	13,4%
2	Денежные средства в банковских депозитах	25,0%	8,4%	44,6%	4,9%
3	Государственные ценные бумаги РФ	7,4%			
4	Государственные ценные бумаги субъектов РФ	7,7%	13,8%	5,7%	3,9%
5	Облигации российских эмитентов	49,2%	56,5%		42,7%
6	Акции российских эмитентов	5,8%	2,5%	7,2%	13,4%
7	Ипотечные ценные бумаги	0,2%			
8	Ценные бумаги международных финансовых организаций	1,3%		39,2%	
9	Прочие активы	3,2%			5,1%

Исходя из данных табл. 1 и 2, можем сделать вывод, что высокую доходность НПФ обеспечивает инвестирование денежных средств в облигации российских эмитентов и банковские депозиты. Однако НПФ «Лукойл-Гарант», который является одним из крупнейших НПФ, значительную долю средств вкладывает в облигации международных корпораций.

Таким образом, основа доходов берется из вложения в российских эмитентов (корпорации) в основном крупного бизнеса с надежностью А – А+. Однако достаточно перспективным направлением является вложение в международные корпорации с высоким рейтингом надежности.

Таблица 2. Структура инвестиционного портфеля пенсионных резервов НПФ

№	Наименование	НПФ Райффайзен	НПФ «Регион- фонд»	НПФ «ЛУКОЙЛ- ГАРАНТ»	НПФ «Газфонд»
1	Денежные средства на счетах в кредитных организациях	1,1%	10,3%	3,2%	1,3%
2	Денежные средства в банковских депозитах	21,8%	39,1%	45,2%	14,9%
3	Государственные ценные бумаги РФ	7,6%			
4	Государственные ценные бумаги субъектов РФ	5,0%	2,9%	0,2%	
5	Облигации российских эмитентов	51,7%	25,7%		3,7%
6	Акции российских эмитентов	5,1%	22,0%	7,6%	56,0%
7	Ипотечные ценные бумаги	0,4%			5,1%
8	Ценные бумаги международных финансовых организаций	5,9%		30,8%	
9	Паи фондов			12,8%	18,1%
10	Прочие активы	1,5%			0,4%

Анализ деятельности НПФ показывает, что в условиях дефицита бюджетных средств и возможности финансового кризиса, НПФ могут выступать как стабилизационные инструменты экономики, так и структуры по повышению государственного капитала. При этом следует рассмотреть безопасные механизмы вложения средств НПФ в средний бизнес, с обеспечением сохранности средств. Это будет способствовать как развитию среднего бизнеса в России, так и получению высокой доходности НПФ.

Список использованных источников:

1. Федеральный закон от 24.07.2002 г. № 111-ФЗ «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части трудовой пенсии» // Российская газета. – 2011. – № 280. – С.12.
2. Федеральный закон от 7 мая 1998 г. N 75-ФЗ «О негосударственных пенсионных фондах» // Российская газета. – 2011. – № 275. – С. 27.
3. Александров Д. Что в портфеле / Д. Александров // Российская газета. – 2011. – № 5640. – С. 5.
4. Биянова Н. Более половины из 60 пенсионных портфелей показали отрицательную доходность за 3 квартала [Электронный ресурс] / Н. Биянова. – Режим доступа: <http://www.vedomosti.ru>
5. Навигатор пенсионного рынка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pensiamarket.ru>
6. Официальный сайт НПФ «Газфонд» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gazfond.ru>
7. Официальный сайт НПФ «Лукойл-Гарант» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lukoil-garant.ru>
8. Официальный сайт НПФ «Райффайзен» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.npfraiffeisen.ru>
9. Официальный сайт НПФ «Регионфонд» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.regionfund.ru/>

Найда А.О.

*Інститут міжнародних відносин Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, Україна*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток національної економіки на сучасному етапі не може відбуватися без залучення іноземних інвестицій. Проблема інвестування досить гостро стоїть у більшості країн світу, й Україна в даному контексті не є виключенням. Попри можливість акумуляції внутрішніх інвестицій, обсяги останніх є недостатніми порівняно з іншими розвинутими країнами.

Щодо ролі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), важливим є те, що вони не лише дозволяють певною мірою компенсувати дефіцит національних коштів, а й є провідником сучасних технологій виробництва та управління, відкривають шлях на світові ринки товарів, капіталів та технологій. Крім того, надходження ефективних ПІІ для потреб розвитку української економіки є важливим якісним індикатором міжнародної привабливості нашої держави, ознакою якості інвестиційного клімату та ключовим показником конкурентоспроможності держави на міжнародному ринку капіталу.

Потенційно Україна є інвестиційно привабливою країною, оскільки має значну кількість невикористовуваних фізичних і людських ресурсів, великі резерви невикладених заощаджень, місткий внутрішній споживчий ринок, а також безперешкодний вихід до ще більших ринків Російської Федерації та республік колишнього СРСР.

Аналізуючи реальний стан надходжень інвестицій в українську економіку, можемо стверджувати, що Україна відіграє роль претендента на лідерство за обсягом залучених інвестицій у регіоні Центральної та Східної Європи. Із 2006 до 2010 року Україна посідала 10 місце як за кількістю інвестиційних проектів (178), так і за кількістю створених робочих місць (7 487). У 2010 році Україна не покращила своє становище з огляду на залучені ПІІ: країні вдалося залучити ПІІ у 31 проект і створити 1 150 робочих місць. Фактично, загальна вартість надходжень ПІІ в 2010 році скоротилася на 9% до 4,15 млрд. дол. США [4].

Проте, згідно з інформацією Національного банку України (НБУ) та Держкомстату України, темпи приросту прямих іноземних інвестицій до України станом на кінець 2011 року складають 44,5% [2].

Наразі Україна – третя країна за здійсненням ПІІ у фінансовий сектор. За останні п'ять років український фінансовий сектор залучив найбільшу кількість інвестиційних проектів (13% від загального обсягу ПІІ в Україну). Фактично Україна посідає третє місце як країна для ПІІ у фінансові послуги у Центральній та Східній Європі, після Російської Федерації та Польщі (які отримали 18% і 14% проектів відповідно). Щодо розвитку промислової привабливості, то логістика (10% від загальної кількості інвестиційних проектів в Україні) і виробництво продуктів харчування (9%) займають відповідно друге та третє місце за обсягами ПІІ [4].

За останні п'ять років ключовими інвесторами за кількістю проектів в Україні були такі країни, як США (12%), Німеччина (12%), Російська Федерація (10%) і

Франція (8%). Найбільшими інвесторами в Україну за обсягом інвестицій в 2010 році були країни ЄС (54%) та Російська Федерація (15,6%). У 2011 році вартість російських інвестицій в абсолютному виразі у порівнянні з 2010 роком скоротилася [2]. Відносини України з Росією є дуже важливими для стабільності інвестиційного клімату та макроекономічного середовища країни. Зокрема, Російська Федерація є основним торговим партнером України і постачає країні більшу частку природного газу [7].

У 2012 році в Україні прогнозується приріст прямих іноземних інвестицій на 40% (до 5,81 млрд. дол. США). Це прогнозоване збільшення прямих іноземних інвестицій пов'язують насамперед з реформами, що наразі реалізуються, та з покращенням інвестиційного клімату [5]. Можливості для ПІІ з'являться завдяки використанню потенціалу України у галузі виробництва, надання послуг та зростаючого потенціалу у сфері аутсорсингу бізнес-процесів.

Щодо можливих шляхів поліпшення інвестиційного клімату в Україні та активнішого залучення прямих іноземних інвестицій в пріоритетні сектори національної економіки, доцільною видається реалізація наступних заходів:

- розбудова національної фінансової системи в напрямку створення механізмів довгострокового інвестиційного кредитування, конкурсного розподілу державних інвестиційних ресурсів, ефективної концентрації заощаджень населення для фінансування цілей економічного розвитку;
- прискорення реформування амортизаційної системи шляхом її лібералізації та посилення інвестиційної спрямованості;
- впровадження механізмів участі індивідуальних інвесторів в операціях на фінансовому ринку;
- створення надійної правової основи для стимулювання і залучення приватних інвестицій в інститути розвитку;
- розробка плану дій щодо формування сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку, розробка регіональних планів підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їхнього ресурсного потенціалу;
- розвиток державно-приватного партнерства в підтримці інвестиційної та інноваційної діяльності;
- забезпечення постійної взаємодії органів виконавчої влади і підприємств, покращення інформаційного супроводження реалізації інвестиційних проектів;
- розвиток програм довгострокового кредитування індивідуальних інвестицій у тому числі в підвищення енергетичної економічності житла, освіти, житлове будівництво тощо [6].

Враховуючи те, що економіка України перебуває на етапі переходу від відновлювального зростання до нового циклу розвитку, надзвичайної актуальності набуває проблема закладення достатнього інвестиційного фундаменту для майбутнього сталого розвитку національної економіки. Стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України повинне стати ключовим елементом державної політики та включати удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності; прозорість процесу приватизації; стимулювання залучення інвестицій в інтелектуальний капітал; розвиток корпоративного управління; формування позитивного іміджу країни для закордонних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Гайдуцький А.П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А.П. Гайдуцький // Фінанси України. – 2004. – №12. – С. 50–57.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
4. Звіт про прямі іноземні інвестиції в Україну 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ukraine-FDI...FILE/Ukraine-FDI-Report-2011-Ukr.pdf>
5. Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitl...FILE/IC_UA.pdf
6. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ugin.com.ua/analit_mat/drn/052.htm
7. Реформи в Україні: оцінка поточного і потенційного прогресу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dragon-capital.com>

Павлішен Ю.О., Білій А.І.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Інвестиції є одним з основних джерел фінансування соціально-економічного розвитку кожної області. У сучасних умовах інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення виходу області з економічної кризи, структурних зрушень у національній економіці, забезпечення науково-технічного прогресу, розвитку інфраструктури, збільшення доходів населення та підвищення його життєвого рівня. Іноземні інвестиції є важливим фактором для нормалізації стану економіки області та успішної її трансформації з адміністративно-командної у ринкову.

Інвестиції, в тому числі іноземні, поділяють на:

- Прямі, тобто залучення капіталу у виробництво, торгівлю, сферу послуг. Також, прямими інвестиціями вважаються вкладення в акції підприємств, якщо інвестор володіє не менше визначеного відсотка акцій певного підприємства.

- Портфельні, тобто інвестиції в акції, облігації й інші цінні папери. Ці інвестиції в підприємства не дають права контролю над ними, але у той самий час є значним джерелом засобів для фінансування акцій, що випускаються підприємствами, корпораціями та приватними банками.

Інвестиції вважаються прямими, якщо іноземному інвестору належать 10 або більше відсотків акцій підприємства, але з достатнім правом участі в управлінні, або менше 10%, але з можливим ефективним впливом на нього. В обох випадках інвестор бажає отримати прибуток за рахунок володіння часткою прибуткової компанії. Але, при здійсненні портфельних інвестицій інвестор зацікавлений в отриманні доходу за рахунок майбутніх дивідендів або різниці курсу купівлі-продажу акцій.

Основними проблемами, що стримують надходження іноземних інвестицій в область є нерозвинута та нестабільна законодавча база, високий рівень бюрократії

та витікаючої з неї корупції, складність механізмів оподаткування, невідшкодування ПДВ підприємствам тощо. Важливим фактором є діючий національний режим валютного регулювання та оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю коштів чи майна іноземного походження, що діє згідно з Законом України “Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження”. Згідно з цим Законом, підприємства з іноземним капіталом діють на тих самих підставах, що і підприємства без іноземного капіталу, а отже і не можуть користуватися ніякими особливими пільгами чи перевагами.

За 2011 рік іноземними інвесторами в економіку Дніпропетровської області було вкладено прямих інвестицій на суму 8056.8 млн. доларів США (станом на 01.10.2011 року). Динаміка прямого іноземного інвестування в Дніпропетровську область показана на рис. 1.

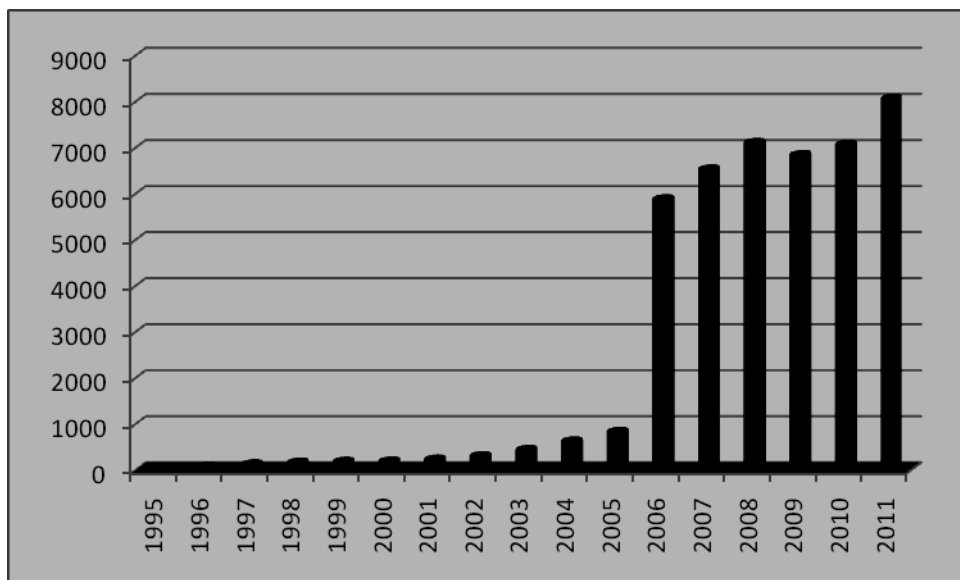

Рис. 1. Динаміка прямого іноземного інвестування в Дніпропетровську область

Щодо розподілу прямих іноземних інвестицій за країнами їх надходження, то вони представлені у табл. 1.

З наведених даних видно, що найбільшими інвесторами в економіку України є Німеччина, Кіпр, Велика Британія та Британські Віргінські острови. Аналізуючи це, потрібно пам'ятати, що частина цих інвестицій є частково іноземними, оскільки вони надійшли з офшорних зон.

Актуальним питанням є дослідження механізмів стимулювання залучення іноземних інвестицій у національну економіку. До основних таких механізмів належать:

- Надання податкових пільг. Іноземні компанії, що мають намір інвестувати свої кошти, як правило, дуже уважно ставляться до системи інвестиційних пільг у країні-реципієнті. У розвинутих країнах основна частина пільг, якими можуть скористатися іноземні інвестори поширюється на всі компанії, що інвестують свої кошти, національні та іноземні. У країнах, що розвиваються, та у країнах із перехідними економіками у більшості випадків існують спеціальні пільги для іноземних інвесторів. Пільги надаються з метою стимулювання регіонального

розвитку, залучення фірм до участі у загальнонаціональних програмах та проектах, розвитку науково-дослідних робіт, подолання безробіття, підвищення фінансового забезпечення держави.

Таблиця 1. Прямі іноземні інвестиції в область

Прямі іноземні інвестиції в область на 01.10.2011р.	
Обсяги прямих інвестицій (млн.дол. США)	У % до підсумку
Усього 8056,8	100,0
у тому числі	
Німеччина 4648,7	57,7
Кіпр 2351,1	29,2
Віргінські Острови (Брит.) 231,1	2,9
Нідерланди 136,3	1,7
Велика Британія 134,2	1,7
Австрія 115,5	1,4
Угорщина 84,9	1,1
Російська Федерація 66,2	0,8
Багамські Острови 44,8	0,6
США 39,9	0,5
Естонія 23,0	0,3
Бельгія 21,8	0,3
Туреччина 17,7	0,2
Сент-Кітс і Невіс 17,7	0,2
Ізраїль 15,0	0,2
Беліз 14,7	0,2
Панама 12,2	0,2
Швейцарія 11,7	0,1
Інші країни 70,3	0,7

Аналізуючи інвестиційний ринок України можна сказати, що рівень потенційних прибутків на даний час є недостатньо високим для того, щоб покрити усі існуючі ризики та цим самим зацікавити іноземних інвесторів вкладати кошти в українські підприємства.

- Амортизаційна політика держави. Розміри щорічних амортизаційних відрахувань безпосередньо впливають на величину витрат виробництва та суму балансового прибутку, а отже, й на фінансовий стан підприємства. Згідно зі змінами, прийнятими до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, ставки амортизаційних відрахувань з 1-го січня 2004 року значно збільшуються.

- Створення достатнього інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення має інформувати потенційних інвесторів про різні проекти та умови їх здійснення за кордоном, систему оподаткування, адміністративно-правові процедури господарської діяльності тощо.

Значний вплив на процеси іноземного інвестування має політика держави щодо розвитку та підтримки інфраструктурних галузей. Підприємства інфраструктури можуть забезпечити підприємства інших галузей необхідними послугами та, як наслідок, знизити рівень їх витрат.

Результатом активної участі в розвитку міжнародного руху капіталів для України може бути здобуття позитивного іміджу на міжнародній арені, що дасть можливість їй ефективніше залучатися до встановлення світогосподарських зв'язків і функціонувати на рівні провідних розвинених європейських і світових держав.

Петрук М.И.

Таврический Национальный Университет им. В.И.Вернадского

Роль инвестиций в развитии «зеленого» бизнеса

Экологические катастрофы и загрязнение окружающей среды побуждают развитые страны мира проводить политику, направленную на защиту природы и улучшения условий жизнедеятельности населения. Принципы такой политики постепенно интегрируются в бизнес-стратегии; это привело к появлению нового вида предпринимательской деятельности – «зеленого» бизнеса. Это коммерческая деятельность, целью которой является получение прибыли от продажи экологических товаров и услуг, производство которых предполагает использование методов и технологий, минимизирующих или исключаящих отрицательное воздействие на окружающую среду[1]. Как и любой другой вид экономической деятельности «зеленый» бизнес требует обеспечения эффективного инвестирования.

Так называемые «зеленые» инвестиции – это традиционные инвестиционные инструменты (акции, биржевые фонды и паевые инвестиционные фонды), в которых основной бизнес так или иначе участвует в операциях, направленных на улучшение окружающей среды. Это может варьироваться от компаний, которые разрабатывают технологии использования альтернативных источников энергии, к компаниям, участвующим в экологических мероприятиях и природоохранной деятельности [2].

Опираясь на государственную политику и растущую общественную поддержку, спрос на экологически чистые и устойчивые технологии существенно вырос в Соединенных Штатах, Европе, Азии и других частях мира за последнее десятилетие.

Расширяющийся рынок экологически чистых технологий привлекает интерес со стороны инвесторов, которые видят потенциал в перспективном новом секторе. Глобальный венчурный капитал в так называемый сектор «зеленых» технологий вырос с 500 млн долларов в 2001 году до 9 млрд в 2011 году [3]. Согласно исследованиям компании CleantechGroupLLC, можно ожидать 11.3 млрд. долларов венчурных инвестиций в 2012 году [3].

Инвестиции в развитие «зеленого» бизнеса характеризуются пониженными бизнес-рисками и высокой окупаемостью. Инвестиционные банки и частные инвесторы, которые придерживаются стратегии ограниченного риска и высокой потенциальной доходности, уделяют большое внимание предприятиям с экологически чистыми технологиями. При этом они получают высокую прибыль и удовлетворение растущей потребности промышленности в системах защиты окружающей среды [4].

Инвестирование в «зеленую» экономику может быть достигнуто через биржевые фонды (Exchange-Traded Funds, ETF). Другой альтернативой могут быть паевые инвестиционные фонды.

На недавно прошедшей сессии форума UNEP 2011, собравшей министров по окружающей среде из 100 стран, был представлен доклад «К зеленой экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности». В исследовании было предложено направить инвестиции в сумме 1% от ВВП по 10 ключевым секторам «зеленой» экономики [5]:

- 1) 108 млрд. долларов для внедрения «зеленого» сельского хозяйства;
- 2) 134 млрд долларов на «зеленое» строительство и улучшение энергоэффективности;
- 3) более 360 млрд долларов на снабжение «зеленой» энергией;
- 4) около 110 млрд долларов на «зеленое» рыболовство;
- 5) 15 млрд. долларов на «зеленое» лесное хозяйство;
- 6) более 75 млрд долларов на «озеленение» отраслей промышленности;
- 7) около 135 млрд долларов на «зеленый» туризм;
- 8) 190 млрд долларов на «зеленый» транспорт;
- 9) 110 млрд долларов на утилизацию отходов;
- 10) 110 млрд долларов на управление водными ресурсами, включая очистку.

Реализация данного направления возможна, при условии проведения государствами экологической политики и привлечения потенциальных инвесторов.

В Украине приоритетным и перспективным является сектор «зеленой» энергетики и энергоэффективности. При достаточном инвестировании этой отрасли можно получать хорошую прибыль, делая ее чище, безопаснее, дешевле и эффективнее. В первой половине 2011 года венчурные фонды проинвестировали в предприятия, занятые в секторе чистых технологий 3,6 млрд долларов. Потенциалом обладают многие украинские «зеленые» компании, представленные в сфере «зеленого» туризма, «зеленых» технологий и инноваций, водоснабжения и очистки сточных вод, утилизации отходов и так далее. Украинское государство стимулирует развитие «зеленого» бизнеса и привлечение «зеленых» инвестиций, вводя экологические налоги в рамках Налогового кодекса, принимая новые и внося изменения в действующие законы, проводя конкурсы деловых и социальных «зеленых» проектов.

Растущая инвестиционная привлекательность «зеленых» технологий открывает новые перспективы для бизнеса, прибыльность этой отрасли растет с каждым годом. Многие инвесторы понимают, что «озеленение» промышленности является новой прибыльной тенденцией и пользуются преимуществами инвестирования в эти компании. Инвестиционные банки также понимают важность экологически чистой бизнес-практики и склонны отдавать предпочтение компаниям с «зеленой» составляющей.

«Зеленый» бизнес – это долгосрочные инвестиции в новые и перспективные сектора. Экологичные продукты, технологии и предприятия создают благоприятные условия для инвестирования. Также этому способствуют законодательные и нормативные акты, принимаемые государствами в пользу защиты окружающей среды.

Список использованных источников:

1. Степаненко Б.В. Особливості та проблеми методології визначення поняття «зелений бізнес» / Б.В. Степаненко // Економіка та прогнозування. – 2010. – №4. – С. 22-38.
2. Investopedia: What are green investments? [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.investopedia.com/ask/answers/07/green-investments.asp#axzz11lmMA8Sm>
3. Cleantech Group LLC: Why I believe 2012 will be a record year for cleantech innovation financing [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://blog.cleantech.com/cleantech-investments/why-i-believe-2012-will-be-a-record-year-for-cleantech-innovation-financing/>
4. Cleandex: «Зеленые инвестиции» – насколько выгодна новая отрасль вложений? [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://cleandex.ru/articles/2009/12/24/cleantech-investment-perspective>
5. UNEP: Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.unep.org/GreenEconomy/Portals/93/documents/Full_GER_screen.pdf

Д.е.н. Плєскач В.Л., Зінчук Т.Ю.

ДННУ «Академія фінансового управління», Україна

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Міжнародне інвестування, як правило, спрямовано на здійснення прямих інвестицій, його розглядають як міжнародну підприємницьку інвестиційну діяльність та міжнародне портфельне інвестування у контексті розвитку фінансових операцій з цінними паперами. Головними складовими стратегії прямого іноземного інвестування можна назвати: зниження капітальних витрат або зниження ризиків для функціонування нових потужностей; придбання джерел сировини або нової виробничої бази; розширення діючих виробничих потужностей; придбання дешевих чинників виробництва; можливість уникнення циклічної чи сезонної нестабільності виробництва; придбання нових каналів збуту і проникнення на нові ринки; адаптація до процесу життєвого циклу продукції; це можуть бути персональні, чи престижні, чи екологічні мотиви тощо [1]. У рейтингу рівня індексу глобалізації Україна в 2010 р. розташувалася на 43-у місці, що свідчить про її помірковану інтегрованість у глобальні економічні процеси і, водночас, про слабкість у розвитку глобальних технологій (кількість користувачів Інтернет, Інтернет-вузлів, серверів тощо) та невикористання належним чином ІКТ, проте спостерігається досить високий рівень включення України в міжнародну торгівлю і транскордонні перекази.

У даний час економіка України є досить залежною від зовнішньої торгівлі та іноземних інвестицій. Окремі показники інтеграції країни у глобальну економіку свідчать про те, що існує дисбаланс між розвитком зовнішньої торгівлі і внутрішнім ринком України, результатом чого є надмірна зовнішньоторгівельна залежність економіки, яка при збереженні існуючих структурних пропорцій, робить проблематичним забезпечення високих темпів розвитку економіки на довгострокову перспективу [2].

Аналіз інвестицій в економіку України свідчить про низьку зацікавленість щодо активної участі іноземних фірм у виробництві поширених видів споживчих товарів та якісної високотехнологічної продукції. Іноземних інвесторів в Україні

цікавлять сировина, метал, прокат, продукція хімічної промисловості тощо. Згідно з українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності з України експортуються такі основні групи товарів: недорогоцінні метали та вироби з них (35,7%), мінеральні продукти (11,1%), продукти рослинного походження (9,6%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (6,9%), транспортні засоби та шляхове обладнання (5,6%). Вони становили найбільшу частку у загальному обсязі протягом 2008–2010 рр. До основних груп товарів імпорту з України протягом 2008–2010 рр. належали: мінеральні продукти (33%); механічне обладнання, машини та механізми, електрообладнання та їх частини, пристрої для записування або відтворення зображення і звуку (14,3%); продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (10,2%); недорогоцінні метали та вироби з них (6,7%). Найбільше прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України у 2010 р. було вкладено у такі види економічної діяльності (рис. 1): фінансову діяльність (15059,5 млн дол. США), промисловість (14042,6 млн дол. США), торгівлю; ремонт автомобілів, побутових виробів (4764,5 млн дол. США); операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям (4754,1 млн дол. США), будівництво (2339,2 млн дол. США).

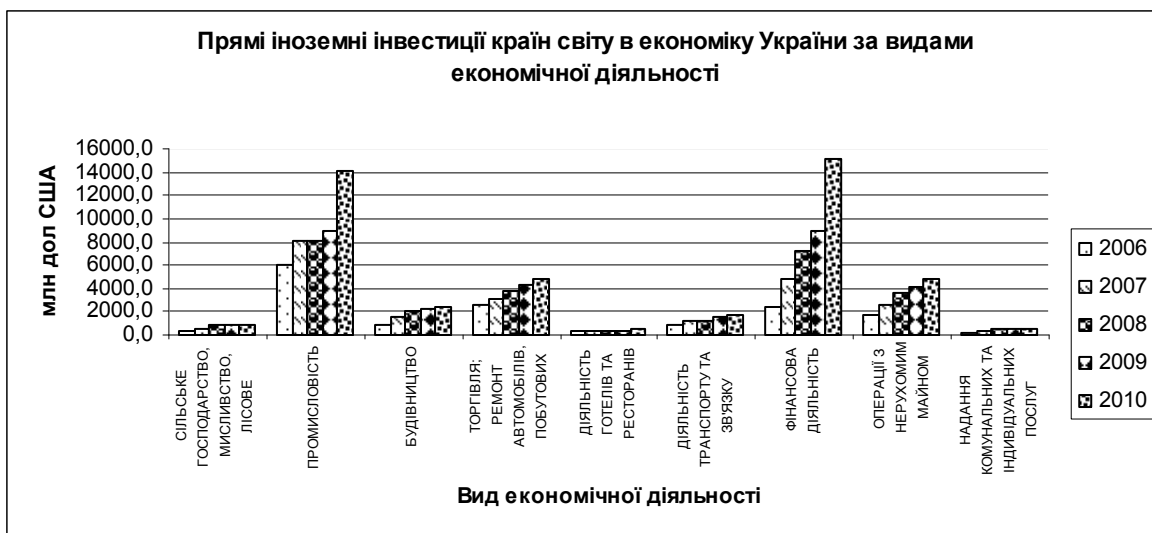

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції країн світу в економіку України за видами економічної діяльності упродовж 2006–2010 рр.

Складено за даними: Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Основними рисами моделі міжнародної спеціалізації національної економіки є: концентрація високої частки постачань на міжнародні ринки тих товарів і послуг, які є низьковартісними, низькотехнологічними і малодинамічними, та надзвичайно малої частки товарів і послуг на міжнародні ринки, які визначаються через високотехнологічні уклади: телекомунікаційне обладнання, роботи, ліки тощо. Як бачимо, іноземні інвестиції істотно не впливають на стан і розвиток національної економіки через відносно невеликі обсяги порівняно з іншими зарубіжними країнами (в рейтингу країн Центральної та Східної Європи домінують Росія, Польща, Румунія, Угорщина і Чеська Республіка) та незацікавленість іноземних інвесторів вкладати кошти в українські підприємства (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка показників капіталу нерезидентів в Україні на кінець звітної періоду упродовж 2006–2010 рр.

Складено за даними: Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Протягом 2006–2010 рр. Україна займала 10 місце у Центральній та Східній Європі за кількістю проектів ПІІ (178) та кількістю створених робочих місць (7487). Україна посідає третє місце як країна для ПІІ у фінансові послуги у Центральній та Східній Європі, після Росії та Польщі (які отримали 18% і 14% проектів відповідно). За цей період український фінансовий сектор залучив найбільшу кількість інвестиційних проектів (13% від загального обсягу ПІІ в Україні). Логістика (10% від загальної кількості інвестиційних проектів в Україні) і виробництво продуктів харчування (9%) обіймають відповідно друге та третє місце за обсягами ПІІ. Однак країна ще не розкрила свого справжнього потенціалу: у промисловому секторі кількість інвестицій зросла на 11,5% в 2010 році порівняно з 4,2%-м ростом ВВП. Український промисловий сектор виріс на 11,5 % у 2010 р., проте Україна залучила лише 3% від усіх промислових ПІІ в Центральну та Східну Європу. У 2010 р. Україна не покращила своє становище з огляду на ПІІ: країна залучила 31 проект ПІІ і створила 1150 робочих місць. Фактично, загальна вартість надходжень ПІІ в 2010 році скоротилася на 9% (4,15 млрд дол. США). За кількістю проектів ключовими інвесторами в Україні були США (12%), Німеччина (12%), Росія (10%) і Франція (8%) [3]. Найбільшими інвесторами в Україну за обсягом інвестицій в 2010 році були країни ЄС (54%) та Росія (15,6%), проте у 2010 р. вартість інвестицій із ЄС і Росії в абсолютному виразі порівняно з 2009 роком скоротилася. Щодо географічної структури прямого іноземного інвестування характерним є збереження провідної ролі Кіпру, Німеччини, Нідерландів, Росії, Австрії тощо. Щодо Програми економічних реформ в Україні, то інвестори очікують на поліпшення інфраструктури, підвищення стабільності та прозорості економічної діяльності, вливання інвестицій в інноваційні проекти.

Для іноземних інвесторів першочергове значення мають: інфраструктура – для інвесторів, що бажають інвестувати за кордон, найбільш важливим критерієм (63%) є транспортна та логістична інфраструктури. Для збільшення своєї частки в

інвестиційних проектах у Центральній та Східній Європі Україна повинна розвинути інфраструктуру і кластери міжнародного рівня; стабільність і прозорість економіки країни в цілому – 62% інвесторів наполягають на тому, що стабільність і прозорість є ключовими факторами для залучення їх інвестиційних проектів. Україні необхідно поліпшити свою фіскальну стабільність, особливо в таких галузях, як інвестиції та захист майнових прав, розвиток фінансових ринків і дерегулювання бізнесу. Інвестори очікують більшої прозорості в Україні, зокрема зменшення корупції, бюрократії, строків митного оформлення і тиску з боку податкових та інших контролюючих органів; амбітність – талант та інновації. З огляду на перспективу, Україна повинна почати інвестувати в талант та інновації, щоб конкурувати з європейськими лідерами в галузі ПП. Інвестори очікують, що зростання європейської економіки відбудеться завдяки інноваційним галузям, таким як ІКТ (24%) і екологічно чисті технології (23%). При ухваленні інвестиційних рішень враховуються передусім не регіональне інвестиційне середовище та його ризики, а загальнодержавне макроекономічне середовище. Світовий досвід показує, що основні потоки коштів стратегічних інвесторів спрямовуються не стільки у місця, де створені пільгові умови, скільки у країни, економіка яких стабільно і послідовно розвивається на власній внутрішній основі.

Дослідження інвестиційного макросередовища в Україні свідчить про те, що з одного боку, ключову роль у його формуванні відіграє уряд, який згідно із Програмою економічних реформ провадить політику стабілізації державного бюджету, стимулює вихід економіки з тіні; реформування податкової системи, міжбюджетних відносин, розвитку фінансового сектора, що сприятиме завершенню формування повноцінного інвестиційного ринку, і є необхідною умовою вирішення проблем акумуляції інвестиційних ресурсів, трансформації заощаджень в інвестиції та підвищення ефективності їх використання.

На сьогодні економіка України продовжує залишатися стагнаційною щодо структурного розвитку, що не відповідає важливим світовим тенденціям, тому усунення цих недоліків має бути головним пріоритетом економічної політики. Інвестиції та інновації повинні зайняти центральне місце у перспективній державній економічній політиці, що дозволить забезпечити сталий економічний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. – К.: Наукова думка, 1998. – 390 с.
2. Сіденко В.Р. Глобалізація – європейська інтеграція – економічний розвиток: українська модель : в 2-х т. – Т.1: Глобалізація та економічний розвиток / В.Р. Сіденко – К., 2008.
3. Звіт про прямі іноземні інвестиції в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ukraine-FDI-Report-2011-Ukr/\\$FILE/Ukraine-FDI-Report-2011-Ukr.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ukraine-FDI-Report-2011-Ukr/$FILE/Ukraine-FDI-Report-2011-Ukr.pdf)

К.е.н. Продіус О.І., Зайченко М.В.

Одеський національний політехнічний університет, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації національний економічний розвиток залежить від здатності ефективно використовувати не тільки традиційні, але інтернаціоналізовані ресурси і чинники виробництва постіндустріального суспільства. З посиленням тенденцій до глобалізації та інтернаціоналізації суттєво зростає роль іноземних інвестицій у економічному розвитку держав світу.

Для України, як і для будь-якої молодшої держави, котра має наміри стабілізувати свою економіку та поступово завоювати гідне місце на світовій арені, досить актуальною є проблема залучення іноземних інвестицій. За оцінками фахівців, Україна має потенційні можливості для ефективного освоєння зовнішніх інвестицій у сумі 2—2,5 млрд дол. США за рік [1].

За останні роки українська держава значно підвищила свою інвестиційну активність. Свідченням цього є: підписання угоди про сприяння і взаємний захист інвестицій із понад 70 країнами світу, укладення більше ніж 50 міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування, ратифікації Вашингтонської конвенції 1965 року про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними суб'єктами господарювання, вступ України у 2008 р. у СОТ. Завдяки вжитим заходам приріст іноземних інвестицій в Україну, починаючи з 2005 р., становив понад 20 %. Однак світова фінансова криза, яка почалась у 2008 р., зруйнувала надії вітчизняних підприємців на отримання фінансових надходжень з-за кордону [2, 3].

Станом на 1 жовтня 2011 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну, з урахуванням його переоцінки, утрат, курсової різниці, склав 48,5 млрд.дол.США, що в розрахунку на одну особу становить понад 1 тис.дол. США (на 1 жовтня 2010 року склав 42,5 млрд. дол.). На підприємствах промисловості зосереджено 31,4 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну, у фінансових установах – 32,5% [4].

Серед основних переваг інвестування в Україну варто відзначити:

- 46 мільйонів споживачів – один з найбільших ринків Східної Європи;
- Високий науково-освітній потенціал – потужна мережа університетів та науково-дослідних центрів;
- Наявність кваліфікованої конкурентоспроможної робочої сили – згідно з даними дослідницької компанії «BrainBench» Україна посідає 4-те місце у світі за кількістю дипломованих професіоналів у сфері hi-tech [4];
- Стратегічно зручне географічне розташування – Україна знаходиться на перехресті торгівельних шляхів Схід-Захід та Північ-Південь;
- Широко розвинена транспортна інфраструктура – залізниці, порти в Чорному морі та загальноєвропейські транспортні коридори;
- Велика кількість успішно реалізованих інвестиційних проектів провідних міжнародних компаній – Kraft Foods, Coca-Cola, Hewlett Packard, Cargill, Knauf, Ядзакі-Україна, Raiffeisen Bank тощо [4].

Слід відмітити також ряд проблем, які перешкоджають ефективному залученню іноземних інвестицій, а саме: відсутність відповідного інвестиційного

клімату; нестабільність політичної ситуації; низький рівень ділової та професійних кваліфікації підприємців; відсутність зацікавлених партнерів; нестача привабливих інвестиційних проектів; недосконалість податкової системи; відсутність дієвої системи страхування інвестицій; надвисокий рівень інфляції [5].

Отже, на сьогоднішній день інвестиційний клімат України є несприятливим для інвесторів. Насамперед значний негатив сконцентрувався в зоні відповідальності держави. Так, зі 139 країн Україна за захистом прав міноритарних власників посіла 138-е місце, за захистом прав власності – 135-е, за незалежністю судової влади – 134-е. За показником "макроекономічна стабільність" Україна посіла 132 місце, ефективність податкової системи оцінено 136 місцем, а гніт митних процедур – 131 місцем [6].

Серед головних проблем, які мають вирішуватися в Україні задля поліпшення інвестиційного середовища, слід відокремити необхідність професійного використання коштів та ефективного менеджменту з боку українських підприємств-реципієнтів інвестицій, удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, а також досягнення незмінності та гарантованості захисту прав інвестора. Разом з удосконаленням законодавства щодо іноземних інвестицій повинні розвиватися й інші чинники механізму залучення іноземних інвестицій, а саме необхідно: забезпечити стабільність політичного середовища; вдосконалити та забезпечити стабільності: податкової, грошово-кредитної та митної політики; максимально спростити процедури, які регламентують взаємовідносини між державою і підприємцями в галузі залучення іноземних інвестицій; створити гарантії стабільності умов щодо довгострокового фінансування інвестиційних проектів; здійснити вдосконалення системи страхування інвестиційних ризиків.

Вирішення проблем, які перешкоджають ефективному залученню іноземних інвестицій, сприятиме покращенню інвестиційного клімату країни та сприятиме покращенню її економічного становища. Іноземні інвестиції потрібно спрямовувати не тільки на поточні потреби розвитку, а й враховувати майбутні перспективи, розвиток НТП, орієнтуватися на зміни, які відбуваються у світі, щоб вийти на міжнародний рівень розвитку.

Правильний та раціональний розподіл іноземних інвестицій між галузями народного господарства забезпечить економічний розвиток та підвищить авторитет нашої країни у світовому господарстві. Покращення інвестиційного клімату в Україні зможе допомогти отримати капітал, який потрібний їй для реформування та модернізації економіки, підвищення рівня життя її громадян та стати конкурентоспроможною економічною силою на європейському та світовому ринках.

Список використаних джерел:

1. Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 62-71.
2. Шик Л.М. Стан іноземного інвестування в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення / Л.М. Шик // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3(7). – С. 217-224.
3. Мельник О.О. Інвестиційний клімат в Україні / О.О. Мельник // Фінанси України. – 2010. – №8. – С. 61-65.

4. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/>
5. Гукалюк А.Ф. Інвестиційна привабливість як чинник підвищення конкурентоспроможності території / А.Ф. Гукалюк, І.М. Іванович // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 98-103.
6. Підвисоцький Р. Інвестиції у виробництво – запорука розвитку та структурної модернізації економіки / Р. Підвисоцький // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 6. – С. 20-23.

Семін І.Є.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна
**УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ ІНВЕСТИТОРІВ
З ПРИХОДОМ НА ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ,
НАПОЇВ ТА ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ**

У сучасних умовах все частіше іноземні інвестори приходять на український ринок, інвестуючи кошти у вітчизняні промислові підприємства. Це підтверджується даними Держкомстату України, згідно з якими у Львівській області за 2008 – 2010 р. обсяг іноземних інвестицій у переробну промисловість зріс на 33938,29 тис. дол. США і становив 346771,1 тис. дол. США у 2010 р. Левова частка інвестицій у структурі переробної промисловості припадає на галузь машинобудування (у 2010 р. – 97496,3 тис. дол. США). Галузь виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів була другою за величиною іноземних інвестицій після машинобудування, їх обсяг складав 72323 тис. дол. США, що лише на 25173,3 тис. дол. США менше за величину іноземних інвестицій у машинобудування. Це свідчить про актуалізацію питання дослідження поведінки іноземних інвесторів на українському ринку, а особливо тих змін, які вони починають здійснювати з першого дня управління щойно придбаним суб'єктом господарювання. Адже, саме від цих змін залежить подальша доля підприємства, напрям його функціонування, ефективність його діяльності, конкурентоспроможність компанії на ринку. Ці зміни можуть стосуватися будь-яких аспектів в діяльності підприємства і мати як позитивні так і негативні наслідки.

Розглянемо детальніше на прикладах корективи, які вносять іноземні інвестори у функціонування вітчизняних промислових підприємств галузі виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

Одним із великих іноземних інвесторів на українському ринку є компанія Nestle, у бізнес-портфелі якої є Львівська кондитерська фабрика «Світоч». Першими змінами, які відбулись на фабриці «Світоч» були:

- оновлення товарного асортименту. Одразу після придбання фабрики «Світоч» компанією Nestle було прийнято рішення про звуження асортименту випуску продукції. Головним напрямком діяльності фабрики стало найбільш рентабельне виробництво – шоколадні вироби. При цьому скоротився випуск карамелі, неглазурованих цукерок і борошняних виробів. Тобто, метою компанії стало не задоволення потреб усього спектра покупців, а швидке досягнення максимального прибутку [1]. Однак, вже у 2003 році із запуском нової лінії по виробництву шоколадної продукції у лютому "Світоч" почав випуск суперелітного

шоколаду під торговельною маркою "Колекція 1882", у квітні освоїли драже "Сенсація", у травні – випуск молочного шоколаду з трьома новими начинками, у червні – шоколадно-вафельні батончики різних видів [1];

- технічне переоснащення, модернізація виробничого обладнання, встановлення сучасних технологічних ліній, реконструкція виробничих приміщень та комунікацій;

- зміна рецептурних характеристик продукції, що дозволило збільшити термін придатності продукції, завдяки чому з'явилася можливість здійснювати експорт продукції в Молдову, Росію, країни Балтії, Чехію, Словаччину і Польщу;

- зміна організаційної структури підприємства. Було створено новітній логістичний центр і власну лабораторію, яка проводить більшість необхідних для підприємства аналізів сировини і готової продукції.

Ще одним іноземним інвестором, який активно здійснює зміни на вітчизняному підприємстві, є британська пивна компанія «Sabmiller», котра інтегрувала у свою структуру ЗАТ «Сармат». З приходом інвестора на підприємстві було проведено такі першочергові зміни:

- модернізація устаткування, яка дала змогу створити гнучке виробництво, оскільки дозволяє розливати не лише великі об'єми пива, а також малі об'єми пива в декількох видах упаковок, наприклад, дорогі ліцензійні бренди. Це дозволило збільшити кількість типів упаковок на 20%;

- оновлення іміджу компанії – у березні 2010 року у зв'язку із необхідністю зміни форми власності відповідно до нового законодавства про акціонерні товариства, а також із відсутністю доцільності прив'язки назви компанії до бренду "Сармат" з урахуванням селективної географії просування даної торгової марки ЗАТ "Сармат" офіційно стало називатися ПрАТ «Міллер Брендз Україна» [3];

- впровадження міжнародних стандартів якості групи «Sabmiller» на усіх стадіях виробництва від закупівлі сировини до упакування готової продукції. На сьогоднішній день пиво на заводі «Міллер Брендз Україна» вариться виключно з натуральних інгредієнтів по класичній рецептурі з дотриманням традиційного кодексу чистоти пива *Reinheitsgebot*. З березня 2010 р. на підприємстві впроваджена і діє міжнародна система управління безпекою харчових продуктів ISO 22000:2005 [3];

- зміни у переліку торгових марок (ребрендинг) – компанія продовжила розвивати лінійку «Сармат» як найбільш перспективний регіональний бренд, при цьому знявши з виробництва ТМ «Дніпро» і ТМ «Драйв Макс». Крім «Сармат» в портфоліо місцевих брендів «Міллер Брендз України» сьогодні входять «Жигулівське» (вариться на донецькому заводі з класичною рецептурою з 1962 року) і «Добрий Шубін» (оригінальна напівтемне пиво, назване на честь легендарного доброго духу шахтарських рудників). При цьому основну ставку компанія робить на продукцію преміальної категорії, активно розвиваючи на українському ринку популярні ліцензійні бренди з глобального портфоліо Sabmiller: Miller Genuine Draft, Redd's, Золота Бочка, Velkopopovicky Kozel і Amsterdam Mariner;

- зміни в системі продажів, оскільки дистрибуція змінила свій характер з інтенсивного на селективний. Компанія ПрАТ "Міллер Брендз Україна" здійснює активне просування на ринок та продаж бренду "Сармат" лише у межах схід-

ного регіону України, водночас розвиваючи дистрибуційні мережі ліцензійних брендів по всій території України.

- збільшення розміру інвестицій у рекламу та інші методи просування

Опрацювання наробок вітчизняних авторів з цієї тематики та узагальнення результатів власних емпіричних досліджень діяльності іноземних інвесторів, що функціонують у галузі виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів можна зробити висновок, що першочерговими змінами, які здійснюються ними на вітчизняних підприємствах є: модернізація виробничого обладнання, зміни у технології виробництва продукції, підвищення якості продукції, проведення ребрендингу підприємства, оновлення товарного асортименту, удосконалення дистрибуційних мереж, зміна цінової стратегії підприємства, зміни у позиціонуванні продукції, зміни у сегментуванні продукції, зміни в організаційній структурі підприємства, зміни в організаційній культурі.

Список використаних джерел:

1. «Інтелектус»: Web-журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.patent.net.ua/intellectus/facts/populus/1459/ua.html>
2. Пивное дело: международный аналитический журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pivnoe-delo.info/novyy-gorizont-miller-brendz-ukraina/>
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.liveinternet.ru/users/ru_prnews/post/174267252/
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://stat.lviv.ua>

К.е.н. Сокуренько П.І.^{*}, Кришан О.Ф.^{}**

^{}Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля, Україна;*

^{**}Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, Україна

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

У основі цільового підходу до оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю лежить аналіз рівня виконання поставлених перед підприємством цілей. Важливо чітко визначити ієрархію цілей і їх взаємозв'язок.

Найбільш комплексною є оцінка ефективності управління виробництвом з точки зору економічного механізму стратегічного управління, який включає внутрішньофірмове управління, управління виробництвом і управління персоналом. Ця оцінка дозволяє врахувати значну кількість факторів, що впливають на систему управління і діяльність по її удосконаленню, у тому числі рівень стимулювання, соціально-психологічні, комунікативні, тощо.

Іншим нетрадиційним підходом до оцінки ефективності управління може бути підхід з позицій технології управління. Суть його полягає в оцінці ефективності технологічних етапів менеджменту: вироблення цілей і стратегії розвитку підприємства, процесу прийняття і реалізації управлінських рішень і інформаційного забезпечення управління.

Таким чином, завдання оцінки ефективності управління інвестиційною діяль-

ністю підприємства зводиться до розрахунку приватних оцінок ефективності технологічних етапів управління і визначення їх математичної ваги.

Проведені дослідження дозволили сформулювати принципи створення організаційно-економічного механізму формування управлінських інвестиційних рішень, направлених на забезпечення ефективної діяльності та розвитку машинобудівних підприємств, основні з яких:

- принцип науковості, який забезпечується розробкою економічної стратегії розвитку підприємства, виявленням проблемних управлінських ситуацій шляхом комплексного аналізу діяльності підприємства, використанням науково обґрунтованої методики і організації процесу розробки, прийняття і реалізації управлінських інвестиційних рішень;

- принцип об'єктивності, що полягає у використанні системної інформації і моніторингу чинників зовнішнього оточення і внутрішнього середовища функціонування машинобудівного підприємства;

- принцип спадкоємності рішень, що забезпечується аналізом раніше прийнятих стратегічних рішень, в довгострокових і середньострокових програмах, і їх актуалізацією при уточненні стратегії розвитку підприємства;

- принцип комплексності полягає в рішенні пріоритетних проблем в усіх підсистемах підприємства (виробничо-технологічна, організаційна, соціально-економічна), а також проблем, що виникають на стиках взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем (органи управління, ринок, природне середовище та ін.);

- принцип обмеженої раціональності спрямований не стільки на оптимізацію, скільки на встановлення обмежень, що визначають прийнятний результат реалізації рішення;

- принцип зацікавленості розробників проектів управлінських рішень і виконавців прийнятих рішень;

- принцип відкритості і гласності, який полягає в праві будь-якого працівника брати участь в обговоренні проектів рішень і отримання інформації про хід їх реалізації.

Виходячи з викладеного, механізм формування управлінських інвестиційних рішень по розвитку підприємства повинен виконувати наступні функції:

- виявлення, опис і ранжирування проблем підприємства, стримуючих його розвиток;

- визначення цілей і завдань функціонування підприємства на перспективу;

- розробка проектів управлінських рішень і формування їх сукупності (комплексу, портфеля), що забезпечує своєю ефективністю досягнення цілей розвитку підприємства;

- організація затвердження і виконання управлінських рішень.

Виходячи з вказаних функцій, організаційно-економічний механізм повинен містити наступні елементи (блоки):

- основні – постановка цілей розвитку підприємства, організація і методика формування управлінських рішень;

- забезпечуючі – виявлення проблемних ситуацій, формування інформації, техніка і технологія її обробки і передачі;

- регулюючі – перевірка на достатність економічної ефективності розроблених управлінських рішень, стимулювання розробників управлінських рішень;
- реалізуючі – ухвалення рішень, організація виконання прийнятих рішень.

Структура механізму формування управлінських рішень має вигляд сукупності елементів і зв'язків між ними

Запропонований організаційно-економічний механізм є сукупністю суб'єктів і методів управління процесом розвитку машинобудівних підприємств. Тому результативність використання запропонованого механізму багато в чому залежатиме від готовності і здатності керівників і фахівців підприємств працювати на перспективу. Велике значення має внутрішня готовність колективу працювати над подоланням проблем, що заважають нормально функціонувати підприємству в ринкових умовах господарювання. Усе це вимагає професійної перепідготовки керівників і фахівців і цілеспрямованої роз'яснювальної роботи в колективах підприємств.

Список використаних джерел:

1. Егоров П.В. Организационные механизмы управления производством / П.В. Егоров. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 1995. – 178 с.
2. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др.; под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 297 с.
3. Эффективное принятие решений / пер. с англ. Е. Харитонов. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 182 с.
4. Черваньов Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова. – К. : Знання, КОО, 1999. – 514 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка – 165 років).
5. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс ; [сокр. пер. с англ.; предисл. К.Ф. Пузыни]. – М. : Экономика, 2009. – 312 с.

К.е.н. Чабаненко Ж.М., Заїкіна К.В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ЗАХОДИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення в світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки.

На сьогодні в Україні вже створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності, ця сфера діяльності регулюється низкою Законів України [1]. Інвестиційний клімат України в цілому може бути сприятливим.

Потенційно Україна може бути однією з перших за обсягами залучення прямих і портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє її достатній внутрішній ринок, промисловий та сільськогосподарський потенціал, а також вигідність геополітичного розташування України на перехресті торговельних шляхів Європи та Азії. Але на шляху до покращення інвестиційного клімату України є низка перешкод, які стримують поліпшення інвестиційного клімату:

- відсутність в Україні сталої стратегії на державному та регіональному рівнях та відповідної програми дієздатних механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, низький рівень захисту інвесторів;

- до прийняття Податкового кодексу України існувала недосконала податкова система та були відсутні податкові пільги для стратегічних галузей промисловості.

Незадовільний інвестиційний імідж України, як наслідок відсутності більш-менш вдалих прикладів інвестиційної діяльності [4].

Слід відзначити, що за оцінками Міністерства економіки, загальна потреба в інвестиціях для структурної перебудови економіки України становить від 140 до 200 млрд. дол. США, а щорічна потреба – близько 20 млрд. дол. США. Обсяг необхідних іноземних інвестицій в економіку України становить 40-60 млрд. дол. США. За оцінками експертів Всесвітнього банку, для досягнення рівня розвитку США Україні потрібно загалом 4 трлн. дол. США. Отже, фактичні обсяги інвестицій в Україну є мізерними в порівнянні з цими цифрами.

Таким чином, можна зробити висновок, що необхідними завданнями державної політики є якісна ревізія існуючої системи формування та підтримання інвестиційного клімату України, стратегічний аналіз пріоритетів розвитку національної економіки, а також ідентифікація чинників, які обумовлюють неефективність нормативно-правових актів, що приймаються з метою підтримання сприятливого інвестиційного клімату України.

Протягом останніх років Україна успішно реалізувала низку практичних кроків, які сприяли активній інтеграції до світового економічного простору та зростанню інвестиційної привабливості:

- підписано міждержавні угоди про сприяння і взаємний захист інвестицій з понад 70 країнами світу та створено Національне агентство України з іноземних інвестицій та розвитку;

- укладено 60 міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування практично з усіма країнами СНД, Європи, багатьма країнами Азії, Північної та Південної Америки і кількома країнами Африки.

За визначенням вітчизняних економістів, зокрема Сергія Осаволюка, на презентації результатів дослідження на тему «Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес» проте, що незважаючи на ряд негативних зауважень у 2010 році були ухвалені нормативні акти, які також є надзвичайно важливими для покращення інвестиційного клімату в Україні.

Спираючись на наукові праці вітчизняних економістів, необхідно здійснити низку першочергових заходів для покращення інвестиційного клімату:

- підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу;

- розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їх поточних рейтингів інвестиційної привабливості, забезпечити державний моніторинг їх виконання як одного з критеріїв успішності діяльності місцевих державних адміністрацій;

- поширити реалізацію обласними державними адміністраціями навчальних програм серед бізнесменів з підготовки інвестиційних пропозицій, складання

інвестиційних бізнес-планів, юридичного супроводу інвестиційних проектів, управління інвестиційними проектами. Передбачити механізми надання державою послуг щодо підвищення кваліфікації та атестації фахівців у сфері інвестиційної діяльності;

- суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики, зокрема – щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку, удосконалити методики та критерії виявлення проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки;

- підготувати перелік заходів щодо посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів;

- поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо- і довгостроковий період часу [4].

Таким чином, на запропоновані заходи не повинні впливати зміна владних політичних команд, метою яких повинно бути гарантованість захисту ринкових прав і свобод інвестора.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» № 93/ 96-ВР від 19.03.96.
2. Абрамович Г.В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / Г.В. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №1. – С. 16.
3. Інвестиційний клімат в Україні: «яким його бачить бізнес». Жовтень 2011 Міжнародна фінансова корпорація, звіт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/\\$FILE/IC_UA.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+report_2011UA/$FILE/IC_UA.pdf)
4. Інвестиційний клімат України: проблеми формування та заходи поліпшення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Marrch/12.htm>

Шинцов Р.П., Дудка Т.Н.

Донской государственный аграрный университет, Российская Федерация

ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В РОСТОВСКОЙ ОБЛАСТИ

В последнее десятилетие пред Россией стал трудный вопрос привлечения инвестиций. Иностранные инвестиции рассматриваются в России не только как один из источников дополнительных капитальных вложений, но и как способ приобретения новых технологий, получения опыта в управлении финансами и производством. Во всем мире идет борьба за потенциальных инвесторов. Россия в этой борьбе пока что уступает своим иностранным конкурентам, 120 место в рейтингах инвестиционной привлекательности [4].

Зарубежные инвесторы проявляют интерес к России, в первую очередь из-за огромных природных богатств, образованной и относительно дешевой рабочей силой. Однако высокие налоги, постоянно меняющаяся налоговая система и несовершенная законодательная база повышали риск ведения дел в России, чем и отталкивали иностранных инвесторов. Благодаря активной работе правительства

РФ, за последние три года наметились существенные изменения в инвестиционной деятельности.

Инвестиционная деятельность, как и другие виды экономической деятельности, требует непрерывного анализа. Это необходимо для выявления положительных или отрицательных тенденций, определения способов их поддержания или устранения, оценки рисков данного вида деятельности, обнаружение факторов, влияющих на эффективность инвестиционной деятельности, для принятия эффективных управленческих решений и т.д.

Но в первую очередь мы должны определить, что такое инвестиции. Понятие инвестиции в разных источниках могут иметь несущественные отличия.

Инвестиции — долгосрочные вложения государственного или частного капитала в собственной стране или за рубежом с целью получения дохода в предприятия разных отраслей [3].

Инвестирование — это процесс создания или пополнения запаса капитала [1].

Таким образом, можно сделать вывод, что инвестиции это извлечение из обращения денежных средств, с целью дальнейшего их применения в различных сферах экономики и получение доходов в итоге.

В свою очередь инвестиционная деятельность представляется как вложение инвестиций и проявление действий в различных отраслях хозяйственной деятельности для достижения полезного эффекта.

Анализ инвестиционной деятельности рассмотрим на примере Ростовской области, одном из крупнейших и наиболее инвестиционно-привлекательном регионе РФ. Благоприятный инвестиционный климат в Ростовской области достигается за счет высококвалифицированной рабочей силы, хоть и с небольшим уровнем заработной платы. Также необходимо отметить выгодное географическое положение: выход к Черному, Средиземному морям; высокие запасы природных ресурсов; довольно развитая транспортная инфраструктура.

Для предоставления льгот инвесторам, в регионе в 2004 году был рассмотрен областной закон №151-ЗС «Об инвестициях в Ростовской области». Согласно которому, должны устанавливаться налоговые льготы на прибыль инвесторов осуществляющих свою деятельность на территории области [2]. За счет предоставления государственных гарантий, субсидий, а также благодаря работе «Агентства инвестиционного развития Ростовской области», в регион привлекаются инвестиции, а также рассматриваются инвестиционные проекты.

Удельный вес инвестиций приблизительно составляет 500 млрд. долларов. Несмотря на разнообразие положительных тенденций для инвестирования в Ростовской области, невысоким остается уровень привлечения средств в аграрную сферу. Хотя здесь имеется свыше 110 инвестиционных площадок. Это связано с неопределенностью рынка сбыта продукции, высокой конкуренции с иностранными производителями, высокими налоговыми ставками. И самое главное страх инвесторов, как иностранных, так и отечественных, перед политической нестабильностью в стране, так сказать «темные отголоски прошлого». И с этими страхами необходимо бороться, нужно развеивать миф о нестабильности России.

В последнюю пятилетку инвестиции в основной капитал увеличивались (от 20 до 44%).

Однако в 2010 году наблюдалось резкое снижение инвестиционной деятель-

ности. Одной из важнейших причин такого падения являлся мировой финансовый кризис. Объем инвестиционных поступлений в экономику Дона составил 152116,2 млн.руб. на 15,9% меньше аналогичного периода 2009 года. В первом квартале 2011 года наблюдается дальнейшее снижение инвестиционной активности инвесторов. Размер инвестиций составил 21382,6 млн. руб., на 9,6% меньше первого квартала 2010 года (23649,9 млн. руб.).

В 1 квартале 2011 года основная часть инвестиционных средств распространялась по следующим статьям:

- производство и распределение электроэнергии, газа и воды – 20,8% от общего объема инвестиций;
- транспорт и связь – 16,7%;
- обрабатывающее производство – 23,84%.

Несмотря на финансовый кризис, уже в последнее время наблюдается тенденция роста объемов иностранного капитала на территории Ростовской области. По итогам за январь-март 2011 года иностранные инвестиции составили размер 543,2 млн. долларов, что в 3 раза выше прошлогоднего уровня. Иностранные инвестиции поступили более чем из 30 стран мира. Основная доля зарубежного инвестирования приходится на Швейцарию, более двух третей объема. Наибольший объем инвестиций формируется за счет торговых кредитов.

По итогам работ 2010г. в Ростовской области реализовано большое количество проектов, связанных с аграрным производством.

Для примера можно описать наиболее выгодные проекты по вложению инвестиций:

Создание агрокомплекса по выращиванию цыплят-бройлеров и переработке ООО «Оптифуд-Центр». Общий объем инвестиций составил 3,0 млрд. рублей. Создано 298 новых рабочих мест.

Строительство свиноводческого комплекса, комбикормового завода и скот-оубойного предприятия ООО «Русская свинина, Миллерово». Объем инвестиций составляет 2,4 млрд. рублей, создано 161 новое рабочее место [5].

Все проекты смогли быть реализованы благодаря активной работе и поддержке администрации РО.

На наш взгляд привлечение иностранных инвестиций в экономику Ростовской области может стать отправной точкой в решении проблем социально-экономического развития, а именно:

- продвижения Ростовских товаров и технологий на внешний рынок;
- помощь в расширении экспортного потенциала и развитие импортозамещающих производств в аграрной сфере;
- создания новых рабочих мест и внедрение прогрессивных форм организации производства;
- возможности развития производственной инфраструктуры.

И в заключение необходимо сказать о необходимости привлечения не только реальных, но и интеллектуальных инвестиций в регион, способствующих научному развитию области. Применение различных результатов научной деятельности, может дать высокие темпы роста всех отраслей производства.

Список использованных источников:

1. Нуриев Р.М. Основы экономической теории: Микроэкономика: учеб. для вузов / Р.М. Нуриев. – М.: Высш.шк., 1996. – 447с.
2. Закон №151-3С «Об инвестициях в Ростовской области» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.donland.ru>
3. Инвестиции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://slovari.yandex.ru>
4. Рейтинг инвестиционной привлекательности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mirinvestizij.ru>
5. Объемы инвестиционных поступлений в ростовскую область [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.donland.ru>

ЗМІСТ

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ

<i>Zakharova K. Ukraine's Cooperation with Various Countries in the Aviation Field.....</i>	3
<i>Арутюнян С.С., Арутюнян Р.Р. Фінансування інноваційної сфери у промислово-розвинутих країнах та в Україні</i>	5
<i>Бак Г.О. Інтернаціоналізація інноваційної діяльності транснаціональних корпорацій.....</i>	10
<i>Билий А.И., Галицына А.П. Морской старт — передовой опыт участия государства в научно-техническом обмене.....</i>	13
<i>Білій А.І., Калиниченко Н.С. Науково-технологічний обмін - запорука успішності українських компаній.....</i>	15
<i>Білій А.І., Мальцев І.С. Інноваційна політика держав учасниць СНД на прикладі України, Білорусії та Казахстану</i>	17
<i>Голей Ю.Н., Кириченко Е.В. Научно-техническая политика Европейского Союза....</i>	19
<i>Головня О.М. Забезпечення стабілізації економіки у системі чинників інноваційних структурних зрушень</i>	21
<i>Іващенко О.А., Воропаєва А.Д. Теоретичне моделювання взаємозалежності інноваційного та фінансового розвитку країни.....</i>	23
<i>Князь С.В., Богів Я.С., Залуцький В.П. Технологія бізнес-планування інноваційних проектів на основі стандарту ЮНІДО.....</i>	27
<i>Косенко Т.Г., Иванов С., Михайличенко Е. Факторы устойчивости сельскохозяйственного производства</i>	30
<i>Красностанова Н.Е., Ткаченко Я.Ю. Управління сталим розвитком підприємства на основі інноваційної активності</i>	32
<i>Мешко Н.П., Гловацька Н.Р. Управління інноваційними проектами: регіональний аспект</i>	34
<i>Мешко Н.П., П'ятілетова А.Г. Дослідження напрямів інноваційної діяльності України</i>	36
<i>Мухамедханова А.К. Инновационная деятельность Казахстана: просто о сложном ..</i>	39
<i>Несипбаев Р.Е. Условия и предпосылки индустриально-инновационного развития Республики Казахстан.....</i>	40
<i>Петінова О.Б. Освіта як детермінанта соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації.....</i>	44
<i>Попова В.А. Інституційні передумови розвитку міжнародного науково-технологічного обміну в умовах глобалізації.....</i>	46
<i>Поречин Д.В. Теоретические аспекты международной инновационной деятельности</i>	48
<i>Порицкий И.А. Реляционные базы данных в логистических системах</i>	50
<i>Стасюк Ю.М., Крупський О.П. Характеристика моделей міжнародного трансферу технологій.....</i>	54
<i>Табенська О.І. Умови формування інноваційної моделі підприємницької діяльності в Україні</i>	56

<i>Твердохліб М.І.</i> Ідентифікація емпіричних умов розвитку третього технологічного укладу економіки України методами інтелектуального аналізу даних	59
<i>Тодосійчук В.Л., Алескерова Ю.В., Дідик В.М.</i> Державні заходи підтримки інвестиційно-інноваційної активності економіки	63
<i>Фалько Є.А.</i> Особливості захисту прав інтелектуальної власності в Україні.....	68
<i>Чабаненко Ж.М., Скотарь В.В.</i> Інноваційний потенціал України та ключові проблеми його розвитку	70
<i>Чабаненко Ж.М., Тутубалін А.В.</i> Використання технопарків як основа інноваційного розвитку	72

МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

<i>Білій А.І., Бондаренко М.О.</i> Розбудова України з долученням міжнародних інвестицій до Євро 2012	75
<i>Білій А.І., Бочев Е.М.</i> Характеристика територіально-галузевого прямого іноземного інвестування в Україну.....	77
<i>Білій А.І., Горьовий О.Л.</i> Україна на міжнародному інвестиційному ринку	79
<i>Вафин Э.Я.</i> Основные направления повышения эффективности инвестиционной составляющей пенсионной системы Республики Татарстан	83
<i>Голей Ю.М., Кручек А.С., Трусова М.О.</i> Перешкоди залучення іноземних інвестицій в Україну	83
<i>Голей Ю.М., Шведун А.Д., Метцгер А.А.</i> Трансформаційні методи та наслідки прямих іноземних інвестицій у інноваційну діяльність України	85
<i>Дробот Я.В., Барабан О.А., Ільїнський В.В.</i> Питання підтримання потужності та інвестування вугільних шахт України	87
<i>Захарова К.С.</i> Інвестиційний клімат Казахстану: оцінка його привабливості	92
<i>Курдюмова Г.Ж., Муслимова Э.Е.</i> Проблемы оценки инвестиционных рисков в современных условиях	96
<i>Мирясова Д.Р., Меляков Р.А.</i> Перспективы повышения доходности инвестиционных портфелей на примере НПФ	98
<i>Найда А.О.</i> Стан та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України	101
<i>Павлішен Ю.О., Білій А.І.</i> Міжнародна інвестиційна діяльність у Дніпропетровській області.....	103
<i>Петрук М.И.</i> Роль инвестиций в развитии «зеленого» бизнеса	106
<i>Плескач В.Л., Зінчук Т.Ю.</i> Стан і перспективи інвестиційної діяльності в Україні в умовах глобалізації	108
<i>Продіус О.І., Зайченко М.В.</i> Стан та перспективи інвестиційного клімату в Україні.....	112
<i>Семін І.Є.</i> Управлінські рішення зарубіжних інвесторів з приходом на вітчизняний ринок харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	114
<i>Сокурєнко П.І., Кришан О.Ф.</i> Загальні підходи до побудови організаційно-економічного механізму прийняття управлінських інвестиційних рішень	116
<i>Чабаненко Ж.М., Заїкіна К.В.</i> Заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні.....	118
<i>Шинцов Р.П., Дудка Т.Н.</i> Иностранные инвестиции в Ростовской области	120

Наукове видання

Мови видання: українська, російська, англійська

**СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та студентів

(17–18 лютого 2012 р.)

У п'яти томах

Том 4. Міжнародна інвестиційно-інноваційна діяльність

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.
Дизайн обкладинки Косолапов О. В.
Технічний редактор Капуш О. Є.

Здано до друку 14.02.12. Підписано до друку 15.02.12.
Формат 60х84¹/₁₆. Спосіб друку – різнограф.
Ум.др.арк. 8,15. Тираж 100 пр. Зам. № 0212-05.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 6.11.09р.

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal black lines running across the width of the page. The lines are thin and consistent in thickness. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.